

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (นิเทศศาสตร์และสารสนเทศ)

ปริญญา

นิเทศศาสตร์และสารสนเทศ

นิเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง การเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ในการสร้างการรับรู้ของประชาชน
เพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

Preparation of Television Corporations to Create Public Awareness
to Enter the ASEAN Community

นามผู้วิจัย นายพุฒิพงษ์ รัชจันทร์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ศรัณย์ธร ศศิชนาครแก้ว, นศ.ด.)

หัวหน้าภาควิชา

(อาจารย์ศรัณย์ธร ศศิชนาครแก้ว, นศ.ด.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา วีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ในการสร้างการรับรู้ของประชาชน
เพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

Preparation of Television Corporations to Create Public Awareness
to Enter the ASEAN Community

โดย

นายพุฒิพงษ์ รับจันทร์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (นิเทศศาสตร์และสารสนเทศ)

พ.ศ. 2556

พุดิพงษ์ รับจันทร์ 2556: การเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ในการสร้าง
การรับรู้ของประชาชนเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(นิเทศศาสตร์และสารสนเทศ) สาขานิเทศศาสตร์และสารสนเทศ ภาควิชานิเทศศาสตร์และ
สารสนเทศศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อาจารย์ศรัณย์ธร ศศิธรนากรแก้ว,
นศ.ค. 124 หน้า

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุ
โทรทัศน์เพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อวิทยุ
โทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของ
ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร วิธีการวิจัยเน้นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)
และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก และประชาชนทั่วไป
ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ใน
การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า สื่อวิทยุโทรทัศน์มีการเตรียมความพร้อม 4 ด้าน คือ 1)
เตรียมความพร้อมบุคลากร พบว่า สื่อวิทยุโทรทัศน์ทุกสถานีให้ความสำคัญในการเตรียมความ
พร้อมด้านภาษาอังกฤษให้กับนักข่าวมากเป็นอันดับแรก ด้วยการจ้างวิทยากรมาอบรมความรู้
ภาษาอังกฤษให้กับนักข่าว และเปิดรับนักข่าวรุ่นใหม่ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษ 2) การเตรียมความ
พร้อมเทคโนโลยี พบว่าทุกสถานีมีการเตรียมความพร้อมและปรับปรุงอุปกรณ์การทำงานอยู่เสมอ
3) การเตรียมความพร้อมรูปแบบเนื้อหาการนำเสนอ พบว่า ส่วนมากจะนำเสนอในรูปแบบสื่อบุ
โดยแพร่อยู่ในข่าวประจำวัน 4) การเตรียมความพร้อมนโยบายขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์
ผู้บริหารทุกสถานีเห็นความสำคัญและมีนโยบายการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์ระดับปานกลาง การรับรู้
ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ระดับปานกลาง ผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
ระหว่างการเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ
ประชาคมอาเซียนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Phutthiphong Rabchan 2013: Preparation of Television Corporations to Create Public Awareness to Enter the ASEAN Community. Master of Arts (Communication Arts and Information), Major Field: Communication Arts and Information, Department of Communication Arts and Information Science. Thesis Advisor: Miss Sarathorn Sasithanakornkaew, Ph.D. 124 pages.

This research aims 1) to study the preparation of television corporations to create public awareness to enter the ASEAN Community and 2) to study the relationship between the exposure to ASEAN Community-related television and the information awareness of ASEAN Community among citizens in Bangkok. The research is qualitative and quantitative, by the means of in-depth interview of 400 Bangkok residents, using simple random sampling. The data-collection instrument is questionnaire.

The research suggests that television medium has prepared itself in 4 aspects: 1) Personnel preparation – Every television station considers its news reporters' English proficiency first priority. English training sessions are arranged for reporters and there is a demand for new reporters with English proficiency. 2) Technology preparation – Every station keeps its instruments and equipment up to date. 3) Content and presentation preparation – Most of the stations provide information in form of scoops inserted in daily news. 4) Policy preparation – The board of every station is aware of the importance and has its policy for ASEAN Community Preparation. The result of quantitative research shows that the sample's level of exposure towards radio and television media is considered medium, as well as the awareness of AEC information. The evaluation of the correlation coefficient between the exposure towards radio and television media related to AEC and the awareness of AEC information shows a relation with a 0.01 level of statistical significance.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์ ดร.ศรัณย์ธร ศศิธนากรแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และกราบขอบพระคุณ อาจารย์ธาดรี ได้ฟ้าพูล และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นชกฤต วันตะเมธั กรรมการวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาวิทยาศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ทุกท่าน ที่คอยเอาใจใส่ ให้คำแนะนำปรึกษา และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา ตลอดจนกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณบรรณาธิการข่าวและนักข่าวสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 5 7 โมเดิร์นไนน์ทีวี สทท. 11 และไทยพีบีเอส ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ และขอขอบพระคุณนักวิชาการผู้ทรงเกียรติ ด้านสื่อสารมวลชน ที่ได้สละเวลาทำงานในการทำงานให้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ และขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้มีส่วนช่วยเหลือให้ผู้วิจัยสามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จ

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ปริญญาโท XL64 ทุกคนที่รับฟังปัญหา คอยให้คำปรึกษาและเป็นกำลังใจที่สำคัญให้แก่ผู้วิจัย พร้อมทั้งยังเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้วิจัยทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงได้ดี และขอขอบคุณที่คอยช่วยเหลือในด้านเอกสารต่าง ๆ ตลอดระยะเวลา 2 ปี

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อนุญเชิญ และคุณแม่เกลี้ยง รับจันทร์ ที่ให้การสนับสนุนในการศึกษาทั้งกำลังใจทรัพย์ กำลังใจ และกำลังกาย ตลอดเวลาเรื่อยมา

พุดิพงษ์ รับจันทร์
มีนาคม 2556

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(6)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
ปัญหานำวิจัย	5
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
ขอบเขตของการศึกษา	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	8
แนวคิดการเตรียมความพร้อม	8
แนวคิดการบริหารงานวิทยุโทรทัศน์	10
แนวคิดและทฤษฎีการเปิดรับสื่อ	16
ทฤษฎีการรับรู้	18
แนวคิดโลกาภิวัตน์	21
แนวคิดเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
กรอบแนวคิดการวิจัย	48
บทที่ 3 วิธีวิจัย	49
การวิจัยเชิงคุณภาพ	49
การวิจัยเชิงปริมาณ	54
บทที่ 4 ผลการวิจัย	62
การเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ช่อง 3 5 7	
โมเดิร์นไนน์ทีวี สทท.11 และไทยพีบีเอส	63

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนกับการรับรู้ ข้อมูลข่าวเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของประชาชนในเขต กรุงเทพมหานคร	88
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	99
สรุปผลการวิจัย	100
อภิปรายผล	103
ข้อเสนอแนะ	108
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	110
ภาคผนวก	116
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	124

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	เสรีภาพสื่อในอาเซียนอาเซียน	43
2	เปรียบเทียบความเหมือน-แตกต่างของการเตรียมความพร้อมขององค์กร สื่อวิทยุโทรทัศน์ การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร	84
3	เปรียบเทียบความเหมือน-แตกต่างของการเตรียมความพร้อมขององค์กร สื่อวิทยุโทรทัศน์ การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยี	84
4	เปรียบเทียบความเหมือน-แตกต่างของการเตรียมความพร้อมขององค์กร สื่อวิทยุโทรทัศน์ การเตรียมความพร้อมด้านรูปแบบและเนื้อหา ในการนำเสนอ	85
5	เปรียบเทียบความเหมือน-แตกต่างของการเตรียมความพร้อมขององค์กร สื่อวิทยุโทรทัศน์ การเตรียมความพร้อมด้านนโยบายองค์กรสื่อวิทยุ โทรทัศน์	85
6	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะ ทางประชากร เพศ	89
7	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะ ทางประชากร อายุ	89
8	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะ ทางประชากร ระดับการศึกษา	90

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
9	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะทางประชากร รายได้	90
10	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะทางประชากร อาชีพ	91
11	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความถี่ในการเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์	91
12	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระยะเวลาในการเปิดสื่อวิทยุโทรทัศน์เฉลี่ยต่อวัน	92
13	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทรายการที่ได้เปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์	92
14	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานีโทรทัศน์ที่เปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เป็นประจำ	93
15	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับของการเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร (ต่อสัปดาห์)	93
16	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามช่วงเวลาของรายการข่าวที่เปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนกับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร	94

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
17	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์ เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนกับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับประชาคม อาเซียนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม รูปแบบของข่าว	94
18	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์ เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามรูปแบบของข่าว จำแนกตามข่าวสารในด้านต่าง ๆ	95
19	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน	95
20	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์ เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนกับการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับประชาคม อาเซียน	98

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กระบวนการรับรู้ของ Wagner และ Hollenbeck	19
2	กระบวนการรับรู้	20
3	ประเทศสมาชิกอาเซียน	27
4	สัญลักษณ์อาเซียน	28
5	ธงประจำอาเซียน	29
6	กรอบแนวคิดการวิจัย	48

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่เวทีประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการ สมาชิกประชาคมอาเซียน 10 ประเทศรวมถึงประเทศไทยต่างเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ประเทศไทยมีแนวทางการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) จะนำไปสู่การกำหนดแผนกลยุทธ์หรือแผนปฏิบัติของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทย ทั้งในส่วนผลประโยชน์ที่จะได้รับจากประชาคมอาเซียนและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากประชาคมอาเซียน ถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนบังเกิดผลในทางปฏิบัติ

ประชาคมอาเซียน (Asian Community) ประกอบไปด้วย 3 เสาหลักได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC ASEAN Political and Security Community) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC ASEAN Economic Community) และประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASCC ASEAN Socio-culture Community) สำหรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป้าหมาย คือ การรวมตลาดของ 10 ประเทศสมาชิกเป็นตลาดเดียวและฐานการผลิต (Single Market and Production Base) ภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) พิมพ์เขียว (Blue Print) ของการดำเนินการ 4 ด้าน คือ การเป็นตลาดเดียวและฐานการผลิตร่วมกัน การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก (กระทรวงการต่างประเทศ ประชาคมอาเซียน, 2554)

ตามยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ซึ่งประกาศใช้อย่างเป็นทางการในวันที่ 1 ตุลาคม 2554 อันเป็นวันเริ่มปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 ด้านการสร้างความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ได้ระบุไว้โดยละเอียดในยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและความมั่นคงในภูมิภาค ความว่า “สร้างความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” โดยผลักดันให้ไทยมีบทบาทหน้าที่สร้างสรรค์ในเวทีระหว่างประเทศในประชาคมเศรษฐกิจ

อาเซียน ซึ่งจะต้องมีการเตรียมการได้แก่ พัฒนาบุคลากรในทุกภาคส่วนเศรษฐกิจ ภาคการผลิต อุตสาหกรรมแปรรูป รวมทั้งผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โดยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องประชาอาเซียนให้ได้รับข้อมูลและศึกษากฎระเบียบและข้อตกลงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ให้เข้าใจชัดเจน เพื่อให้มีความรู้และสมรรถนะในการแข่งขันในระบบเสรี เพื่อเตรียมความพร้อมของธุรกิจ ตลอดจนแนวทางในการขยายตลาด ตามโอกาสและข้อตกลง ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งระเบียบการเยียวยาช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการปรับโครงสร้าง และการแข่งขัน ยกกระดานการให้บริการด้านสุขภาพและบริการสาธารณสุข ทั้งบุคลากรและมาตรฐาน การให้บริการเพื่อก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางการให้บริการสุขภาพของภูมิภาค (Medical Hub) เสริมสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและของเอกชนให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ในระดับสากล ตลอดจนการยกระดับทักษะฝีมือแรงงานและทักษะด้านภาษาเพื่อเตรียมความพร้อม ของแรงงานไทยเข้าสู่ตลาดแรงงานในภูมิภาคอาเซียน โดยไทยมีบทบาทนำในอาเซียนร่วมกับ ประเทศอื่นที่มีศักยภาพ (ศศิวิมล บริบุญวงศ์, 2555)

จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนซึ่งเป็นกลุ่มนักศึกษา จำนวน 2,170 คน จากมหาวิทยาลัยชั้นนำในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ เกี่ยวกับทัศนคติและ การตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียน รวมทั้งช่องทางที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายรู้จักอาเซียนมาจากสื่อใด มาก/น้อยเรียงตามลำดับ ผลสำรวจปรากฏดังนี้ 1) โทรทัศน์ 78.4% 2) โรงเรียน 73.4% 3) หนังสือพิมพ์ 70.7% 4) หนังสือ 65.0% 5) อินเทอร์เน็ต 49.9% 6) วิทยุ 40.3% 7) กีฬา 34.1% 8) โฆษณา 31.6% 9) เพื่อน 27.6% 10) ครอบครัว 18.2% 11) ท่องเที่ยว 13.3% 12) ภาพยนตร์ 12.1% 13) เพลง 9.2% 14) การงาน 6.1% และเยาวชนนักศึกษาในประเทศไทยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียนเป็น อันดับที่ 10 รองจากประเทศมาเลเซีย จากผลการสำรวจสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มนักศึกษาในประเทศไทยรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียน จากสื่อที่วิพากษ์ที่สุด ขณะที่สื่ออินเทอร์เน็ตมีคนเข้าไปค้นหาข้อมูล เกี่ยวกับอาเซียนอยู่เป็นอันดับที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 49.9 ทั้งที่ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่คนรุ่นใหม่ นิยมใช้อย่างมาก และเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนเรามากขึ้น(กรมอาเซียน กระทรวง การต่างประเทศ, 2553)

สอดคล้องกับผลการสำรวจของนิด้าโพล สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ที่ออกมา สำรวจในหัวข้อ “ประชามติอาเซียนกับความคาดหวังของคนไทย” โดยทำการสำรวจความคิดเห็น ประชาชน จำนวน 1,690 คน ทั่วประเทศ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 54.05 ไม่ทราบว่า ประเทศไทยกำลังเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2015 มีเพียงร้อยละ 45.05 เท่านั้นที่รับทราบในเรื่อง ดังกล่าว ทางด้านความรู้เกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของไทยนั้นประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ

69.11ระบุ รู้แค่ระดับน้อยถึงปานกลาง (โดยระดับปานกลาง อยู่ที่ร้อยละ 37.74 และระดับน้อย อยู่ที่ร้อยละ 31.37) และสิ่งที่ประชาชนคาดหวังจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของไทย ร้อยละ 26.17 คาดว่าเศรษฐกิจของทั้งภูมิภาคอาเซียนจะดีขึ้นมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 25.23 คาดว่าจะเกิดความไม่สงบ ปรองดองของกลุ่มอาเซียน และอีกร้อยละ 20.09 คาดว่าประเทศไทยมีการพัฒนาและสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2555)

จากผลการสำรวจข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ถึงแม้ประชาชนทั่วไปจะรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนผ่านสื่อโทรทัศน์ แต่ไม่ได้แสดงให้เห็นว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น

ในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ต้องอาศัยสื่อมวลชนในการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญ ๆ ของภาครัฐเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายต่าง ๆ ขณะที่ผู้นำกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนกำลังเร่งขับเคลื่อนความร่วมมือในหลายด้านเพื่อก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558 ยังมีกลุ่มวิชาชีพหนึ่งที่เป็นความหวังและมีบทบาทอย่างยิ่งที่จะร่วมผลักดันให้ความฝันของอาเซียนบรรลุเป้าหมายได้ นั่นก็คือ สื่อมวลชน

“สังคมวัฒนธรรมอาเซียนต้องอาศัยสื่อมวลชนมาก ๆ ในการกระจายความรู้ลึกเป็นพวกเดียวกัน ที่ผมค้นคว้าว่างานของ Media อยู่ส่วนไหนของอาเซียนก็อยู่ที่สังคมและวัฒนธรรม หากจะไปประกอบอาชีพสื่อสารมวลชนต้องสร้างอัตลักษณ์อาเซียนให้ชัดเจน ขณะนี้อาเซียนมีความเอื้ออาทร แบ่งปัน อยู่ร่วมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่ไม่ใช่จะใช้ภาษาเดียวกัน ความหลากหลายทางวัฒนธรรม คือ ความเป็นหนึ่งของอาเซียนที่อยู่กันอย่างสงบงดงามและเป็นสุขสันติ เพราะฉะนั้นอาเซียนจึงเขียนแผนไปสู่สังคมวัฒนธรรมว่าเฉพาะเพื่อสร้างอัตลักษณ์ จะเห็นว่ามีเรื่องของสื่อ (Media) ทั้งหลายจะต้องสนับสนุนความเป็นหนึ่งของอาเซียน ต้องส่งเสริมและสนับสนุนอัตลักษณ์ของอาเซียน ดังนี้ 1) รัฐบาลไทยต้องมี Communication plan ต้องมีแผนการสื่อสารว่าด้วยเรื่องอาเซียนระดับชาติ ชาติอื่นเขาอาจจะแล้วแต่ชาติไทยยังไม่มี นโยบายที่แถลงต่อสภานี้น้อยมาก 2) จะต้องมีการจัดการให้มี Co-production เรื่องความรู้เกี่ยวกับอาเซียนจะต้องมีการทำงานร่วมกันระหว่างไทย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย 10 ชาติ มันน่าจะมี Co-production จะเป็น New media สื่อออกอากาศ วิทยุโทรทัศน์ หรือสิ่งพิมพ์อะไรก็ได้แล้วแต่ คณะกรรมการวัฒนธรรมจะต้องให้สื่อมวลชน(Main stream Media) เข้าไปช่วยส่งเสริม มรดกวัฒนธรรม ศิลปะ ของอาเซียน และการทำงานของคณะกรรมการอาเซียนว่าด้วยเรื่องของวัฒนธรรม ต้องมีการแลกเปลี่ยนกัน

สื่อไทยต้องมีเพื่อนกับสื่ออาเซียนด้วย ในส่วนของ Partner แล้วยังมีประเทศใหญ่ ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับเราเยอะ ๆ ประเทศคู่เจรจา (จีน ญี่ปุ่น เกาหลี อินเดีย นิวซีแลนด์ อเมริกา รัสเซีย) เหล่านี้จะต้องมีความเชื่อมโยงกัน” (สมเกียรติ อ่อนวิมล, 2555)

สื่อมวลชนในฐานะผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร จึงมีบทบาทไม่น้อยสำหรับการเป็นเวทีสาธารณะเพื่อเปิดเสรีภาพให้กับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การเผยแพร่ข้อมูล การแสดงออกทางความคิด ตลอดจนการวิพากษ์วิจารณ์ และไม่อาจปฏิเสธได้เลยว่าปัจจุบันมนุษย์ได้พึ่งพาอาศัยสื่อมวลชนเป็นตัวเพิ่มพูนในการแสวงหาความรู้ ข่าวสารและความบันเทิงผ่านช่องทางการสื่อสาร โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ ซึ่งถือได้ว่าในบรรดาสื่อมวลชนหลากหลายแขนงนั้น สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การรับรู้และการสร้างความเข้าใจของคนในสังคมที่เป็นมาอย่างสม่ำเสมอโดยตลอด ทั้งยังเป็นสื่อที่มีศักยภาพมากที่สุดในการเข้าถึงผู้ชมได้ง่าย ทุกเพศ ทุกวัย และทุกสถานะทางการศึกษา เนื่องจากเป็นมีคุณสมบัติพิเศษ สามารถสื่อสารได้ทั้งภาพและเสียงในขณะเดียวกัน ทำให้ผู้ชมเกิดมโนภาพที่ถูกต้องและชัดเจน สร้างความดึงดูด ความน่าประทับใจและก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ สามารถชักจูงให้คล้อยตามได้มากกว่าสื่อประเภทอื่น พร้อมทั้งตอบสนองความต้องการของสังคมได้อย่างเต็มที่

ทั้งนี้ ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 จึงเป็นโอกาสที่สื่อมวลชนไทยจะต้องปรับตัวเพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวเข้าสู่เป็นประชาคมอาเซียน จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า การเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในด้านอื่น ๆ อาทิ การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ การศึกษา สังคมและวัฒนธรรม มีผู้ศึกษาวิจัยไว้ค่อนข้างมาก ในขณะเดียวกันทางด้านสื่อสารมวลชนยังไม่ค่อยมีผู้ศึกษาเรื่องการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นประเด็นปัญหาที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาและต้องการสืบค้นในรูปแบบผลการวิจัยในหัวข้อ “การเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อโทรทัศน์ในการสร้างการรับรู้ของประชาชนเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” ซึ่งการแสวงหาคำตอบในเรื่องนี้ผู้วิจัยได้วางกรอบไว้ด้วยว่าจะเริ่มศึกษาการเตรียมความพร้อมของสื่อโทรทัศน์เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ปี พ.ศ. 2558 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมความพร้อมของสื่อโทรทัศน์ 3 5 7 โมเดิร์นไนน์ทีวี สทท.11 และไทยพีบีเอส และการสร้างการรับรู้ของประชาชนกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปีพ.ศ. 2558 ต่อไป

ปัญหานำวิจัย

1. องค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ในประเทศไทยมีการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างไร
2. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนมีผลต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ เพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งศึกษาในหัวข้อ “การเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ในการสร้างการรับรู้ของประชาชนเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” โดยกำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยดังนี้คือ

1. ศึกษาเฉพาะสื่อวิทยุโทรทัศน์ สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 5 7 โมเดิร์นไนน์ทีวี สทท.11 และไทยพีบีเอสเท่านั้น
2. ด้านประชากร ประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ทั้งเพศชายและเพศหญิง จำนวน 400 คน
3. ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนสิงหาคม 2555 ถึงเดือนธันวาคม 2555

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวทางในการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมด้านศักยภาพงานวิทยุโทรทัศน์ทั้งด้านการนำเสนอข่าวสาร ความรู้ เพื่อให้ทัดเทียมประเทศเพื่อนบ้าน
2. สื่อมวลชนด้านวิทยุโทรทัศน์ได้เห็น โอกาส จุดเด่น จุดด้อยเพื่อนำไปสู่การเตรียมความพร้อมและพัฒนาทางด้านสื่อสารมวลชนต่อไป
3. ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อผลักดันให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอันจะนำไปสู่แนวปฏิบัตีร่วมกันของสื่อวิทยุโทรทัศน์ไทยและสื่อมวลชนแขนงอื่น ๆ ในการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวเข้าสู่เวทีประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558

นิยามศัพท์เฉพาะ

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน หมายถึง ความรู้ ความคิด ความเข้าใจที่เกิดขึ้นหลังจากได้รับรู้ผ่านกระบวนการฟัง เห็น อ่าน การพูดคุย การคิด ผ่านสื่อวิทยุโทรทัศน์ โดยรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม

การเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน หมายถึง ความถี่ในการได้รับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เพื่อก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558

การเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ หมายถึง การเตรียมกำลังทรัพยากรในการผลิต ในด้านบุคลากร เทคโนโลยี รูปแบบเนื้อหาการนำเสนอ และนโยบายขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ เพื่อปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในด้านนโยบายขององค์กร บุคลากร เนื้อหาด้านการผลิตรายการ และบทบาทหน้าที่ในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารของสื่อโทรทัศน์

การเตรียมความพร้อมบุคลากร หมายถึง การเตรียมความพร้อมด้านกำลังทรัพยากรคน เพื่อให้ทรัพยากรคนในองค์กรมีความรู้ความสามารถ ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ทักษะการสื่อสาร ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร

การเตรียมความพร้อมเทคโนโลยี หมายถึง การเตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์ในด้าน การผลิตที่เกี่ยวข้องกับสื่อวิทยุโทรทัศน์ ทั้งอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตข่าว และอุปกรณ์ที่ใช้ในการรับส่ง สัญญาณต่าง ๆ ของสถานี เพื่อให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ

การเตรียมความพร้อมรูปแบบเนื้อหาการนำเสนอ หมายถึง การเตรียมความพร้อมใน การนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนในด้านต่าง ๆ โดยมีลักษณะการนำเสนอ ในรูปแบบข่าวประจำวัน สกู๊ปข่าว สารคดี

การเตรียมความพร้อมนโยบายองค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ หมายถึง การนำนโยบายด้าน การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนมาสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเตรียมการในด้านต่าง ๆ

วิทยุโทรทัศน์ หมายถึง การส่งภาพและเสียงเคลื่อนที่ไปพร้อม ๆ กัน โดยใช้เครื่องส่งและ เครื่องรับอิเล็กทรอนิกส์ ส่งออกอากาศด้วยกระแสนคลื่นวิทยุที่แปลงพลังงานไฟฟ้าจากเครื่อง ส่งเข้าไปเครื่องรับที่อยู่ห่างไกล ในที่นี้หมายถึงสถานีช่องหลักได้แก่ ช่อง 3 ช่อง 5 ช่อง 7 ช่องโมเดิร์นไนน์ทีวี ช่อง สทท.11 ช่องไทยพีบีเอส (ThaiPBS)

อาเซียน หมายถึง สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations หรือ ASEAN)

ประชาคมอาเซียน หมายถึง การรวมตัวของกลุ่มประเทศในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ มีทั้งหมด 10 ประเทศ ประกอบด้วย บรูไน ดารุสซาลาม (Brunei Darussalam) กัมพูชา (Cambodia) อินโดนีเซีย (Indonesia) ลาว (Loas) มาเลเซีย (Malaysia) พม่า (Myanmar) ฟิลิปปินส์ (Philippines) สิงคโปร์ (Singapore) ประเทศไทย (Thailand) เวียดนาม (Vietnam) เพื่อพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมให้เป็นประชาคมเดียวกันในปี 2558

บทบาทสื่อโทรทัศน์เพื่อสร้างการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน หมายถึง การทำหน้าที่ของสื่อโทรทัศน์ในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ในการศึกษาเรื่อง “การเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ในการสร้างการรับรู้ของประชาชนเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” ผู้วิจัยขอเสนอแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการเตรียมความพร้อม
2. แนวคิดการบริหารงานวิทยุโทรทัศน์
3. แนวคิดและทฤษฎีการเปิดรับสื่อ
4. ทฤษฎีการรับรู้ (Perceptions Theory)
5. แนวคิดโลกาภิวัตน์ (Globalization Theory)
6. แนวคิดเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน (ASEAN Community)
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการเตรียมความพร้อม

แนวคิดการเตรียมความพร้อมได้มีผู้ศึกษาไว้หลายท่าน ซึ่ง ศิริรัตน์ นาคทองแก้ว (2542: 42) ได้รวบรวมไว้ดังนี้

Thatcher *et al.* (1970 อ้างใน รุจิรา จงสกุล และคณะ, 2539: 7) ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง สภาพหรือคุณภาพของการเตรียมความพร้อมอันเนื่องมาจากการเตรียมการ ความถนัด ความพอใจ ความกระตือรือร้น

Good (1973 อ้างใน รุจิรา จงสกุล และคณะ, 2539: 7) ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับความพร้อมไว้ว่าเป็นความสามารถตกลงใจ ความปรารถนา ความสามารถที่จะเข้าร่วมกิจกรรม ความพร้อมอันเกิดจากคุณลักษณะทางวุฒิภาวะ ประสบการณ์ของผู้เรียน ความพร้อมจึงเป็นการพัฒนาคนให้มีความสามารถที่จะเรียนหรือกิจกรรม

รัชนีกร พันธุ์วิชาติ (2544) ได้ให้ความหมายของการเตรียมความพร้อมไว้ว่า หมายถึง การจัดแจง หรือการเตรียมการของบุคคลไว้ล่วงหน้าอย่างมีขั้นตอนของการปฏิบัติกิจกรรมตามที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมและการป้องกันประเทศ สำนักสภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของการเตรียมความพร้อมไว้ดังนี้ การเตรียมความพร้อม หมายถึง การเตรียมการด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน องค์กรเอกชน และภาคประชาชน ตั้งแต่ในภาวะปกติเพื่อให้พร้อมที่จะป้องกัน บรรเทา และระงับสาธารณภัย ด้านความมั่นคง ในสถานการณ์ฉุกเฉิน (สำนักสภาความมั่นคงแห่งชาติ, 2552)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554) ได้เสนอแนะแนวทางการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ไว้ 8 ประการดังนี้

1. ทำความเข้าใจในเรื่องการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน
2. สร้างค่านิยมและแนวปฏิบัติร่วมกันของอาเซียนในด้านต่าง ๆ เช่น ค่านิยมว่าด้วยการไม่ใช้กำลัง ยึดหลักสันติวิธี และการไม่ใช้อาวุธนิวเคลียร์ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อสร้างความสงบ สันติภายในภูมิภาค
3. เสริมสร้างขีดความสามารถของอาเซียนในการเผชิญกับภัยคุกคามความมั่นคงบนพื้นฐานความมั่นคงของมนุษย์ ตลอดจนการประสานจัดทำข้อมูลกลางในเรื่องอาชญากรรมข้ามชาติในอาเซียน เพื่อใช้แก้ไขปัญหาการก่อการร้าย การค้ายาเสพติด การประทุพผิดกฎหมาย และอาชญากรรมข้ามชาติ

4. เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการทหาร เพื่อสร้างความไว้วางใจและป้องกันความขัดแย้งที่รุนแรง
5. เตรียมความพร้อมสำหรับบุคลากรในสาขาต่าง ๆ อาทิ ภาษาอังกฤษ และภาษาท้องถิ่น เนื่องจากอาเซียนใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการประสานงาน ส่วนภาษาท้องถิ่นใช้สำหรับการติดต่อสื่อสาร และอำนวยความสะดวกต่อประชาชน และนักท่องเที่ยวของสมาชิก
6. ศึกษาข้อมูลต่าง ๆ โดยเฉพาะตัวบทกฎหมายของสมาชิกแต่ละประเทศ เนื่องจากมีความแตกต่างกัน เพื่อประโยชน์ในการเสริมสร้างความร่วมมือ และป้องกันความขัดแย้งระหว่างประเทศ
7. ศึกษาวัฒนธรรมของสมาชิก โดยเฉพาะประเทศที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน อาทิ ชาวมุสลิม เพื่อสร้างความเข้าใจ และการปฏิบัติต่อประชาชนเหล่านั้น ได้อย่างถูกต้อง
8. จัดตั้งสำนักงาน/สำนัก/ส่วนงาน เพื่อดูแลงานรับผิดชอบงานด้านอาเซียนโดยเฉพาะ ภายใต้องค์กร

แนวคิดการบริหารงานสื่อวิทยุโทรทัศน์

โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทและอิทธิพลที่มีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตประจำวันในปัจจุบันนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมของยุคสมัย เป็นสื่อมวลชนที่รวมเอาคุณสมบัติของวิทยุ ภาพยนตร์ และหนังสือเข้าด้วยกัน ค่อย ๆ แทรกซึมเข้ามาเป็นส่วนสำคัญของการดำรงชีวิต เนื่องจากเป็นสื่อที่เสนอทั้งภาพและเสียงในเวลาเดียวกัน ผู้รับได้เห็นภาพและได้ยินเสียงควบคู่กันไป ทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเห็นจริงเห็นจังกว่ สื่อชนิดอื่น ๆ

โทรทัศน์เป็นสื่อที่สามารถปลูกฝังความเชื่อถือศรัทธา ทำให้เกิดทัศนคติและค่านิยม ตลอดจนสร้างสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เห็นเป็นรูปธรรมได้อย่างดี จากการสัมมนาสื่อมวลชนครั้งหนึ่งเกี่ยวกับเรื่องอิทธิพลและความรับผิดชอบของสื่อมวลชน ได้กล่าวถึงอิทธิพลของสื่อโทรทัศน์ไว้ดังนี้

1. ขณะออกอากาศโทรทัศน์ได้รับความนิยมมากกว่าสื่ออย่างอื่น
2. โทรทัศน์เป็นทั้งภาพยนตร์ วิทยุกระจายเสียง และหนังสือพิมพ์รวมกัน
3. เข้าถึงผู้ชมในบ้านและมีอิทธิพลมากขึ้นทุกขณะ

โทรทัศน์กำลังกลายเป็นสถาบันที่ครอบงำกระบวนการก่อตัวของค่านิยมร่วมสมัยในสังคม เรียกว่ามีอิทธิพลในการสร้าง “วัฒนธรรมมวลชน” ซึ่งหมายถึงรูปแบบของความคิดและพฤติกรรมที่แสดงออกร่วมกัน เกิดขึ้นได้ด้วยกระบวนการสื่อสารในสังคม โดยแสดงออกเป็นรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย การใช้เครื่องอุปโภคบริโภค การท่องเที่ยว ฯลฯ (สุขสมาน ขอดแก้ว, 2545)

ประมะ สตะเวทิน (2546) ได้อธิบายคุณสมบัติของวิทยุโทรทัศน์ไว้ 10 ข้อ ดังนี้

1. ความสามารถในการนำสารไปสู่ผู้รับสาร

โทรทัศน์นำสารไปสู่ผู้ชมทางการเห็นและการได้ยิน ผู้รับสารไม่จำเป็นต้องรู้หนังสือก็สามารถเข้าใจสารจากโทรทัศน์ได้ ดังนั้นจำนวนผู้รับสารจึงไม่จำกัดเฉพาะผู้ที่อ่านออกเขียนได้เท่านั้น มองในแง่ความสามารถในการนำเสนอสารไปสู่ผู้รับสารแล้วโทรทัศน์จึงเข้าถึงผู้รับสารได้กว้างขวางที่สุด

2. ความรวดเร็วในการสื่อสาร

เมื่อสถานีโทรทัศน์ทำการออกอากาศส่งสารไปแล้ว ก็สามารถนำสารไปสู่ผู้ชมได้ทันที การเสนอข่าวสารสามารถกระทำได้รวดเร็ว

3. ความถี่ในการสื่อสาร

สามารถกระทำได้ตลอดเวลาของการออกอากาศในแต่ละวัน

4. ความทันต่อเหตุการณ์

ในปัจจุบันสถานีโทรทัศน์นำเสนอข่าวสารบ่อยครั้งในแต่ละวัน ทำให้สามารถเสนอข่าวได้ทันต่อเหตุการณ์ ทำให้ผู้ชมได้รับข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว แม้กระทั่งการเสนอรายงานข่าวสดจากเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น

5. ความดึงดูด

ดึงดูดใจได้มากที่สุดเพราะมีทั้งภาพและเสียง มีสีสัน มีการเคลื่อนไหว มีความหลากหลายของรายการ มีบุคคลที่มีชื่อเสียงและดาราเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของโทรทัศน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาด้านบันเทิงเป็นส่วนสำคัญ จึงได้รับความสนใจจากผู้รับสารมาก

6. การให้รายละเอียดของข่าว

ข่าวโทรทัศน์สามารถทดแทนรายละเอียดของถ้อยคำที่จำกัดได้ เพราะภาพก่อให้เกิดความเข้าใจได้ดี ดังคำกล่าวที่ว่า 1 ภาพ มีค่าเท่ากับคำ 1,000 คำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องในโทรทัศน์และภาพยังทำให้คนเชื่อได้มากด้วย

7. ราคา

เป็นสื่อที่มีราคาแพงที่สุดในบรรดาสื่อมวลชนทั้งหลาย

8. ความแพร่หลาย

แพร่หลายเฉพาะในเมือง สาเหตุเพราะราคาแพง และชนบทยังขาดแคลนไฟฟ้า

9. การอ้างอิง

ถูกอ้างอิงน้อยกว่าหนังสือพิมพ์และนิตยสาร เพราะเนื้อหาของโทรทัศน์ หากจะนำมาใช้อ้างอิงจะต้องมีการบันทึกเทปเอาไว้

10. ความยั่งยืน

รายการโทรทัศน์เป็นรายการที่ไม่มีความลงทุน เพราะเมื่อออกอากาศไปแล้วหากผู้ชมพลาดโอกาสชมรายการก็ไม่สามารถรับประโยชน์จากรายการนั้น เว้นแต่จะมีการบันทึกเทปเอาไว้ ซึ่งต้องอาศัยเครื่องบันทึกเทปโทรทัศน์ซึ่งเป็นเทคโนโลยี ผิดกับการแสวงหาเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ และนิตยสาร ซึ่งผู้รับสารกระทำได้โดยไม่ต้องเดือนร้อนหาเครื่องบันทึกเทป

โครงสร้างการบริหารงานวิทยุโทรทัศน์ (อริสา แดงเอียด, 2552) มีลักษณะดังนี้

1. กำหนดภารกิจ หน้าที่ ของสถานีวิทยุโทรทัศน์ คือ มีภารกิจในการเผยแพร่รายการโทรทัศน์ไปสู่ประชาชนโดยมีจุดมุ่งหมายหลายประการตามหน้าที่ของสื่อสารมวลชน คือ ให้ความรู้ด้านข้อมูลข่าวสาร ให้การศึกษา ให้ความบันเทิง ซึ่งสถานีโทรทัศน์ทุกแห่งจะต้องปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้
2. แบ่งงานกันทำ การดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์จะต้องมีการแบ่งหน้าที่ในการทำงานให้ชัดเจน ซึ่งแต่ละฝ่ายจะมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ มีทักษะในการทำงานแต่ละอย่างซึ่งจะต้องมีการทำงานที่เป็นลักษณะประสานงานกันในการทำงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของสถานีโทรทัศน์
3. สายบังคับบัญชา เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างเรียบร้อยและราบรื่น จะต้องมีการแบ่งสายงานให้ชัดเจน โดยแบ่งผู้บริหารออกเป็นผู้บริหารระดับสูง และผู้บริหารระดับกลาง ผู้บริหารระดับล่าง และผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งพนักงานเหล่านี้จะปฏิบัติงานตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาตามลำดับ
4. มีช่วงการควบคุม การดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์ ก็เหมือนกับองค์กรทั่วไป ที่จะต้องมีการระบอบเขตอำนาจหน้าที่ของผู้บัญชาการให้ชัดเจน มีความรับผิดชอบได้มากน้อยเพียงใด มีหน่วยงานหรือผู้ปฏิบัติการอยู่ในการควบคุมอย่างไร ซึ่งจะต้องมีระบุให้ชัดเจนเพื่อป้องกันการเกิดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่
5. เอกภาพการบังคับบัญชา นอกจากจะมีการกำหนดสายบังคับบัญชาและแบ่งช่วงการควบคุมอย่างชัดเจนแล้ว จะต้องมีการจัดรวมอำนาจสูงสุดไว้ที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือคณะใดคณะหนึ่ง สำหรับสถานีวิทยุโทรทัศน์จะมีการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ผู้อำนวยการสถานี

Head, Spann, and McGregor (2001) ได้ศึกษาถึงลักษณะการบริหารและการดำเนินงาน สถานีวิทยุโทรทัศน์นั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. สถานีโทรทัศน์เพื่อการค้า (Commercial Television) สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการค้ามีการโฆษณาเป็นรายได้หลัก โดยพื้นฐานแล้วสถานีโทรทัศน์ 1 สถานี ต้องประกอบไปด้วย 3 ส่วนหลัก ๆ ดังนี้ สถานีที่ตั้ง สตูดิโอ และเครื่องส่งสัญญาณ แบ่งประเภทการแพร่ภาพออกอากาศเป็น 2 ลักษณะคือ ผ่านคลื่นอากาศในคลื่นความถี่ต่าง ๆ หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่องฟรีทีวี (Free Television) มีรายได้จากการโฆษณา และมีระบบเครือข่ายติดต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนผ่านเคเบิลดาวเทียม คลื่นไมโครเวฟ หรือสถานีที่มีการเก็บเงินค่าชม (Pay Television) มีรายได้มาจากค่าสมัครสมาชิก ลูกค้านี้มีลักษณะเป็นครัวเรือนมีพื้นที่เป็นของตนเอง มีรูปแบบการให้บริการ 3 ประเภท คือ แบบ Basic-cable networks, แบบ Superstation และแบบ Pay-cable networks

2. สถานีโทรทัศน์ที่ไม่มุ่งโฆษณาสินค้า (Non Commercial Television) ในบางครั้งการให้บริการของสถานีโทรทัศน์เพื่อการค้าไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในด้านวัฒนธรรมแห่งชาติ การศึกษา การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนทุกกลุ่มชนได้ จึงเป็นแนวคิดให้เกิดสถานีวิทยุโทรทัศน์ที่ไม่มุ่งโฆษณาสินค้าขึ้นมา มีลักษณะการแพร่ภาพการออกอากาศทั้งแบบการใช้คลื่นความถี่ และแบบสัญญาณผ่านดาวเทียม

ดวงทิพย์ วรพันธุ์ และคณะ (2542) จากการศึกษาวิจัยโครงสร้างและการบริหารงานองค์กรสื่อสารมวลชน โดย รศ.ดวงทิพย์ วรพันธุ์ รศ.มาลี บุญศิริพันธ์ ผศ.วรรณิ์ ตำราญเวทย์ และ ผศ.สุภัทวดี อภินันท์ ได้สรุปให้เห็นถึงคุณลักษณะโครงสร้างการบริหารงานสื่อวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งมี 3 ลักษณะ ดังนี้

1. มีคณะกรรมการบริษัท และคณะกรรมการบริหาร กำหนดนโยบายและควบคุมการบริหารงาน อำนาจสั่งการสูงสุดของสถานีอยู่ที่กรรมการผู้จัดการ หรือประธานฝ่ายบริหาร ซึ่งจะมีกรรมการรองผู้จัดการ ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ ที่ปรึกษา ผู้อำนวยการฝ่ายต่าง ๆ ช่วยดำเนินงานตามลำดับชั้นได้แก่ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. ITV และ UBC

2. มีคณะกรรมการบริหาร อำนาจสั่งการสูงสุดอยู่ที่ผู้อำนวยการสถานี มีรองผู้อำนวยการสถานี ผู้อำนวยการสถานี/สำนักช่วยดำเนินงานตามลำดับชั้น เช่น สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. และสถานีกองทัพบก ช่อง 5

3. ไม่มีคณะกรรมการบริหาร การบริหารขึ้นตรงต่อกรรมการผู้จัดการหรือผู้อำนวยการ
 สถานีเพียงผู้เดียว มีรองผู้อำนวยการสถานี ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่าย/สำนัก หรือหัวหน้าฝ่ายช่วย
 ดำเนินงานตามลำดับชั้น ได้แก่ สถานีกองทัพบก ช่อง 7 และสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย
 (สำหรับช่อง 7 มีประธานกรรมการบริหารเพียงท่านเดียว ส่วนช่อง 11 นั้น ขึ้นตรงต่ออธิบดี
 กรมประชาสัมพันธ์)

ทุกสถานีมีการแบ่งส่วนงานใหญ่คล้ายคลึงกัน คือ แบ่งเป็น 5 ฝ่ายใหญ่ ๆ คือ 1) ฝ่ายผลิต
 รายการ 2) ฝ่ายรายการ 3) ฝ่ายออกอากาศรายการ 4) ฝ่าย/สำนักวิศวกรรม 5) ฝ่ายบริหารสำนักงาน/
 องค์กร

ปัจจัยซึ่งส่งผลต่อโครงสร้างการบริหารงานมากที่สุด แม้จะไม่ส่งผลโดยตรง คือ จำนวนผู้ดู
 และรายได้ ซึ่งมีสาเหตุมาจากเนื้อหาที่ออกอากาศ

ในอนาคตมีแนวโน้มที่จะรวมกิจการวิทยุโทรทัศน์เข้าด้วยกัน และสร้างเครือข่ายพันธมิตร
 ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง แต่ไม่ใช่ในลักษณะการบริหารงานสื่อต่างประเทศ เช่น หนังสือพิมพ์กับโทรทัศน์
 ธุรกิจวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และภาพยนตร์ มีโอกาสและความน่าจะเป็นที่จะรวมตัวกัน
 มากกว่า เช่น ในการเช่าเวลาออกอากาศ อาจรวมตัวกันในลักษณะ Time Sharing หรือการแบ่ง
 ร่วมกันลงทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานแล้วแบ่งผลกำไรร่วมกัน

ปัจจัยแวดล้อมที่สำคัญ คือ ผู้ดูและผู้อุปถัมภ์รายการหากได้นำเสนอรายการได้รับความนิยม
 จากผู้ดูมาก รายการนั้นก็จะได้รับการสนับสนุนจากผู้อุปถัมภ์รายการมาก ซึ่งหมายถึงเม็ดเงินจะ
 ไหลเข้าสถานีจำนวนมหาศาลทั้งการแพร่ภาพออกอากาศเกือบ 24 ชั่วโมงในแต่ละวัน ผวนกับ
 คุณลักษณะตามธรรมชาติของรายการที่มีอายุสั้น เพราะทุกรายการหลังจากเริ่มออกอากาศครั้งแรก
 ต้องประสบกับสภาพอิ่มตัวจนกระทั่งต้องหยุด หรือเลิกการผลิต ไม่ต่างจากอุตสาหกรรมการผลิต
 สินค้าอื่น ๆ สถานีวิทยุโทรทัศน์ทุกระบบทุกสถานีจึงต่างแข่งขันกันสูงเพื่อความอยู่รอด

สำหรับประเทศไทยนั้นไม่มีการเก็บภาษีเครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ สถานีโทรทัศน์จึงต้อง
 อาศัยรายได้จากการโฆษณาสินค้าเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ซึ่งประกอบด้วย

1. ค่าเช่าเวลาซึ่งเอกชนจัดเพื่อจัดรายการรูปแบบต่าง ๆ แล้วแต่ข้อตกลงกับทางสถานี
 ค่าเช่าจะสูงหรือต่ำแล้วแต่ช่วงเวลา

2. ค่าโฆษณาสินค้าในรายการ ในกรณีสถานีวิทยุโทรทัศน์เป็นผู้จัดรายการเองหรือซื้อรายการที่ผู้อื่นจัดทำออกอากาศ วิธีการเช่นนี้คล้ายคลึงกับค่าเช่าเวลาในข้อ 1 ผิดกันที่สถานีเป็นผู้เสี่ยงในการหาโฆษณาเอง แทนที่ผู้เช่าเวลาเป็นผู้หาโฆษณาแล้วเสียค่าเช่าให้กับสถานี ที่เรียกว่าเสี่ยงเพราะถ้ารายการที่มีคุณภาพดี มีผู้ชมมากสถานีก็สามารถหาโฆษณาได้มากและมีราคาแพง เมื่อหักค่าใช้จ่ายในการซื้อหรือจัดรายการแล้วสถานีอาจมีเงินเหลือมากกว่าค่าเช่าเวลาในข้อ 1. ตรงกันข้ามถ้าสถานีได้รายได้ไม่ดีพอที่หาโฆษณาได้น้อย สถานีอาจต้องขาดทุนก็ได้ (สุปราณี แก้วสินวล, 2547)

แนวคิดและทฤษฎีการเปิดรับสื่อ

ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ

ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารที่สำคัญได้แก่ ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการในการเลือกรับสาร (Selective Exposure) ซึ่งประกอบด้วยกลั่นกรอง 3 ชั้น ดังนี้ (Klapper, 1960: 19-25)

1. การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) หมายถึงแนวโน้มของคนเราที่จะเลือกสนใจหรือเปิดรับข่าวสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นและ ความสนใจที่มีอยู่เดิมรวมทั้งพยายามหลีกเลี่ยงไม่สื่อสารในสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับความรู้ ความเข้าใจของตน หรือทัศนคติที่มีอยู่เดิม

2. การเลือกรับรู้ (Selective Perception) หลังจากทีบุคคลเลือกเปิดรับข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งแล้ว บุคคลก็จะเลือกรับรู้หรือเลือกตีความหมายของสารนั้นตามทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ ความคาดหวัง สภาวะร่างกาย หรือสภาวะอารมณ์ในขณะนั้น ดังนั้นบุคคลมักจะบิดเบือนข่าวสารให้มีทิศทางเป็นที่พอใจของตน

3. การเลือกจดจำ (Selective Retention) เป็นแนวโน้มในการเลือกจดจำเนื้อหาสาระของข่าวสารเฉพาะส่วนที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ ทัศนคติ ฯลฯ เข้าไว้เป็นประสบการณ์ของตนเอง เพื่อจะนำไปใช้ในโอกาสต่อไปด้วย และมักจะลืมในส่วนที่ตนเองไม่สนใจ เรื่องที่ขัดแย้งหรือเรื่องที่ค้านกับความคิดของตนเอง ดังนั้นการเลือกจดจำเนื้อหาของสารที่ได้รับเท่ากับเป็นการช่วยเสริมให้ทัศนคติหรือความเชื่อเดิมของผู้รับสารให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น และเปลี่ยนแปลงยากขึ้น กล่าวคือ ความพร้อมที่จะจดจำสารของผู้รับสารจึงมักเกิดขึ้นกับคนที่พร้อมจะเข้าใจ และพร้อมที่จะ

สิ่งสำหรับคนที่ไม่พร้อมจะเข้าใจ ดังนั้นกระบวนการเลือกสรรของมนุษย์จึงเปรียบเสมือนเครื่องกรองข่าวสารในการรับรู้ของมนุษย์เรา ซึ่งสามารถแสดงออกได้ดังนี้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเปิดรับข่าวสารของบุคคล

1. ความต้องการ (Need) ปัจจัยที่สำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่งในกระบวนการเลือกของมนุษย์ คือ ความต้องการ ความต้องการทุกอย่างของมนุษย์ทั้งความต้องการทางกายและใจทั้งความต้องการระดับสูงและความต้องการระดับต่ำย่อมเป็นตัวกำหนดการเลือกของเรา เราเลือกตอบสนองความต้องการของเราเพื่อให้ได้ข่าวสารที่ต้องการ เพื่อแสดงรสนิยม เพื่อการยอมรับในสังคม เพื่อความพอใจ ฯลฯ
2. ทักษคติและค่านิยม (Attitude and Values) ทักษคติ คือความชอบและมีใจโน้มเอียง (Preference and Predisposition) ต่อเรื่องต่าง ๆ ส่วนค่านิยม คือ หลักพื้นฐานที่เรายึดถือเป็นความรู้สึกที่ว่าเราควรจะทำหรือไม่ควรทำอะไร ในการมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและคน ซึ่งทัศนคติและค่านิยมมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเลือกใช้สื่อมวลชน การเลือกข่าวสาร การเลือกตีความหมายและการเลือกจดจำ
3. เป้าหมาย (Goal) มนุษย์ทุกคนมีเป้าหมาย มนุษย์ทุกคนกำหนดเป้าหมายในการดำเนินชีวิตทั้งในเรื่องอาชีพ การเข้าสมาคม การพักผ่อน เป้าหมายของกิจกรรมต่าง ๆ ที่เรากำหนดขึ้นนี้จะมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้สื่อมวลชน การเลือกข่าวสาร การเลือกตีความหมาย และการเลือกจดจำเพื่อสนองเป้าหมายของตน
4. ความสามารถ (Capability) ความสามารถของเราเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง รวมทั้งความสามารถด้านภาษามีอิทธิพลต่อเราในการที่จะเลือกรับข่าวสาร เลือกตีความหมายและเลือกเก็บเนื้อหาของข่าวนั้นไว้
5. การใช้ประโยชน์ (Utility) กล่าวโดยทั่วไปเราจะให้ความสนใจและใช้ความพยายามในการที่จะเข้าใจ และจดจำข่าวสารที่เราสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

6. สไตล์ในการสื่อสาร (Communication Style) การเป็นผู้รับสารของเรานั้นส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับสไตล์ในการสื่อสารของเรา คือ ความชอบหรือไม่ชอบสื่อบางประเภท ดังนั้นบางคนจึงชอบฟังวิทยุ บางคนชอบดูโทรทัศน์ บางคนชอบอ่านหนังสือพิมพ์ ฯลฯ

7. สถานะ (Context) สถานะในที่นี้ หมายถึง สถานที่ บุคคล และเวลาที่อยู่ในสถานการณ์การสื่อสาร สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีอิทธิพลต่อการเลือกของผู้รับสาร การมีคนอื่นอยู่ด้วยมีอิทธิพลตรงต่อการเลือกใช้สื่อและข่าวสาร การเลือกตีความหมายและเลือกจดจำข่าวสาร การที่เราต้องถูกมองว่าเป็นอย่างไร การที่เราคิดว่าคนอื่นมองเราอย่างไร เราเชื่อว่าคนอื่นคาดหวังอะไรจากเราและการที่คิดว่าคนอื่นคิดว่าเราอยู่ในสถานการณ์อะไร ล้วนแต่มีอิทธิพลต่อการเลือกของเรา

8. ประสบการณ์และนิสัย (Experience and Habit) ในฐานะของผู้รับสาร ผู้รับสารแต่ละคนพัฒนานิสัยการรับสารอันเป็นผลมาจากประสบการณ์ในการรับข่าวสารของเรา เราพัฒนาความชอบสื่อชนิดใดชนิดหนึ่ง รายการประเภทใดประเภทหนึ่ง ดังนั้นเราจึงเลือกใช้สื่อชนิดใดชนิดหนึ่งสนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ตีความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง และเลือกจดจำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง (Todd and Brent, 1993: 65 อ้างใน ปรมะ สตะเวทิน, 2541: 122-124)

ชันันท์ วีระฉายา (2546) ได้สรุปความหมายของการเปิดรับสื่อไว้ว่า การเปิดรับสื่อหมายถึง ความบ่อยครั้งในการที่ผู้รับสารมีแนวโน้มที่จะเลือกรับสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นหรือประสบการณ์เดิมของตน โดยตีความสารดังกล่าวให้เป็นในทางเดียวกันกับทัศนคติ อารมณ์ ประสบการณ์ที่มีอยู่ และเลือกที่จะจดจำสารต่าง ๆ เฉพาะในส่วนที่ตนสนใจ

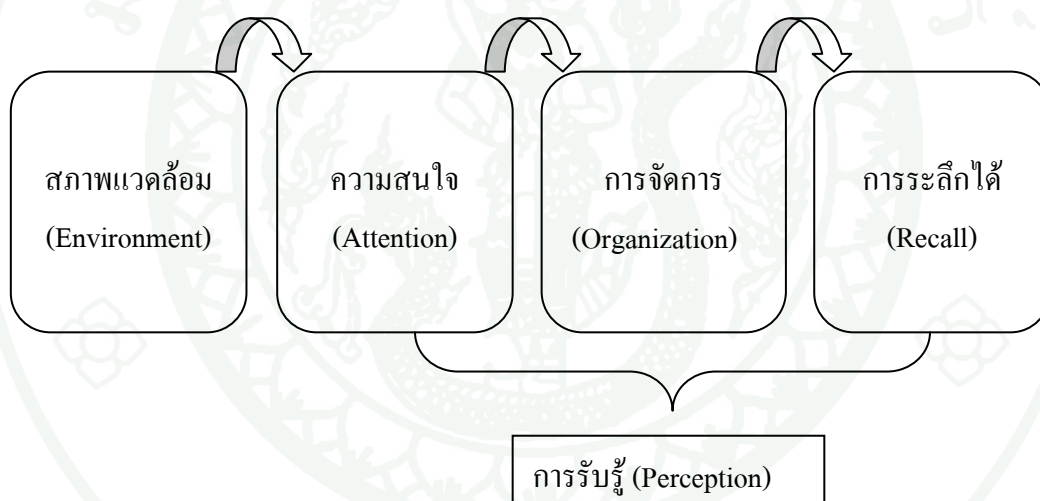
ทฤษฎีการรับรู้

ในยุคที่ต้องใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อประกอบการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตประจำวัน มนุษย์จึงต้องอาศัยข้อมูลข่าวสารและแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความคิดเห็น ความรู้ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เมื่อมนุษย์เกิดความไม่แน่ใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ความต้องการค้นหาข่าวสารที่ถูกต้องจึงเป็นเพราะมนุษย์ต้องการนำข่าวสารนั้นมาเป็นปัจจัยเพื่อประกอบการพิจารณาความคิด และการตัดสินใจของตนเอง

ความหมายของการรับรู้

“การรับรู้” หมายถึง กระบวนการในการให้ความสนใจและเลือกรับ การรวบรวมและจัดระบบ และการแปลความหมายหรือสร้างความหมายให้แก่ข้อมูลที่ได้รับเพื่อให้เข้าใจความหมายของสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมรอบตัว (สุรัตน์ ตรีสกุล, 2548)

การรับรู้ของบุคคล Robbins (2003) กล่าวว่า การรับรู้ (perceptions) หมายถึง กระบวนการที่ปัจเจกบุคคลจัดระบบหรือตีความสิ่งที่ประสาทสัมผัสได้ เพื่อให้ความหมายให้กับสภาพแวดล้อมของสิ่งนั้น ๆ ส่วน Wagner and Hollenbeck (2005: 72) กล่าวว่า การรับรู้คือ กระบวนการที่ปัจเจกบุคคลเลือก (select) จัดการ (organize) เก็บ (store) และรับ (retrieve) ข้อมูล ซึ่งมีกระบวนการสำคัญดังแสดงในภาพ

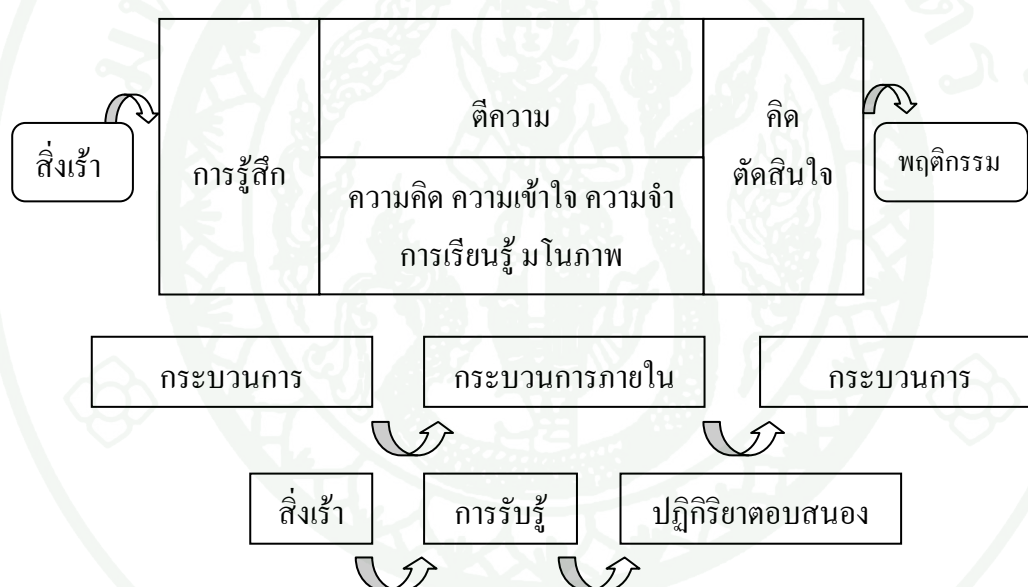

ภาพที่ 1 กระบวนการรับรู้ของ Wagner และ Hollenbeck
ที่มา: Wagner and Hollenbeck (2005)

โดยส่วนใหญ่แล้ว คนเรามักจะมีความเชื่อมั่นในประสาทสัมผัสของตนเองในบางครั้งอาจทำให้เกิดความเชื่อว่า สิ่งที่สัมผัสหรือรับรู้ คือ ความเป็นจริง (reality) ความเชื่อในลักษณะดังกล่าว อาจก่อให้เกิดปัญหาได้ โดยเฉพาะกรณีที่มีการรับรู้และความเป็นจริงของวัตถุมีความแตกต่างกันมาก ซึ่งจะนำไปสู่โอกาสที่จะเกิดความเข้าใจผิดความสับสนและความขัดแย้งภายในองค์กร (Wagner and Hollenbeck, 2005) ในขั้นตอนแรกของการรับรู้คือความสนใจเอาใจใส่ (attention) เป็นขั้นตอนที่ข้อมูลทั้งหมดถูกกรอง ดังนั้น จะมีบางส่วนผ่านเข้ามาในระบบ ขั้นตอนนี้

จึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะเนื่องจากข้อมูลใดที่ไม่ได้ผ่านการกรอง ก็จะไม่ได้นำเข้ามาสู่การตัดสินใจ แม้ว่าข้อมูลที่ผ่านมาผ่านการกรองในขั้นตอนแรกแล้ว แต่ข้อมูลที่เข้ามายังมีจำนวนมหาศาล ดังนั้นขั้นตอนของการจัดการ (organization) จะทำหน้าที่จัดการกับข้อมูลจำนวนมหาศาลและสลับซับซ้อนให้มีความง่ายขึ้น ภายหลังที่ข้อมูลต่าง ๆ ถูกจัดการให้ง่ายขึ้นข้อมูลดังกล่าวก็จะถูกจัดเก็บและดึงข้อมูลออกมาใช้ ซึ่งในบางครั้งข้อมูลบางส่วนอาจมีการสูญหายไปบ้างในกระบวนการจัดเก็บและการดึงข้อมูล

กันยา สุวรรณแสง (2540) เสนอว่า กระบวนการรับรู้ ประกอบด้วย 3 กระบวนการหลัก คือ 1) กระบวนการภายนอกหรือสิ่งเร้า 2) กระบวนการภายในหรือการรับรู้ และ 3) กระบวนการแสดงออกหรือปฏิกิริยาตอบสนอง ดังแสดงในภาพ

ภาพที่ 2 กระบวนการรับรู้

ที่มา: กันยา แสงสุวรรณ (2540)

จากภาพที่ 2 การสัมผัสเป็นบันไดขั้นแรกของการรับรู้ เมื่อร่างกายรับรู้ผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ก็จะเกิดการดีความ โดยอาศัยความคิด ความเข้าใจ ความจำ การเรียนรู้และมโนภาพ หลังจากนั้นก็ทำการตัดสินใจและแสดงปฏิกิริยาตอบสนองโดยแสดงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งออกมา ซึ่งปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบท่อการรับรู้ของปัจเจกบุคคลประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ปัจจัยด้านสถานการณ์ (factors in the situation) ได้แก่ เวลา สภาพแวดล้อมใน

การทำงาน และสภาพแวดล้อมทางสังคม 2) ปัจจัยด้านตัวผู้รับรู้ (factors in the perceiver) ได้แก่ ทักษะ (attitudes) แรงจูงใจ (motive) ความสนใจ (interests) ประสบการณ์ (experience) และความคาดหวัง (expectation) และ 3) ปัจจัยด้านเป้าหมาย (factors in the target) ได้แก่ ความใหม่ (novelty) การเคลื่อนไหว (motion) เสียง (sound) ขนาด (size) ภาพด้านหลัง (background) ความใกล้เคียง (proximity) และความเหมือน (similarity) (Robbins, 2003)

แนวคิดโลกาภิวัตน์

ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ได้แปลความหมายของ “โลกาภิวัตน์” ไว้ว่า การแพร่กระจายไปทั่วโลก การที่ประชาคมโลกไม่ว่าจะอยู่ ณ จุดใด สามารถรับรู้ สัมพันธ์ หรือรับผลกระทบที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วกว้างขวาง ซึ่งเนื่องมาจากการพัฒนาระบบสารสนเทศ

เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ (2539) ได้สรุปความหมายของโลกาภิวัตน์ไว้ดังนี้ Globalization คือ ขบวนการพัฒนาระดับโลก หรือการเกิดขึ้นและการพัฒนาระดับโลก การเกิดขึ้นของ Globalization และโลกที่ไร้พรมแดนไม่ใช่เพิ่งเกิดขึ้น มันได้เกิดขึ้นมานานนับเป็นศตวรรษแล้ว

วิภา อุดมฉันท (2544) โลกานุวัตร หรือโลกาภิวัตน์ ความหมายโดยนัย ๆ ที่คำ ๆ นี้สื่อให้ผู้คนในเมืองไทยก็คือ การลดรั้วข้ามรัฐ การเชื่อมต่อระหว่างส่วนหนึ่งของโลกกับส่วนอื่นที่อยู่ห่างไกลออกไป และยังหมายความว่าไปถึงการอ่อนตัวลงของอำนาจรัฐที่ยากจะต่อต้านกับกระแสกดดันจากนานาชาติ อันเป็นการยอมรับกลายๆถึงความเป็นสากลนิยมและความมีอยู่ของ “หมู่บ้านโลก”

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2537) ได้อธิบายกระแส Globalization ไว้ว่า กระแสโลกานุวัตรได้เปิดให้โลกกว้าง เพราะการไหลอย่างเสรีของข้อมูลข่าวสารที่ทั่วทุกมุมโลก และการขนส่งสื่อสาร คมนาคม ที่มีค่าใต้อัตราต้นทุนลงเป็นลำดับ ทำให้คนต่างภาษาต่างวัฒนธรรมสามารถมีการแลกเปลี่ยนไปมาหาสู่กันได้อย่างสะดวกมากขึ้น เพราะนอกจากจะหมดเครื่องขวางกั้นด้านอุดมการณ์แล้ว ก็ยังมีโอกาสติดต่อกันได้ เพราะค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสาร ลดลงเป็นลำดับอีกด้วย

กระบวนการโลกาภิวัตน์มี 4 ด้าน ดังนี้

1. เป็นด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรมการบริโภค
2. เป็นด้านการสื่อสาร ซึ่งมีบทบาทในการถ่ายทอดความนึกคิดตลอดจนแบบอย่างวัฒนธรรมทางการบริโภค
3. เป็นด้านอิทธิพลอำนาจระหว่างประชาชาติรัฐ
4. เป็นด้านวัฒนธรรม

สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2548) สรุปประเด็นสำคัญของกระแสโลกาภิวัตน์ที่ปรากฏในเอเชียอาคเนย์ ได้ดังนี้

1. ข้อคิดทางทฤษฎีเรื่องโลกาภิวัตน์ก็มักจะเน้นมิติใดมิติหนึ่ง คือ บางทีก็เน้นตรรกะของมูลเหตุหรือปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งปัจจัยใดปัจจัยเดียวในการเปลี่ยนแปลงนั้น โลกาภิวัตน์เป็นกระบวนการใหญ่ที่มีหลากหลายมิติ จะพบกระแสโลกาภิวัตน์ที่ปรากฏตัวในระบบของสถาบันทางสังคมต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ การเมือง การทหาร วัฒนธรรม กฎหมาย เทคโนโลยี หากพิจารณาตรรกะต่าง ๆ ขับเคลื่อนโลกาภิวัตน์เหล่านี้จะเชื่อมโยงกันไปมาด้วย
2. กระแสโลกาภิวัตน์นั้น มีเนื้อหาสาระสำคัญตรงที่มันส่งผลโดยตรงให้ชีวิตสังคมมีการจัดปรับในด้านกละและเทศะ เทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นช่วยทำให้โลกใบใหญ่ของเรา “หดตัวลง” และสลายขีดจำกัดของการปฏิสัมพันธ์ในสังคม ทั้งในแง่ของระยะทางและระยะเวลาลงไป
3. ผลสืบเนื่องจากกระบวนการโลกาภิวัตน์นั้น มิใช่จะเหมือนกันทั่วทุกจุดทั่วโลก และมีใช้ว่าผู้คนในโลกจะเกิดประสบการณ์ตรงกันเช่นเดียวกันหมดทั่วทุกคนแต่อย่างใด แม้แต่ผู้ที่อยู่ร่วมชุมชนที่ตั้งอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกัน ก็ย่อมมีประสบการณ์แตกต่างกันได้ พุดเชิงฮูปมาอุปมาได้ว่ามือของกระแสโลกาภิวัตน์นั้นเอื้อมไปถึงแต่ละจุดต่างกันและมีผลกระทบแตกต่างกัน

4. เราจำเป็นต้องมีการจำแนกแยกแยะกระบวนการโลกาภิวัตน์ จากกระบวนการบูรณาการของภูมิภาค กล่าวคือ โลกาภิวัตน์ หมายถึง การเชื่อมโยง การแผ่ถึงกันทั่วโลก อ้างตามคำบัญญัติศัพท์ Globalization โดยราชบัณฑิตยสถาน ในปี พ.ศ. 2537 และการรวมตัวของภูมิภาค (Regionalization) หมายถึง การเข้มข้นขึ้นในความสัมพันธ์ เชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานรวมถึงรัฐที่มีภูมิศาสตร์เชื่อมต่อกันในภูมิภาคเดียวกัน จากตรรกะของกระบวนการโลกาภิวัตน์เช่นนี้ เราสามารถประจักษ์ว่า กระบวนการรวมตัวในภูมิภาคในหลากหลายระดับนั้น เป็นกระแสที่เกิดขึ้นควบคู่กันไปด้วย มิติหนึ่งก็อาจจะเห็นชัดเจนได้ว่า การรวมกลุ่มภูมิภาคเป็นกลวิธีหนึ่งในการต่อต้านหรืออย่างน้อยก็เพื่อต่อรองกับมหาอำนาจระดับโลก เช่น ในยุโรปที่มีประชาคมยุโรป (European Union) ในเอเชียแปซิฟิกมี APEC ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีประชาคมอาเซียน (ASIAN) และมีเครือข่ายนอกประชาคมอาเซียนอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น คณะกรรมการลุ่มน้ำโขง ฯลฯ

วีระ สมบูรณ์ (2551) ให้ความหมายของโลกาภิวัตน์ไว้ว่า หมายถึง ความเชื่อมโยงและการผนวกรวมเป็นเนื้อเดียวกัน (Homogenization) ของระบบเศรษฐกิจทั่วโลก ซึ่งหมายถึงระบบตลาด การค้าเสรี การแบ่งงานกันทำในระดับสากล (International division of labor) การผลิตเพื่อการส่งออก ความคล่องตัวของการผลิตในระดับโลก ฯลฯ

เกษียร เตชะพีระ (2537) ได้อภิปรายเรื่อง “ความเป็นไทยที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์” ในแง่ของผลกระทบของโลกาภิวัตน์ต่อสังคมไทยไว้ดังนี้

1. โอกาสของผลกระทบในแง่ลบ ที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไปในทางเสื่อมสลายเสียหายกระทั่งสาบสูญไป

2. ในบางส่วนบางด้าน โดยเฉพาะในส่วนของวัฒนธรรมของกลุ่มคนเล็ก ๆ วัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น โอกาสของผลกระทบในแง่บวก ที่ทำให้เกิดการเปิดเสรีทางด้านวัฒนธรรมให้วัฒนธรรมหลุดจากการควบคุมผูกขาดกำหนดนิยามของราชการกลายมาเป็นสินค้าเปิดขายในตลาดเสรี (เสรีในที่นี้หมายถึง ไม่มีใครยึดกุมเป็นเจ้าของได้ มีเพียงแต่ “อำนาจซื้อสินค้านี้มาเสพเท่านั้น” และโดยตรงตรรกะของระบบตลาดก็ทำให้ผู้ผลิตสินค้าวัฒนธรรมหันมาเอาใจ “ตลาด” หรือ “ผู้บริโภค” แทนที่จะพึ่งกำบังการทางวัฒนธรรมของรัฐ

3. เครื่องมืออุปกรณ์ ชัดความสามารถและทุนทางวัฒนธรรมที่จำเป็นสำหรับการเข้าถึง และฉายใช้โอกาสทางวัฒนธรรมอันเกิดจากโลกาภิวัตน์ เพื่อประโยชน์ของคนกระจายไปไม่เท่ากัน ในแต่ละกลุ่มสังคม ชนชั้นกลางในสังคมเมืองจะฉายใช้โลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรมได้มากกว่า คนชนบท

วรพจน์ กิจรุ่งเรือง (2553) ได้รวบรวมแนวคิดคนสำคัญของโลกที่ได้ให้ความหมายของ Globalization ไว้ดังนี้

“แนวคิดโลกาภิวัตน์สะท้อนถึงสถานะที่การสื่อสารในระดับโลกได้ขยายออกไปกว้างไกล รวมถึงขอบเขตตลาดโลกก็เช่นกันทั้งสองมิติได้เป็นปรากฏการณ์ที่เป็นรูปธรรมและเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วกว่าในช่วงระยะแรกของสถานะสมัยใหม่” (Fredric Jameson)

“โลกาภิวัตน์เป็นเรื่องของกระบวนการ(หรือชุดกระบวนการ)ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง การจัดการพื้นที่ความสัมพันธ์และการดำเนินกิจกรรมทางสังคม โดยประเมินในแง่ระดับ ครอบคลุม (Extensivity) ความเข้มข้น (impact) ที่ก่อให้เกิดการไหลเวียนและการสร้างเครือข่าย ของกิจกรรมต่าง ๆ การปฏิสัมพันธ์และการใช้อำนาจ ที่มีลักษณะข้ามทวีปข้ามภูมิภาค” (David Held)

“โลกาภิวัตน์เป็นแนวคิดที่พูดถึงการบีบอัดของโลก และการทำให้สำนึกที่ว่าโลกเป็น หนึ่งเดียวทวีความเข้มข้นขึ้น” (Roland Robertson)

Giddens (1990) นักสังคมวิทยาผู้มีชื่อเสียงคนหนึ่งในยุคปัจจุบันได้เขียนไว้ว่า “คนทุกคน ดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่และท้องถิ่นแต่ละโลกของปรากฏการณ์ในชีวิตนั้น ๆ มีความเชื่อมโยงกัน ทั้งโลกอยู่เป็นส่วนใหญ่ โลกาภิวัตน์เป็นกระบวนการที่ประกอบขึ้นจากแนวโน้มหรือกระแสน้อย ๆ ที่ขัดแย้งกัน”

Robertson (1991) ได้เขียนไว้ว่า “กระแสโลกาภิวัตน์นี้ทำให้สถานะของมนุษย์ในโลก มีผลกันและกันขึ้นทุกที” แต่มิได้หมายความว่า ผลลัพธ์จากกระแสการเปลี่ยนแปลงจะเหมือนกันหมด ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะตัวและกาลเทศะนั้น ๆ ด้วย

Steger (2009) โลกาภิวัตน์ (Globalization) หมายถึง การแผ่ขยายตัวอย่างรวดเร็วของ ความสัมพันธ์และจิตสำนึก ทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและขยายไปสู่ทั่วทุกมุมโลก

แนวคิดด้านลักษณะประชากรศาสตร์

ชิบ จิตนิคม (2534) ได้แสดงความเห็นว่า คนเรามีแนวโน้มที่จะดูและฟังการสื่อสาร ที่สอดคล้องกับกรอบอ้างอิงทางความคิดของเขา ซึ่งกรอบอ้างอิงแนวความคิดนี้ หมายรวมถึง บทบาททางเพศ การศึกษา ความสนใจ และความเกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ สถานภาพทางสังคมและ อื่นๆ ที่เป็นคุณสมบัติที่มีความสำคัญของบุคคลโดยกรอบอ้างอิงทางความคิดเหล่านี้ ทำให้เกิด ความแตกต่างกันในเรื่องของความรู้ ความคิด ความเชื่อทัศนคติ ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การสื่อสารของคน

ประมะ สตะเวทิน (2546) ได้เสนอว่า คนที่มีลักษณะประชากรต่างกัน จะมีลักษณะทาง จิตวิทยาต่างกันด้วย โดยวิเคราะห์จากปัจจัยดังนี้

1. เพศ (Sex) ความแตกต่างทางเพศทำให้คนมีพฤติกรรมของการติดต่อสื่อสารต่างกัน คือ เพศหญิงมีแนวโน้ม และความต้องการที่จะส่งสารและรับข่าวสารมากกว่าเพศชาย ในขณะที่ เพศชายไม่ได้มีความต้องการที่จะส่งและรับสารเพียงอย่างเดียวเท่านั้นด้วย นอกจากนี้เพศหญิงและ เพศชายมีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องความคิด ค่านิยม และทัศนคติ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรม และสังคมกำหนดบทบาทและกิจกรรมของคนสองเพศไว้ต่างกัน (อุบลรัตน์ เบญจรงค์กิจ, 2534) ความแตกต่างระหว่างเพศหญิงและชายในพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชน เพศหญิงใช้เวลาใน การดูโทรทัศน์และฟังวิทยุมากกว่าเพศชาย โดยนิยมดูรายการละคร ในขณะที่เพศชายอ่าน หนังสือพิมพ์มากกว่า หากดูโทรทัศน์เพศชายมักดูรายการข่าวและกีฬา ในขณะที่การรับชมโทรทัศน์ นั้น เพศชายมักจะดูขณะพักผ่อน แต่เพศหญิงมักจะดูในขณะที่ทำงานอื่น ๆ ด้วย

2. อายุ (Age) เป็นปัจจัยที่ทำให้คนมีความแตกต่างกันในเรื่องความคิดและพฤติกรรมคน ที่มีความคิดน้อยมักจะมีความคิดเสรีนิยม ยึดถืออุดมการณ์และมองโลกในแง่ดีมากกว่าคนที่อายุมาก ในขณะที่คนที่อายุมากมักจะมีความคิดอนุรักษนิยม ยึดถือการปฏิบัติ ระมัดระวัง มองโลกในแง่ร้าย กว่าคนที่อายุน้อย เนื่องจากผ่านประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกันลักษณะการใช้สื่อมวลชนก็ต่างกัน คนที่มีอายุมากมักจะใช้สื่อเพื่อแสวงหาข่าวสารหนักมากกว่าความบันเทิง ในบรรดาตัวแปร ทั้งหลายด้านประชากรนั้น ตัวแปร “อายุ” เป็นตัวแปรที่ค่อนข้างมีความสำคัญอย่างมาก ทั้งนี้เพราะ

แบบแผนความคิด ภูมิหลังและประสบการณ์ของบุคคลนั้น มักจะถูกกำหนดมาจากบริบทสังคมในช่วงเวลานั้น อายุของผู้รับสารจึงสามารถช่วยบ่งชี้ได้ว่า “เขาเป็นคนรุ่นไหน” (Generation) โดยที่แต่ละช่วงเวลานั้นสภาพแวดล้อมระดับกว้างของสังคมจะแตกต่างกันไป ในแง่ของอายุของปัจเจกที่เป็นตัวแปรระดับจุลภาค จะถูกพิจารณาโดยมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมของสังคม ซึ่งเป็นตัวแปรระดับมหภาค และการที่เราสามารถใช้ “อายุ” เป็นตัวแปรหนึ่งในการจัดกลุ่มของผู้รับสารก็เนื่องจากความเชื่อว่าคนในรุ่นราวคราวเดียวกันจะผ่านประสบการณ์ทางสังคมที่คล้ายคลึงกัน (กาญจนา แก้วเทพ, 2552)

3. การศึกษา (Education) เป็นปัจจัยที่ทำให้คนมีความคิด ค่านิยม ทักษะและพฤติกรรมแตกต่างกัน คนที่มีการศึกษาสูงจะได้เปรียบมากในการเป็นผู้รับสารที่ดี เพราะเป็นผู้มีความกว้างขวางและเข้าใจสารได้ดี เป็นคนที่ไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ ถ้าไม่มีหลักฐานหรือเหตุผลเพียงพอ ในขณะที่คนที่การศึกษาต่ำมักจะใช้สื่อประเภทวิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์ หากมีการศึกษาสูงมักจะแสวงหาข่าวสารจากหนังสือพิมพ์มากกว่าสื่อประเภทอื่น

4. สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ (Social Status and Economic) หมายถึง อาชีพ รายได้ และสถานภาพทางสังคมของบุคคล มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อปฏิกิริยาของผู้รับสารที่มีต่อผู้ส่งสาร เพราะแต่ละคนมีวัฒนธรรมประสบการณ์ ทักษะ ค่านิยม และเป้าหมายที่ต่างกัน สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม จะเป็นเครื่องชี้ถึงเรื่องที่กลุ่มจะสนใจรับรู้ข่าวสารบุคคลที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกันทั้งการประกอบอาชีพ รายได้ ศาสนา รวมไปถึงสถานภาพสมรสย่อมส่งผลต่อการรับสารที่แตกต่างกันด้วย (ธีระภัทร์ เอกผาชัยสวัสดิ์, 2551)

แนวคิดเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations หรือ ASEAN) ก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพ (The Bangkok Declaration) เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 โดยสมาชิกผู้ก่อตั้งทั้ง 5 ประเทศได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ซึ่งผู้แทนทั้ง 5 ประเทศ ประกอบด้วย นายอาดัม มาลิก (รัฐมนตรีต่างประเทศอินโดนีเซีย) ตุน อับดุล ราซิก บิน สุลซัน (รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีกลาโหมและรัฐมนตรีกระทรวงพัฒนาการแห่งมาเลเซีย)

นายนาซิโซ รามอส (รัฐมนตรีต่างประเทศฟิลิปปินส์) นายเอส ราชารัตน์ม (รัฐมนตรีต่างประเทศสิงคโปร์) และพันเอก (พิเศษ) ถนัด คอมันตร์ (รัฐมนตรีต่างประเทศไทย) ในเวลาต่อมาได้มีประเทศต่าง ๆ เข้ามาเป็นสมาชิกเพิ่มเติมได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม (เป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 7 มกราคม 2527) เวียดนาม (วันที่ 28 กรกฎาคม 2538) ลาวและพม่า (วันที่ 23 กรกฎาคม 2540) และกัมพูชา (เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2542) ตามลำดับ จากการรับกัมพูชาเข้าเป็นสมาชิก ทำให้อาเซียนมีสมาชิกรวม 10 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้แก่ บรูไน ดารุสซาลาม (Brunei Darussalam) กัมพูชา (Cambodia) อินโดนีเซีย (Indonesia) ลาว (Loas) มาเลเซีย (Malaysia) พม่า (Myanmar) ฟิลิปปินส์ (Philippines) สิงคโปร์ (Singapore) ประเทศไทย (Thailand) เวียดนาม (Vietnam) (กระทรวงการต่างประเทศ, 2554)

ภาพที่ 3 ประเทศสมาชิกอาเซียน
ที่มา: กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ (2555)

สัญลักษณ์อาเซียน

สัญลักษณ์อาเซียน คือ ต้นข้าวสีเหลือง 10 ต้น มัดรวมกันไว้ หมายถึง ประเทศสมาชิก รวมกันเพื่อมิตรภาพและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

รูปภาพที่ 4 สัญลักษณ์อาเซียน

ที่มา: กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ (2555)

สีน้ำเงิน หมายถึง สันติภาพและความมั่นคง

สีแดง หมายถึง ความกล้าหาญและความก้าวหน้า

สีขาว หมายถึง ความบริสุทธิ์

สีเหลือง หมายถึง ความเจริญรุ่งเรือง

คำขวัญของอาเซียน

“One Vision, One Identity, One Community”

“หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งเอกลักษณ์ หนึ่งประชาคม”

ภาพที่ 5 ธงประจำอาเซียน

ที่มา: กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ (2555)

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพในการร่วมมือกับปัญหาและความท้าทาย ตลอดจนเพื่อสร้างความแข็งแกร่งและอำนาจต่อรองให้กับประเทศสมาชิก ผู้นำอาเซียนได้ลงนามร่วมกันในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ 2 (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เพื่อประกาศการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายในปี 2563 (ค.ศ. 2020) โดยการสนับสนุนการรวมตัวและการสนับสนุนอย่างรอบด้าน โดยมีการจัดตั้ง 3 เสาหลักดังนี้

1. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community-APSC) มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค เพื่อให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และสามารถแก้ไขปัญหาและความขัดแย้ง โดยสันติวิธี อาเซียนจึงได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community Blueprint) โดยเน้นใน 3 ประการ คือ

- 1.1 การมีกฎเกณฑ์และค่านิยมร่วมกัน ครอบคลุมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะร่วมกันทำ เพื่อสร้างความเข้าใจในระบบสังคมวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่แตกต่างของประเทศสมาชิก ส่งเสริมพัฒนาการทางการเมืองไปในทิศทางเดียวกัน เช่น หลักการประชาธิปไตย การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม การต่อต้านการทุจริต การส่งเสริมหลักนิติธรรมและธรรมาภิบาล เป็นต้น

1.2 ส่งเสริมความสงบสุขและรับผิดชอบร่วมกันในการรักษาความมั่นคงสำหรับประชาชนที่ครอบคลุมในทุกด้านครอบคลุมความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในรูปแบบเดิม มาตรการสร้างความไว้วางใจและการระงับข้อพิพาท โดยสันติเพื่อป้องกันสงครามและให้ประเทศสมาชิกอาเซียนอยู่ด้วยกัน โดยสงบสุขและไม่มีความหวาดระแวง และขยายความร่วมมือเพื่อต่อต้านภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น การต่อต้านการก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติต่าง ๆ เช่น ยาเสพติด การค้ามนุษย์ ตลอดจนการเตรียมความพร้อมเพื่อป้องกันและจัดการภัยพิบัติและภัยธรรมชาติ

1.3 การมีพลวัตและปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอก เพื่อเสริมสร้างบทบาทของอาเซียน ในความร่วมมือระดับภูมิภาค เช่น กรอบอาเซียน+3 กับจีน ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) และการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก ตลอดจนความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งกับมิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ เช่น สหประชาชาติ

1.4 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Political-Security Community-AEC) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้อาเซียนมีตลาดและฐานการผลิตเดียวกันและมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานมีฝีมืออย่างเสรี อาเซียนได้จัดทำแผนงาน การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community Blueprint) ซึ่งเป็นแผนงานบูรณาการ การดำเนินงานในด้านเศรษฐกิจเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ 4 ด้าน คือ

1.5 การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว (single market and production base) โดยจะมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานมีฝีมืออย่างเสรี และการเคลื่อนย้ายเงินทุน อย่างเสรีมากขึ้น

1.6 การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน โดยให้ความสำคัญกับประเด็นนโยบายที่จะช่วยส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น นโยบายการแข่งขัน การคุ้มครองผู้บริโภค สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา นโยบายภาษี และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (การเงิน การขนส่ง เทคโนโลยีสารสนเทศ และพลังงาน)

1.7 การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค ให้มีการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และการเสริมสร้างขีดความสามารถผ่านโครงการต่าง ๆ

1.8 การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก เน้นการปรับประสานนโยบายเศรษฐกิจของอาเซียนกับประเทศภายนอกภูมิภาคเพื่อให้อาเซียนมีท่าทีร่วมกันอย่างชัดเจน

2. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC) อาเซียนได้ตั้งเป้าเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ในปี 2558 โดยมุ่งหวังเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีการพัฒนาในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์อาเซียน (ASEAN Identity) เพื่อรองรับการเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน โดยได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint) ซึ่งประกอบด้วยความร่วมมือใน 6 ด้านได้แก่

- 2.1 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
- 2.2 การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม
- 2.3 สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม
- 2.4 ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม
- 2.5 การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน
- 2.6 การลดช่องว่างทางการพัฒนา

ทั้งนี้โดยมีกลไกการดำเนินงานได้แก่ การประชุมรายสาขาในระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส และระดับรัฐมนตรีและคณะมนตรีประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (กระทรวงการต่างประเทศ, 2554)

สาระสำคัญของกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter)

ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 11 ในเดือนพฤศจิกายน 2548 ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ มาเลเซีย ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้เห็นชอบให้มีการจัดทำกฎบัตรอาเซียนและแต่งตั้งคณะผู้ทรงคุณวุฒิเรื่องกฎบัตรอาเซียน (Eminent Persons Group on the ASEAN Charter-EPG) เพื่อจัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับทิศทางการรวมตัวของอาเซียนและเนื้อหาที่ควรปรากฏในกฎบัตรอาเซียน เพื่อนำเสนอต่อที่ประชุมสุดยอดฯ ครั้งต่อไป ก่อนที่จะมีการยกร่างกฎบัตร

ต่อมาในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 12 ในเดือน มกราคม 2550 ที่เมืองเบซุ ฟิลิปปินส์ EPG ได้นำเสนอรายงานต่อผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียน และผู้นำอาเซียนได้มอบหมายให้คณะทำงานระดับสูงในการยกร่างกฎบัตรอาเซียน (High Level Task Force on the ASEAN Charter-HLTF) ยกร่างกฎบัตรให้แล้วเสร็จเพื่อนำเสนอต่อที่ประชุมอาเซียนในครั้งที่ 13 ที่สิงคโปร์ ในเดือนพฤศจิกายน ศกนี้

กฎบัตรอาเซียนเป็นเสมือนธรรมนูญของอาเซียนที่วางกรอบทางกฎหมายและโครงสร้างองค์กร เพื่อให้อาเซียนสามารถดำเนินตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อขับเคลื่อนการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนภายในปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) เนื้อหาส่วนหนึ่งของกฎบัตรอาเซียนจะเป็นการประมวลหลักการ วัตถุประสงค์ และแนวทางปฏิบัติที่ผ่านมาของอาเซียน แต่ในหลายส่วนก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงของโลกและสภาพแวดล้อมของภูมิภาคและทำให้อาเซียนเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ตามรายงานคณะผู้ทรงคุณวุฒิ (EPG) เรื่อง กฎบัตรอาเซียน กฎบัตรอาจประกอบไปด้วย บทบัญญัติเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. Objective and principles เป็นการย้ำประมวลหลักการและวัตถุประสงค์ของอาเซียนที่ปรากฏในความตกลงที่สำคัญต่าง ๆ ของอาเซียนในอดีตที่ผ่านมา เช่น การเคารพอธิปไตยของแต่ละประเทศ การส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคง การส่งเสริมประชาธิปไตย หลักนิติรัฐและการเคารพสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน การระงับข้อพิพาทในภูมิภาคโดยสันติวิธี การสนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางการเงิน การพัฒนาและการลดความยากจน การลดช่องว่างระดับการพัฒนา การเสริมสร้างสังคมที่มีความเอื้ออาทร

เป็นสังคมที่มีอัตลักษณ์ ในขณะที่เดียวกันอาจมีการปรับหลักการและวัตถุประสงค์บางข้อเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันและเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับอาเซียน เช่น การผ่อนปรนหลักการห้ามแทรกแซงกิจการภายใน การจัดตั้งประชาคมอาเซียนที่ประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ ประชาคมการเมือง ประชาคมเศรษฐกิจและประชาคมสังคมวัฒนธรรม การยึดเอาประโยชน์ของประชาชนเป็นศูนย์กลางของอาเซียน

2. Membership จะมีข้อเกี่ยวกับคุณสมบัติของสมาชิกและกฎเกณฑ์การรับสมาชิกใหม่ และมีประเด็นสำคัญ คือ การกำหนดมาตรการเพื่อประกันการปฏิบัติตามพันธกรณีของอาเซียนเช่น มาตรการลงโทษเมื่อมีการฝ่าฝืน อาทิ การระงับสิทธิบางประการของรัฐสมาชิกเป็นการชั่วคราว (เช่น สิทธิการเข้าร่วมกิจกรรมของอาเซียน การเป็นประธานประชุม หรือองค์กรของอาเซียน) และการเพิกถอนสมาชิกภาพ (ซึ่งเป็นประเด็นที่มีการถกเถียงกันอย่างกว้างขวางว่าควรบัญญัติไว้ในกฎบัตรอาเซียนหรือไม่)

3. Organizational Structure ปัญหาของโครงสร้างองค์กรอาเซียนในปัจจุบัน คือ มีการประชุมมากมาย แต่ขาดองค์กรที่ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างการประชุมเหล่านี้ สำนักเลขาธิการอาเซียนที่มีอยู่ก็ยังคงถูกจำกัดอำนาจทำให้ไม่สามารถทำหน้าที่ได้ดั่งนึก จึงต้องมีการกำหนดโครงสร้างองค์กรของอาเซียนใหม่ ซึ่งประกอบด้วย 1) ASIAN Council 2) Councils of the ASIAN Community มีทั้งหมด 3 Councils คือ Council of the ASIAN Security Community, Council of the ASIAN Economic Community และ Council of the ASIAN Socio-Cultural Community ประกอบด้วยตัวแทนระดับรัฐมนตรี มีหน้าที่ดูแลให้การปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของประชาคมนั้น ๆ และให้ที่ประชุมระดับรัฐมนตรีในสาขาต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันรายงานต่อ Council ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ประชุมนั้นรับผิดชอบ 3) Secretary-General of ASIAN ซึ่งมีอำนาจเพิ่มขึ้นในหลาย ๆ เรื่อง เช่น อำนาจในการปรึกษาหารือกับองค์กรภาคประชาชนและรัฐสภา อำนาจในการเป็นตัวแทนของอาเซียนในการประชุมระหว่างประเทศ อำนาจในการเป็นตัวแทนอาเซียนในการเจรจาหรือลงนามในความตกลงกับประเทศนอกอาเซียน หรือองค์กรระหว่างประเทศตามที่ได้รับมอบหมาย อำนาจในการดูแลความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับประเทศภายนอก 4) ASIAN Secretariat ที่มีอำนาจมากขึ้น และมีทรัพยากรและงบประมาณที่เพียงพอ 5) ASIAN Permanent Representative ที่กรุงจาการ์ต้า เพื่อความสะดวกและเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการประชุมที่เป็นกิจวัตรของอาเซียน

นอกจากนี้อาจมีการสร้างกลไกการปรึกษาหารือกับภาคประชาชนและอาจรวมถึงการจัดตั้งกลไกส่งเสริมสิทธิมนุษยชนระดับภูมิภาคอาเซียนด้วย

1. Decision-Making Process กฎบัตรคงไว้ซึ่งหลักการตัดสินใจโดยการปรึกษาหารือและฉันทามติซึ่งถือเป็นหลักการพื้นฐานของอาเซียนนับตั้งแต่มีการจัดตั้งองค์การเป็นต้นมา แต่ในบางกรณีอาจไม่มีการตัดสินใจในเรื่องที่ไม่ใช่ประเด็นอ่อนไหว หรืออาจมีการใช้สูตร ASIAN-X หรือ 2+X ในการปฏิบัติตามความร่วมมือบางเรื่องตามที่ Councils of the ASIAN Community เห็นสมควร ส่วนการตัดสินใจระดับสิทธิของรัฐสมาชิกเป็นการชั่วคราวจะต้องทำโดยมติเอกฉันท์เท่านั้น

2. Dispute Settlement Mechanisms ส่งเสริมการใช้กลไกระงับข้อพิพาทที่มีอยู่แล้ว เช่น กลไกระงับข้อพิพาทของ AFTA และ High Council ของ Treaty of Amity and Cooperation (TAC) ส่วนเรื่องที่ไม่มียกลไกก็ให้จัดตั้งองค์การระงับข้อพิพาทขึ้นใหม่ เพื่อส่งเสริมการบังคับการให้เป็นไปตามพันธกรณีของอาเซียน ให้เลขาธิการของอาเซียนมีอำนาจดูแลรายงานเกี่ยวกับการละเมิดพันธกรณี ทั้งนี้หากรัฐสมาชิกไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของกลไกระงับข้อพิพาทให้ ASIAN Council มีอำนาจกำหนดมาตรการไทย

3. Budgetary and Financial Issues อาจมีการกำหนดงบประมาณรูปแบบใหม่แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) งบประมาณของอาเซียน ซึ่งเป็นส่วนที่รัฐสมาชิก หรืออาจมาจากการบริจาคของภาคเอกชนหรือแหล่งทุนภายนอก ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องมีการศึกษาต่อไป

4. Legal Status, Immunities and Privileges ให้อาเซียนมีสถานะบุคคลแยกต่างหากจากรัฐสมาชิก เช่น ให้เลขาธิการอาเซียนมีอำนาจในการลงนามในความตกลงแทนรัฐสมาชิกทั้งหมด และให้มีผู้แทนของอาเซียนเข้าร่วมการประชุมระหว่างประเทศต่าง ๆ แยกต่างหากจากผู้แทนของรัฐสมาชิก เป็นต้น และให้อาเซียนได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันในอาณาเขตของรัฐสมาชิก

5. External Relations กำหนดบทบาทของอาเซียนในความสัมพันธ์กับประเทศภายนอก กลุ่มหรือองค์กรระหว่างประเทศ ให้เลขาธิการอาเซียนมีอำนาจมากขึ้นในการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศภายนอก และอาจให้มีทูตของประเทศ Dialogue Partners ประจำอาเซียนที่กรุงจาการ์ตา (คณะกรรมการการต่างประเทศ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2550)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาประเด็นเรื่องการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในประเทศไทย มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเตรียมความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจ และการการศึกษาค่อนข้างมาก แต่เรื่องการเตรียมความพร้อมทางด้านสื่อสารมวลชน โดยเฉพาะสื่อมวลชนทางด้านโทรทัศน์ มีน้อยมาก จากการค้นคว้าพบว่ามี การพูดคุยในวงสัมมนาทางวิชาการเรื่องการเตรียมความพร้อมทางด้านสื่อสารมวลชนเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีนักวิชาการทางด้านสื่อสารมวลชนได้ให้ความคิดเห็นมุมมองด้านสื่อในการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในเวทีเสวนาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ (2555) ได้เสนอแนะการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ไว้ดังนี้

1. เป้าหมายการสร้างประชาคมอาเซียนภายในปี 2558

1.1 อาเซียนมีเป้าหมายจะก้าวไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 (ค.ศ. 2015) โดยวิสัยทัศน์ร่วมของผู้นำอาเซียน คือ การสร้างประชาคมอาเซียนที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง มีกฎเกณฑ์กติกาที่ชัดเจน และมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง และเมื่อปี 2551 อาเซียนได้จัดทำกฎบัตรอาเซียน หรือ ธรรมนูญอาเซียน เพื่อวางกรอบทางกฎหมายและโครงสร้างองค์กร

1.2 ประชาคมอาเซียนประกอบด้วยสามเสาหลักได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (กระทรวงการต่างประเทศเป็นหน่วยประสานงานหลัก) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (กระทรวงพาณิชย์เป็นหน่วยประสานงานหลัก) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นหน่วยประสานงานหลัก) โดยอาเซียนได้จัดทำแผนงาน (blueprint) สำหรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในแต่ละเสา

2. นโยบายรัฐบาล

จากคำแถลงนโยบายรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีต่อรัฐสภา หนึ่งในจุดมุ่งหมายของนโยบายรัฐบาล คือ “เพื่อนำประเทศไทยไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 อย่างสมบูรณ์ โดยสร้างความพร้อมและความเข้มแข็ง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และการเมือง

และความมั่นคง” โดยนโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรกยังรวมถึงการเร่งดำเนินการตามข้อผูกพันในการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ตลอดจนการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมขนส่งภายในและภายนอกภูมิภาค นอกจากนี้ยังมีการเตรียมความพร้อมด้าน นโยบายด้านเศรษฐกิจและสังคมอีกหลายประการเพื่อรองรับการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

3. กลไกสำคัญระดับชาติ ได้แก่

3.1 คณะกรรมการอาเซียนแห่งชาติ ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน เป็นกลไกตัดสินใจและประสานงานระดับนโยบาย เพื่อบูรณาการการดำเนินการของหน่วยงานไทยและเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 อย่างเป็นทางการและมีประสิทธิภาพ โดยจะมีการประชุมทุก 2-3 เดือน และกระทรวงการต่างประเทศอยู่ระหว่างจัดทำแผนงานแห่งชาติสำหรับการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 เพื่อเป็นแนวทางในภาพรวมสำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ในการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องสำหรับการเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 ต่อไป นอกจากนี้ได้มีการจัดตั้งคณะอนุกรรมการว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน เพื่อประสานงานและติดตามให้มีการดำเนินการตามแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในอาเซียน ที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของไทย และขณะนี้กระทรวงการต่างประเทศอยู่ระหว่างดำเนินการเพื่อจัดตั้งคณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์ เพื่อบูรณาการงานการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจและการสร้างความตระหนักรู้เรื่องอาเซียนแก่ทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อให้ประชาชนไทยมีส่วนร่วมกับการสร้างประชาคมอาเซียนและสามารถใช้โอกาสจากประชาคมอาเซียนได้อย่างเต็มที่

3.2 สำนักเลขาธิการอาเซียนแห่งชาติ จัดตั้งขึ้นตามข้อ 13 ของกฎบัตรอาเซียน โดยมีกรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ ทำหน้าที่ดังกล่าว เพื่อเป็นผู้ประสานงานกลางแห่งชาติในเรื่องการ อนุมัติข้อตัดสินใจของอาเซียนและเตรียมการระดับชาติของการประชุมอาเซียน รวมทั้งให้มีส่วนร่วมในการสร้างประชาคมอาเซียน และเก็บรักษาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอาเซียน

3.3 คณะกรรมการ/อนุกรรมการสำหรับการดำเนินการตามแผนงานการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในแต่ละเสา โดยหน่วยงานที่เป็นผู้ประสานงานหลักของแต่ละเสาเป็นประธาน

4. การเตรียมความพร้อมของภาครัฐ

เพื่อให้หน่วยราชการไทยดำเนินการเพื่อก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพกระทรวงการต่างประเทศได้ผลักดันประเด็นต่อไปนี้

4.1 การเสนอให้มีการจัดตั้งกลุ่มงานหรือส่วนงานที่รับผิดชอบประเด็นเกี่ยวกับอาเซียนโดยตรง (ASEAN Unit) ในแต่ละหน่วยงาน เพื่อให้สามารถดำเนินการและเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 ประสานกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาข้าราชการพลเรือน เพื่อให้มีการจัดโครงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียนแก่ข้าราชการ พัฒนาทักษะการทำงานและเจรจาระหว่างประเทศ รวมทั้งทักษะภาษาอังกฤษและภาษาเพื่อนบ้านให้แก่ข้าราชการ

4.3 การแก้ไขและปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับพันธกรณีของไทยภายใต้กรอบอาเซียนในทั้งสามเสา เพื่อให้กฎหมายมีความทันสมัยและเอื้อให้ไทยสามารถแข่งขันและใช้โอกาสจากประชาคมอาเซียนได้อย่างเต็มที่

4.4 การร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการในการฝึกอบรมครูและบุคลากรด้านการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียนและกลับไปถ่ายทอดยัง โรงเรียน และสถานศึกษาของตนต่อไป

5. การเตรียมความพร้อมของภาคประชาชน

ในการเตรียมความพร้อมของภาคประชาชน กระทรวงการต่างประเทศให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักรู้และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างประชาคมอาเซียน โดยได้ดำเนินการ ดังนี้

5.1 กิจกรรมอาเซียนสัญจรเน้นเยาวชนเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญ และจังหวัดชายแดนเป็นพื้นที่สำคัญอันดับต้น

5.2 กิจกรรมวันอาเซียน (8 สิงหาคม) โดยเชิญโรงเรียนจากทุกภูมิภาคเดินทางมาร่วมกิจกรรมและแข่งขันตอบปัญหาอาเซียน หรือ ASEAN Quiz ที่กระทรวงการต่างประเทศ

5.3 การจัดสัมมนาและการส่งวิทยากรบรรยาย ให้แก่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ตามที่ได้รับการร้องขอ

5.4 การจัดทำสื่อเผยแพร่ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ รายการโทรทัศน์ วิทยุ โดยร่วมมือกับกรมประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความตระหนักรู้และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนแก่สาธารณชน เพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม เพื่อสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของอาเซียนและการเป็นพลเมืองอาเซียน

5.5 การสนับสนุนเครือข่ายศูนย์อาเซียนศึกษา และหลักสูตรอาเซียนศึกษา ภายใต้วความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ

5.6 โครงการสัมมนาครูต้นแบบสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อให้ครูเป็นกลไกในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียนต่อเยาวชนไทย โดยได้มีการจัดขึ้นครั้งแรก ระหว่างวันที่ 5-8 กันยายน 2554 และครั้งต่อไป ในช่วงปีงบประมาณ 2555 จะเป็นการฝึกอบรมครูโรงเรียนในสังกัดกทม.

5.7 การจัดค่ายยุวทูตอาเซียน เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนไทยได้เรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับชาวอาเซียนประเทศอื่น โดยคาดว่าจะจัดช่วง 6 เดือนแรกของปี 2555

5.8 การสนับสนุนการสอนภาษาอังกฤษ และภาษาประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน โดยได้ประสานกับกระทรวงศึกษาธิการในเรื่องนี้อย่างใกล้ชิด

6. การเตรียมความพร้อมภาคเอกชนและแรงงาน

เพื่อให้ภาคเอกชนและแรงงานสามารถใช้ประโยชน์จากการเป็นประชาคมอาเซียน ได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะการที่อาเซียนมุ่งสู่การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันและเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก ควรให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมในประเด็นดังนี้

6.1 การพัฒนาศักยภาพของภาคเอกชนและแรงงานไทยให้ตอบสนองความต้องการ และมีขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดอาเซียน

6.2 การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากความตกลงเขตการค้าเสรีทั้งระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน และระหว่างอาเซียนกับประเทศนอกภูมิภาค เช่น จีน ญี่ปุ่น เกาหลี อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์

6.3 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการกำหนดนโยบายและการเจรจาความตกลงต่าง ๆ ของภาครัฐ โดยในปัจจุบัน มีผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสมาคมธนาคารไทย ในองค์ประกอบคณะกรรมการอาเซียนแห่งชาติ

6.4 การรักษาคุณภาพสินค้าให้ได้ตามความต้องการของตลาดและผ่านเกณฑ์มาตรฐานระหว่างประเทศที่กำหนด

6.5 การส่งเสริมการสร้างและใช้ประโยชน์จากเครือข่ายนักธุรกิจและผู้ประกอบการในอาเซียน

6.6 การจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อลดทอนผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อภาคธุรกิจไทย โดยเฉพาะกับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม

ทั้งนี้ กระทรวงการต่างประเทศได้มีบทบาทในการพัฒนาและส่งเสริมความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในอาเซียนตามแผนแม่บทด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในอาเซียน (Master Plan on ASEAN Connectivity) ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนการเคลื่อนย้ายของสินค้า บริการ ลงทุน และแรงงานระหว่างกัน

ประภัสสร เทพชาตรี (2555) ได้เสนอแนะการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในหัวข้อ “ประชาคมอาเซียน 2015 กับการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานราชการไทย หน่วยงานราชการไทย” มีแนวทางจะต้องปรับตัวเพื่อเตรียมความพร้อมดังต่อไปนี้

1. ต้องรู้เรื่องอาเซียนมากขึ้น
2. ต้องรู้จักประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น

3. ต้องรู้จักภาษาประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น
4. ต้องเปลี่ยน Mentality ต่อประเทศเพื่อนบ้าน
5. ต้องสร้างคนรุ่นใหม่ให้มีความสำคัญกับประเทศเพื่อนบ้าน
6. สร้างคนรุ่นใหม่ที่มองประเทศเพื่อนบ้านในแง่บวก ไม่ใช่มองเป็นศัตรู
7. ในอนาคตความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนเพิ่มมากขึ้น ภาคราชการไทยต้องปรับเปลี่ยนมากขึ้นด้านภาษาอังกฤษ
8. แผนปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมของหน่วยงานราชการไทย
9. เตรียมความพร้อมด้านบุคลากร
10. เตรียมความพร้อมด้านงบประมาณ
11. เตรียมความพร้อมด้านองค์กร
12. เตรียมความพร้อมด้านยุทธศาสตร์
13. เตรียมความพร้อมในการจัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ
14. เตรียมความพร้อมในการสร้างกลไกควบคุม การตรวจสอบ การประเมินผล การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการสู่ประชาคมอาเซียนของราชการ
15. การเตรียมความพร้อมในการติดตามความคืบหน้า การดำเนินงานตามแผนของหน่วยงานต่าง ๆ ในส่วนราชการ
16. เตรียมความพร้อมของส่วนราชการในการประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูล และเปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนสู่อาเซียน

17. เตรียมความพร้อมของราชการในการประสานงานกับราชการอื่นๆ หรือภาคส่วนอื่น ๆ
สู่การเป็นประชาคมอาเซียนอย่างเป็นเอกภาพ

เปรี๊ยะ กิจรัตน์กร (2554) ได้ศึกษา “การเตรียมความพร้อมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในการเข้าร่วมประชาคมอาเซียน ปี 2558” สรุปได้ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏต้องประสานความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตรระดับต่าง ๆ
เพื่อให้นักศึกษาต่างประเทศเข้ามาศึกษา ควรเพิ่มการเรียนการสอนที่ใช้ภาษาอังกฤษมากขึ้น
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏต้องเผยแพร่วิทัศน์ความรู้ การเข้าสมาคมอาเซียนให้รวดเร็ว
กว้างขวาง รวมทั้งการเรียนรู้อุตสาหกรรม การเมือง เศรษฐกิจ ตลอดจนพัฒนาทักษะภาษา
ของประเทศเพื่อนบ้านให้อาจารย์และนักศึกษามากขึ้น
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏควรมีการแลกเปลี่ยนและประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษาในประเทศ
อาเซียนได้มีโอกาสศึกษาในประเทศไทยมากขึ้น โดยเน้นการใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนให้มากขึ้น
ปรับปรุงเรื่อง ระเบียบ และทุนการศึกษาในช่วงนับแต่ปีถึงปี พ.ศ. 2558 มหาวิทยาลัยราชภัฏควรเร่ง
พัฒนาโครงการความร่วมมือต่าง ๆ กับกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนให้มากขึ้นตามแผนยุทธศาสตร์
9 ประการ เพื่อแสดงเจตนารมณ์ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างต่อเนื่อง
4. มหาวิทยาลัยราชภัฏควรร่วมมือทวียกับมหาวิทยาลัยของประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน
และในแต่ละประเทศก็ควรมึงงานวิจัยที่เชื่อมโยงกับความเป็นอาเซียนมากขึ้น ทั้งนี้มหาวิทยาลัย
ราชภัฏอาจเริ่มค้นศึกษาการเตรียมความพร้อมของมหาวิทยาลัยในประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียนที่มี
ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏก่อน เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือในการเตรียมความพร้อมร่วมกัน
สำหรับก้าวไปสู่ประชาคมอาเซียน ปี พ.ศ. 2558
5. มหาวิทยาลัยราชภัฏควรติดตามประเมินผลการเตรียมความพร้อมของการเข้าสู่ประชาคม
อาเซียนในรูปแบบของการวิจัยเป็นระยะ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย
ของโครงการและกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยราชภัฏร่วมกันทำอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เช่น
หลักสูตรการเรียนการสอน การพัฒนาครู อาจารย์ และนักศึกษา จุดเด่นโดยเน้นหลักสูตรการท่องเที่ยว
และการโรงแรม เนื่องจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกระจายอยู่ทั่วภูมิภาคของประเทศ มีแหล่งข้อมูล
วัฒนธรรมหลากหลายในท้องถิ่น มีโรงแรมทุกมหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นเครือข่าย

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2555) ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินการด้านการเกษตรของชาติเสนอแนะแนวทางการจัดทำแผนการปฏิบัติการเตรียมความพร้อมภาคการเกษตรสู่ประชาคมอาเซียนและได้ตระหนักถึงการดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมข้าราชการ เจ้าหน้าที่ เกษตรกร สถาบันเกษตรกรต่างๆ และผู้เกี่ยวข้องในภาคการเกษตร เพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน และเพิ่มบทบาทของประเทศไทยในเวทีนานาชาติ จำเป็นต้องดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการเกษตรในอาเซียนสู่เป้าหมายการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ภายในปี 2558 กิจกรรมสำคัญมีดังนี้

1. การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียน เพื่อสร้างความตระหนัก และเตรียมความพร้อมของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ เกษตรกร สถาบันเกษตรกรต่าง ๆ และผู้เกี่ยวข้อง ในภาคการเกษตร และประชาชน เพื่อก้าวไปสู่ประชาคมอาเซียน ภายในปี 2558
2. การพัฒนาศักยภาพของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ เกษตรกร สถาบันเกษตรกรต่าง ๆ และผู้ที่เกี่ยวข้องในภาคการเกษตร ให้มีทักษะที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวไปสู่ประชาคมอาเซียน เช่น ความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะและความชำนาญการที่สอดคล้องกับการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรมและการเพิ่มโอกาสในการหางานทำของประชาชน
3. การพัฒนามาตรฐานการผลิต และมาตรฐานคุณภาพตลอดสายการผลิต เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร รักษาส่วนแบ่งตลาด รวมทั้งเพื่อให้มีการยอมรับในมาตรฐานผลผลิต ผลิตภัณฑ์ และองค์กร การแลกเปลี่ยนความรู้ และเทคโนโลยี ตลอดจนส่งเสริมและเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและภาคเอกชนของประเทศสมาชิกอาเซียน
4. การเตรียมความพร้อมสำหรับการเปิดเสรีต่างๆ เพื่อรักษาศักยภาพการแข่งขันของไทย
5. การพัฒนาเกษตรกรซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวไปสู่ประชาคมอาเซียน

กวี จงกิจถาวร (2553) ได้กล่าวไว้ในงานสัมมนาวิชาการในหัวข้อ “บทบาทสื่อมวลชนกับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน” ว่า “ทุกคนให้ความสำคัญเรื่องบทบาทเสรีภาพสื่อ เนื่องจากเสรีภาพสื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารไม่เหมือนกัน ประเทศไทยประเทศเดียวตอนนี้ที่มี พ.ร.บ. ควบคุมข้อมูลข่าวสาร อินโดนีเซียมีแล้วแต่ยังไม่มีผลบังคับใช้ ของไทยมี พ.ร.บ.ควบคุมข้อมูลข่าวสารแต่สื่อยัง

ไม่ทันได้ใช้ มีแค่ 2% หลายคนก็ยังไม่ทราบว่าที่ใช้ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารที่ใช้ในไทยคือใคร เป็นข้าราชการไม่ใช่ข้าราชการ ข้าราชการของกระทรวงศึกษาธิการ 10% ส่วนต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นนักข่าว ดัชนีเสรีภาพของสื่อตั้งแต่ ปี 2008 ในอาเซียนจะเห็นว่าไม่มีเสรี พอมิบ้าง คือ ไทย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย หลายปีก่อนประเทศไทยติดอยู่ในเสรีภาพของสื่ออันดับที่ 29 ของโลก พอมานี้เป็นอันดับที่ 122 ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีเสรีภาพสื่อมากที่สุด แต่ควบคุมอินเทอร์เน็ต หารู้หรือไม่ว่าการควบคุมอินเทอร์เน็ตมันยากและไม่มีทางทำได้ง่าย ๆ

ตารางที่ 1 เสรีภาพสื่อในอาเซียนอาเซียน

อันดับความมีเสรีภาพในอาเซียนอาเซียน	ประเทศ
มีเสรีภาพมาก ๆ	ฟิลิปปินส์
มีเสรีภาพมาก	ไทย กัมพูชา อินโดนีเซีย
มีเสรีภาพบ้าง	มาเลเซีย
มีเสรีภาพน้อย	สิงคโปร์ บรูไน
มีเสรีภาพน้อยมาก	เวียดนาม ลาว
ไม่มีเสรีภาพ	พม่า

ที่มา: กวี จงกิจถาวร (2553)

ปัญหาสื่อไทยกับอาเซียน

1. เขียนเรื่องประเทศตัวเอง
2. ไม่รายงานข่าวมีผลต่อกันและกัน
3. ไม่แทรกแซงประเทศอื่น
4. ไม่เข้าใจประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เรื่องละเอียดอ่อนในประเทศเพื่อนบ้าน
5. คิดในกรอบเสมอ ไม่คิดนอกกรอบ

ฉะนั้น นักข่าว นักวิชาการเวลาพูดถึงอาเซียนควรพูดในบริบทที่กว้าง อีกหน่อยอาเซียนถ้ามีการเข้าใจก็จะมีประวัติอาเซียน มีการชำระประวัติของแต่ละประเทศ เหมือนยังที่ประชาคมยุโรปเขาทำกัน เพราะตอนนี้เวลาเราเขียนถึงไทย เราเขียนถึงไทยอย่างเดียว เราไม่ยอมมองข้ามไปถึงประเทศเพื่อนบ้าน ศึกษาความละเอียดอ่อนในแต่ละประเทศ อีกหน่อยคิดว่าน่าจะดีขึ้น ความรู้ของคนไทยเนื่องจากว่าเราอยู่ในประเทศที่เสรีภาพ ยกตัวอย่าง ช่วงหนึ่งปีผ่านมามีสื่อไทยพยายามเสนอการจัดตั้งคณะกรรมการระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนระหว่างอาเซียนมาที่สุดรองลงมาคือ อินโดนีเซีย ประเทศที่สาม คือ ฟิลิปปินส์ ประเทศที่ไม่ได้ลงเลย คือ ประเทศพม่า ประเทศลาว ซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับอาเซียน”

สมเกียรติ อ่อนวิมล (2555) สังคมวัฒนธรรมอาเซียนต้องอาศัยสื่อมวลชนมาก ๆ ในการกระจายความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน จากการศึกษาค้นคว้าพบความสื่อเข้ามาเกี่ยวข้องกับอาเซียนก็อยู่ที่เสาสังคมและวัฒนธรรม หากจะไปประกอบอาชีพสื่อสารมวลชนต้องสร้างอัตลักษณ์อาเซียนให้ชัดเจน ขณะนี้อาเซียนมีความเอื้ออาทร แบ่งปัน อยู่ร่วมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่ไม่ใช่จะใช้ภาษาเดียวกัน ความหลากหลายทางวัฒนธรรมคือความเป็นหนึ่งของอาเซียนที่อยู่กันอย่างสงบงดงามและเป็นสุขสันต์ เพราะฉะนั้นอาเซียนจึงเขียนแผนไปสู่สังคมวัฒนธรรมว่า เฉพาะเพื่อสร้างอัตลักษณ์จะเห็นว่ามีเรื่องของ Media อยู่ในนั้น 5-6 ประเด็นคัดเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ Media สื่อทั้งหลายจะต้องสนับสนุนความเป็นหนึ่งของอาเซียน และมีประเด็นใหญ่ๆที่ต้องส่งเสริมและสนับสนุนอัตลักษณ์ของอาเซียน ดังนี้

1. รัฐบาลไทยต้องมี Communication plan ต้องมีแผนการสื่อสารว่าด้วยเรื่องอาเซียนระดับชาติ ชาติอื่นเขาอาจจะแล้วแต่ชาติไทยยังไม่มีนโยบายที่แถลงต่อสภามีน้อยมาก รัฐบาลจะต้องมีการอ่านแผน Rooming ของอาเซียนว่าจะต้องมี Communication plan

2. ต้องมีการจัดการให้มี Co-production เรื่องความรู้เกี่ยวกับอาเซียนจะต้องมีการทำงานร่วมกันระหว่างไทย สิงคโปร์ อินโดฯ ฯลฯ 10 ชาติ มันน่าจะมี Co-production จะเป็น New media สื่อออกอากาศ วิทยุโทรทัศน์ หรือสิ่งพิมพ์อะไรก็ได้แล้วแต่คณะกรรมการด้านวัฒนธรรมจะต้องให้สื่อหรือ Main stream Media จะต้องดึงให้สื่อมวลชนกระแสหลักเข้าไปช่วยส่งเสริม มรดกวัฒนธรรม ศิลปะ ของอาเซียน และการทำงานของคณะกรรมการอาเซียนว่าด้วยเรื่องของวัฒนธรรม ต้องมีการแลกเปลี่ยนกัน สื่อไทยต้องมีเพื่อนกับสื่ออาเซียนด้วย ในส่วนของ Partner แล้วยังมีประเทศใหญ่ ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับเราเยอะ ๆ ประเทศคู่เจรจา (จีน ญี่ปุ่น เกาหลี อินเดีย นิวซีแลนด์ อเมริกา

รัสเซีย) เหล่านี้จะต้องมีความเชื่อมโยงกัน สื่อต้องส่งเสริมซิมเกสส์ ส่งเสริมให้สื่อมวลชนมีความใส่ใจในเรื่องอาเซียน ให้อาเซียนกันน้อยจะได้คุ้นเคย Media Editor ต้องไปศึกษาสื่อสารกัน

ศศิวิมล บริบุญวงศ์ (2555) ในงานเสวนาเรื่องทิศทางสื่อมวลชนไทยในเวทีประชาคมอาเซียน ชัยรัตน์ ถมยา บรรณาธิการข่าวต่างประเทศ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ชี้ให้เห็นว่าในปี พ.ศ. 2558 เป็นจุดเริ่มต้นเท่านั้น สื่อต้องเข้าใจประวัติศาสตร์ประเทศเพื่อนบ้าน ประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม ปัจจุบันอินโดนีเซียและมาเลเซีย ถกกันเรื่องบาติกสื่อต้องสร้างความเข้าใจด้วยการศึกษาประวัติศาสตร์ เรียนรู้ความเป็นไปในอาเซียน สื่อสารความรู้ที่ชัดเจน ไม่ให้แตกต่าง ชี้ให้เห็นความเหมือนในความหลากหลายในภูมิภาค ทิศทางในการนำเสนอ ชีวิตความเป็นอยู่ให้มากขึ้นให้คนในอาเซียนจับต้องได้ ขณะเดียวกันแต่ละประเทศในอาเซียนให้ความสำคัญกับประชาคมอาเซียนแตกต่างกันไป เช่น เวียดนาม ลาว และกัมพูชาให้ความสำคัญกับอาเซียน ขณะที่มาเลเซียไม่ให้ความสำคัญเท่าไร ส่วนฟิลิปปินส์ยังให้ความสำคัญกับซีกโลกตะวันตก การสร้างทัศนคติที่ดีของประชาชนและสื่อเป็นหน้าที่ของทุกคน ทัศนคติที่จะนำไปเผยแพร่โดยเฉพาะสื่อต้องศึกษาให้ชัดเจน อย่าถามว่าเป็นอาเซียนแล้วเราจะได้อะไร ให้ถามว่าเป็นอาเซียนแล้วอาเซียนจะได้อะไร ขณะที่เรายังไม่มีความรู้สึกเป็นอาเซียน ยังรู้สึกเป็นไทย ทัศนคติเป็นเรื่องสำคัญสำหรับสื่อมวลชนจะต้องช่วยกันสร้างและตอกย้ำให้ทุกคนรู้สึกเป็นประชากรคนหนึ่งของอาเซียน

ทิศทางสื่อมวลชนไทยในเวทีประชาคมอาเซียนจะต้องรู้จักหาข้อมูลข่าวสาร สื่อรุ่นใหม่ควรพร้อมรวมเวทีสื่อต่างประเทศให้มากกว่านี้ทั้งเวทีเล็กและเวทีใหญ่ การสร้างคนโดยเลือกคนที่ใช้ภาษาได้ ออกไปทำงานต่างประเทศให้มากขึ้น

อรนุช เลิศจรยารักษ์ (2547) ได้ศึกษาหัวข้อ “สังคมข่าวสาร สื่อ และการพัฒนาการสื่อสารในอนาคต” จากการวิจัยพบว่า มีความจำเป็นอย่างมากที่สุดที่จะต้องฝึกทักษะผู้ผลิตเนื้อหาสารและผู้รับสารให้มีความรู้ความสามารถและคุณธรรม จริยธรรมในการผลิตและเลือกใช้ข้อมูลข่าวสาร เพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ยุคสังคมข่าวสาร จะต้องปรับปรุงทางด้านกฎหมายให้ทันสมัย เพื่อป้องกันการแอบแฝงใช้เครือข่าย กดิก้า สัญญา ขอรุทธิกิจ การดำเนินกิจการต่าง ๆ และการละเมิดที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ยุคสังคมข่าวสาร และต้องส่งเสริมให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม โดยมุ่งประโยชน์ของประชาชนเป็นผู้รับสารเป็นหลัก

จุดอ่อนของประเทศไทยที่จะต้องปรับปรุงเพื่อเข้าสู่ยุคสังคมข่าวสาร คือ ประเทศไทยมีหน่วยงานวิจัยที่ตอบสนองความรู้ด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นกรขับเคลื่อนสังคมไม่เพียงพอ ประชาชนยังไม่สามารถรับบริการข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึง

ณัฐิกา ณ ระนอง (2548) ได้ศึกษาเรื่อง “การนำเสนอข่าวประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอาเซียนทางหน้าหนังสือพิมพ์รายวัน” พบว่า หนังสือพิมพ์รายวันที่ลงข่าวประเทศเพื่อนบ้านมากที่สุด คือ หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ มติชนและไทยรัฐ ตามลำดับ สำหรับเนื้อหาข่าวพบว่าหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับ นำเสนอเนื้อหาข่าวการเมืองภายในประเทศมากที่สุด รองลงมาเป็นเรื่องเศรษฐกิจ ข่าวก่อการร้าย ส่วนข่าวที่นำเสนอหน่อย คือ ข่าวเกี่ยวกับความมั่นคงทางทหาร ข่าวความช่วยเหลือระหว่างประเทศ ข่าวความขัดแย้งระหว่างประเทศ และข่าวภัยพิบัติทางธรรมชาติ ประเทศที่ได้รับการเสนอจำนวนชิ้นมากที่สุดได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย รองลงมา คือ สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ พม่า เวียดนาม กัมพูชา และบรูไน ตามลำดับ ประเทศที่ถูกนำเสนอในทิศทางลบมากที่สุดได้แก่ กัมพูชา เวียดนาม ฟิลิปปินส์ และบรูไน รองลงมาคือ ข่าวของพม่าและอินโดนีเซีย ขณะที่ข่าวของประเทศสิงคโปร์และมาเลเซียเสนอทิศทางเป็นกลางมากที่สุด โดยผลการสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่า สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศเพื่อนบ้านนั้น ๆ คุณค่าของข่าวและแหล่งข่าวที่ได้รับจากสำนักข่าวต่างประเทศเป็นหลัก

อรรพรรณ สิลวานิช (2554) ได้ศึกษา “ความพร้อมของนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์กับการเข้าสู่ตลาดแรงงานประชาคมอาเซียน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไปที่สื่อได้นำเสนอต่อสาธารณะอยู่อย่างสม่ำเสมอ ในทางกลับกันกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียดเชิงลึกของการเคลื่อนย้ายแรงงานและข้อตกลงที่อาเซียนได้จัดทำขึ้นเพื่อเตรียมสำหรับการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีในปี พ.ศ. 2558 ได้อย่างถูกต้อง ส่วนทัศนะเกี่ยวกับการปรับตัวและการเตรียมความพร้อมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมากเกือบทุกด้าน คือ ด้านความเปลี่ยนแปลงของระบบงาน ด้านเวลาทำงาน ด้านรายได้และด้านความหลากหลายของแรงงานที่จะอพยพเข้าประเทศ

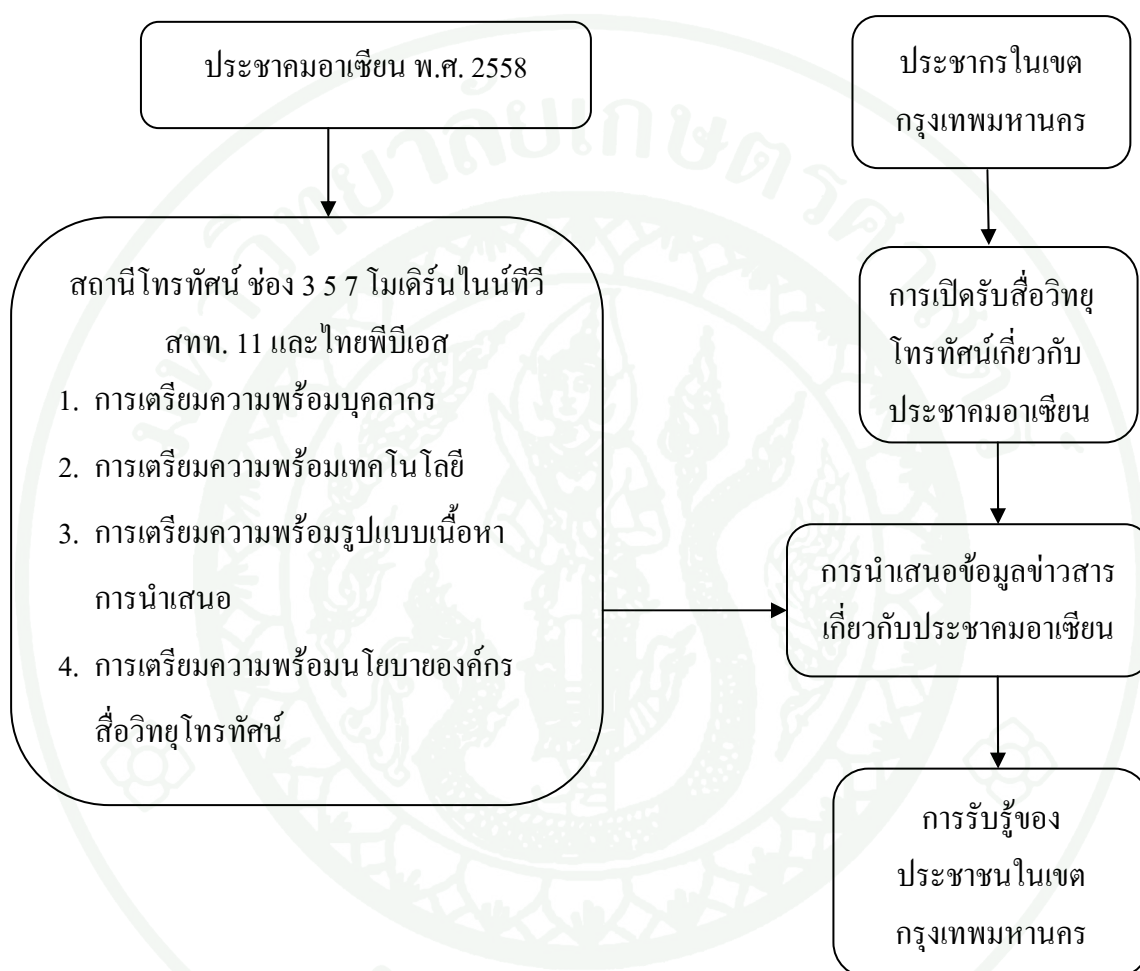
เอกราช อะมะวัลย์ (2548) ได้ศึกษา “การพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนช่างฝีมือทหารในการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาต่อการเข้าเป็นประชาคมอาเซียนได้แก่ 1) ปัจจัยด้านความเข้าใจ เพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 2) ปัจจัย

ด้านศักยภาพบุคลากร ที่ต้องได้รับการพัฒนาให้มีทักษะที่เหมาะสม มีความชำนาญที่สอดคล้องกับการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม ได้รับการเพิ่มโอกาสในการหางานทำ รวมทั้งมีการพิจารณาแผนผลิตกำลังคน 3) ปัจจัยคุณภาพมาตรฐานเพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษา และครูอาจารย์ในอาเซียน ให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกัน ตลอดจนส่งเสริมและเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างสถาบันศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน และ 4) ปัจจัยการเปิดเสรีการศึกษา ประกอบด้วย การจัดทำความตกลงยอมรับร่วมกันด้านการศึกษา การพัฒนาความสามารถประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่าง ๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรีการศึกษาควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน สุดท้ายงานวิจัยยังให้ข้อเสนอแนะเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนช่างฝีมือทหารเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งประกอบไปด้วย การพัฒนาองค์ความรู้ การพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาความร่วมมือ

จากงานวิจัยที่ได้ศึกษามาทั้งหมดที่มีความเกี่ยวข้องในหัวข้อ “การเตรียมความพร้อมและบทบาทสื่อโทรทัศน์ในการสร้างการรับรู้ของประชาชนกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนใน ปี พ.ศ. 2558” ผู้วิจัยได้พบประเด็นตามที่ได้ตั้งไว้ในวัตถุประสงค์ และจะใช้เป็นแนวทางในการค้นหาคำตอบต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

“การเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ในการสร้างการรับรู้ของประชาชน
เพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน”

ภาพที่ 6 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ในการสร้างการรับรู้ของประชาชนเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน มีผลต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ บรรณาธิการ หัวหน้าข่าว นักข่าว ที่ทำงานในองค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

วิธีการเก็บข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเรื่อง การเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ในการสร้างการรับรู้ของประชาชนเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ได้รวบรวมแหล่งข้อมูลจากแหล่งข้อมูลบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในองค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ ช่อง 3 5 7 โมเดิร์นไนน์ทีวี สทท.11 และ ไทยพีบีเอส จำนวน 12 คน นอกจากนั้นยังได้สัมภาษณ์นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน จำนวน 3 คน มีรายละเอียดดังนี้

1. บรรณาธิการข่าวและนักข่าว

1.1 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3

- ณรงค์ เกษร บรรณาธิการข่าวต่างประเทศ
- จิตกร ทิพย์มณฑิธร นักข่าวประจำโต๊ะข่าวอาเซียน

1.2 สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5

- จิตินันท์ วัฒนุชชา ผู้ควบคุมการผลิตข่าว
- พ.ต.หญิง จิระพรรณ อุดมกิจ ผู้สื่อข่าวฝ่ายข่าวต่างประเทศ

1.3 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

- ศรัณย์ วิรุฒมวงส์ กรรมการผู้จัดการ บริษัท กรุงเทพโทรทัศน์และวิทยุ จำกัด
- รวิพร แต่งโยบาย บรรณาธิการข่าวต่างประเทศ

1.4 สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี

- นรพล ฐาเจริญ บรรณาธิการข่าวต่างประเทศ
- ภาณุ วงศ์ชะอุ่ม ผู้สื่อข่าวประจำโต๊ะข่าวอาเซียน

1.5 สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย

- น.ส.จิตติมา วุฒิวัฒน์ หัวหน้ากลุ่มบรรณาธิการข่าว
- น.ส.สนิฏา ปานคงคา บรรณาธิการข่าวเศรษฐกิจ

1.6 สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

- ัญญา โกมลวาทิน บรรณาธิการข่าวอาเซียน
- มณีนารถ อ่อนพรรณมา ผู้สื่อข่าวประจำโต๊ะข่าวอาเซียน

2. นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน

- 2.1 ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนและผู้บริหารสำนักข่าวสปริงนิวส์
- 2.2 สุภาศักดิ์พรหม ตั้งตรงไพโรจน์ นักวิจัยสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 2.3 ศิวัตรา เตียงโรจน์รัตน์ อดีตบรรณาธิการ ฝ่ายรายการอาเซียนทีวี (เนชั่นทีวี)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษา “การเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ในการสร้างการรับรู้ของประชาชนเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากบรรณาธิการข่าวและนักข่าวในองค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ ช่อง 3 5 7 โมเดิร์นไนน์ทีวี สทท.11 และไทยพีบีเอส จำนวน 12 คน นอกจากนั้นยังได้สัมภาษณ์นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน จำนวน 3 คน โดยใช้เครื่องมือ คือ แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview)

การวิจัยนี้ได้ใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกที่ครอบคลุมประเด็นหลักของวัตถุประสงค์การวิจัยและเจาะลึกในประเด็นต่อไปนี้

1. แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้ในการสัมภาษณ์ บรรณาธิการข่าวและนักข่าวในองค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ ช่อง 3 5 7 โมเดิร์นไนน์ทีวี สทท.11 และไทยพีบีเอส

1.1 ท่านคิดว่า ปัจจุบันนี้สื่อมวลชนไทย โดยเฉพาะสื่อวิทยุโทรทัศน์ของประเทศไทย (3 5 7 โมเดิร์นไนน์ทีวี สทท.11 และไทยพีบีเอส) มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเกี่ยวกับอาเซียนมากน้อยแค่ไหน?

1.2 สื่อสารมวลชนไทยโดยเฉพาะสื่อวิทยุโทรทัศน์ (3 5 7 โมเดิร์นไนน์ทีวี สทท.11 และไทยพีบีเอส) จะต้องเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อย่างไร?

- การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร
- การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยี
- การเตรียมความพร้อมด้านรูปแบบและเนื้อหาในการนำเสนอ
- การเตรียมความพร้อมนโยบายองค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์

1.3 ท่านคิดว่าอะไรบ้างที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สื่อวิทยุโทรทัศน์ของไทยต้องปรับตัวและเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน?

1.4 ท่านคิดว่าองค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนหรือไม่ อย่างไร?

1.5 ข้อเสนอแนะ ปัญหาอุปสรรคของสื่อมวลชนไทย

2. แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้ในการสัมภาษณ์นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน มีดังต่อไปนี้

2.1 ท่านคิดว่า ปัจจุบันนี้สื่อมวลชนไทย โดยเฉพาะสื่อวิทยุโทรทัศน์ของประเทศไทย (3 5 7 โมเดิร์นไนน์ทีวี สทท.11 และไทยพีบีเอส) มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเกี่ยวกับอาเซียนมากน้อยแค่ไหน?

2.2 สื่อสารมวลชนไทยโดยเฉพาะสื่อวิทยุโทรทัศน์ (3 5 7 โมเดิร์นไนน์ทีวี สทท. 11 และไทยพีบีเอส) จะต้องเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อย่างไร?

- การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร
- การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยี
- การเตรียมความพร้อมด้านรูปแบบและเนื้อหาในการนำเสนอ
- การเตรียมความพร้อมบทบาทการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน และนโยบายองค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์

2.3 ท่านคิดว่าอะไรบ้างที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สื่อวิทยุโทรทัศน์ของไทยต้องปรับตัวและเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน?

2.4 ท่านคิดว่าองค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนหรือไม่ อย่างไร?

2.5 ข้อเสนอแนะ ปัญหาอุปสรรคของสื่อมวลชนไทย

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกบรรณาธิการข่าวและนักข่าวในองค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ ช่อง 3 5 7 โมเดิร์นไนน์ทีวี สทท.11 และไทยพีบีเอส จำนวน 12 คน นอกจากนั้นยังได้สัมภาษณ์นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน จำนวน 3 คน ที่ผู้วิจัยได้เลือกไว้แล้ว ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้า ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ได้ สถานที่ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเลือกโดยยึดตามความสะดวกของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นหลัก โดยมีวิธีการดังต่อไปนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเตรียมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เตรียมเอกสารที่ใช้ในการติดต่อบรรณาธิการข่าวและนักข่าวในองค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ ช่อง 3 5 7 โมเดิร์นไนน์ทีวี สทท.11 และไทยพีบีเอส และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน พร้อมทั้งเตรียมประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ และได้เตรียมเครื่องบันทึกเสียง อุปกรณ์การจดบันทึก เพื่อใช้ในการบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์

2. การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้เริ่มลงพื้นที่เก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2555 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2555 โดยก่อนเดินทางลงเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ติดต่อผู้ให้สัมภาษณ์ แนะนำตัวเองและกล่าวถึง

วัตถุประสงค์ในการติดต่อกันและนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ ผ่านโทรศัพท์มือถือไว้ล่วงหน้า และทำการยืนยันก่อนวันสัมภาษณ์ 1 วัน

โดยวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ยึดตามวันสะดวกของผู้ให้สัมภาษณ์ ในการลงพื้นที่แต่ละครั้งผู้วิจัยเดินทางถึงสถานที่นัดหมายก่อนเวลา เพื่อป้องกันการผิดพลาดและเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนการสัมภาษณ์ เวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์แต่ละคน ประมาณ 60 นาที ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยจะติดต่อบรรณาธิการข่าวและนักข่าว รวมทั้งนักวิชาการ ด้านสื่อสารมวลชนไปเรื่อยๆจนกว่าจะครบตามจำนวนที่ต้องการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) จากแหล่งข้อมูลประเภทบุคคล คือ บรรณาธิการข่าว นักข่าว และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการถอดคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์จากเครื่องบันทึกเสียง จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาแยกแยะตามประเด็นหัวข้อ จัดกลุ่มวิเคราะห์ตามประเด็นที่ได้ตั้งไว้ในวัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการสอบถามจากประชากรตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 ชุด โดยมีขั้นตอนและวิธีการ ดังต่อไปนี้

วิธีการเก็บข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 50 เขต ทั้งเพศชายและเพศหญิง จำนวนทั้งสิ้น 5,674,842คน (ข้อมูล: กรุงเทพมหานคร สถิติจำนวนประชากรในกรุงเทพมหานคร ณ เดือนธันวาคม 2554)

กลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane (1973) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าระดับความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% หรือระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยใช้สูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ N = ขนาดของประชากร
n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง

$$n = \frac{21,842}{1 + 21,842 (0.05)^2}$$

ซึ่งแทนค่าได้ดังนี้
= 399.98
= 400

ดังนั้น ในการศึกษารั้งนี้จะใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 400 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่างขั้นที่ 1 การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธี สุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากจำนวนทั้งหมด 50 เขตในกรุงเทพมหานคร โดยการจับสลากเลือกเขตออกมา โดยสุ่มเลือกเขตออกมา 10 เขต ดังนี้

- 1) เขตพระนคร
- 2) เขตตลิ่งชัน
- 3) เขตบางรัก
- 4) เขตสวนหลวง
- 5) เขตห้วยขวาง
- 6) เขตปทุมธานี
- 7) เขตลาดพร้าว

- 8) เขตสายไหม
- 9) เขตราชเทวี
- 10) เขตพระโขนง

วิธีการสุ่มตัวอย่างขั้นที่ 2 การสุ่มตัวอย่างแบบจัดสัดส่วน (Quota Sample)

เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างของแต่ละเขตจากการสุ่มตัวอย่างขั้นที่ 1 แล้ว ผู้วิจัยได้กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งเป็น 10 เขต เขตละ 40 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน โดยทำการเก็บข้อมูลตามสถานที่ต่าง ๆ ที่มีประชากรหนาแน่น เช่น ย่านการค้าและธุรกิจ สวนสาธารณะ โรงเรียน มหาวิทยาลัย

วิธีการสุ่มตัวอย่างขั้นที่ 3 การสุ่มตัวอย่างแบบอิงความสะดวก (Convenience Sampling)

เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มแบบเขตแล้ว จะใช้การสุ่มตัวอย่างโดยอิงความสะดวก (Convenience sampling) เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามตามเขต และสถานที่อื่น ๆ ในกรุงเทพมหานคร ที่กลุ่มตัวอย่างสะดวกในการให้ข้อมูล

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self-Administered)

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

ตอนที่ 3 รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อโทรทัศน์ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน

การทดสอบความเชื่อถือได้ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การทดสอบความถูกต้อง (Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของเครื่องมือ

การตรวจสอบเครื่องมือ

1. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิเทศศาสตร์และสารสนเทศ จำนวน 2 ท่าน ในการตรวจสอบความถูกต้องของคำถามแต่ละข้อว่าตรงตามจุดมุ่งหมายและสอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้หรือไม่ หลังจากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงเพื่อดำเนินการในขั้นต่อไป

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pretest) กับประชาชน ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 ชุด และนำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Coefficient Alpha)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum_{i=1}^k s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ α	=	ความเชื่อถือได้
k	=	จำนวนข้อ
s_i^2	=	ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
s_t^2	=	ความแปรปรวนของคะแนนรวมทุกข้อ

ค่าที่คำนวณออกมาได้ต้องมีค่าความน่าเชื่อถือ (α) มากกว่า 0.7 และหากค่าความน่าเชื่อถือมีค่าเข้าใกล้ค่า 1 แบบสอบถามจะยิ่งมีค่าความน่าเชื่อถือมากขึ้น

ซึ่งผลจากการคำนวณตามสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Coefficient Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งชุดเท่ากับ 0.90

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย การเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรอิสระ: การเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน (ช่อง 3 5 7 สทท.11. โมเดิร์นไนน์ทีวี ไทยพีบีเอส)

ตัวแปรตาม: การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

การวัดตัวแปร

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนในการวัดตัวแปรไว้ดังต่อไปนี้

1. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนได้มาจากการนำคะแนนความบ่อยครั้งในการเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์ ช่อง 3 5 7 9 สทท.11 และไทยพีบีเอส ต่อสัปดาห์ ดังนี้

บ่อยมาก	ให้คะแนน 5 คะแนน
บ่อย	ให้คะแนน 4 คะแนน
บ่อยกลาง	ให้คะแนน 3 คะแนน
น้อย	ให้คะแนน 2 คะแนน
น้อยที่สุด	ให้คะแนน 1 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย

หลังจากการให้คะแนนคำตอบด้านความถี่ในการเปิดรับรู้ตามมาตรวัดแล้ว นำคะแนนรวมแต่ละข้อมาวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย เพื่อแปลความหมาย โดยมีเกณฑ์การแบ่งความหมายดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538: 6-11)

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนตัวเลือก}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

คะแนนค่าเฉลี่ย 4.21 -5.00	หมายถึง	รับรู้บ่่อยที่สุด
คะแนนค่าเฉลี่ย 3.41 -4.20	หมายถึง	รับรู้บ่่อย
คะแนนค่าเฉลี่ย 2.61 -3.40	หมายถึง	รับรู้บ่่อยปานกลาง
คะแนนค่าเฉลี่ย 1.81 -2.60	หมายถึง	รับรู้บ่่อย
คะแนนค่าเฉลี่ย 1.00 -1.80	หมายถึง	รับรู้บ่่อยที่น้อยที่สุด

2. การเปิดรับรับรู้สื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

มากที่สุด	ให้คะแนน 5 คะแนน
มาก	ให้คะแนน 4 คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน 3 คะแนน
น้อย	ให้คะแนน 2 คะแนน
น้อยที่สุด	ให้คะแนน 1 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย

หลังจากการให้คะแนนคำตอบการใช้ประโยชน์จากสื่อแล้วนำคะแนนรวมแต่ละข้อ มาวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย เพื่อแปลความหมาย โดยมีเกณฑ์การแบ่งความหมาย ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนตัวเลือก}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

คะแนนค่าเฉลี่ย 4.21 -5.00	หมายถึง	เปิดรับมากที่สุด
คะแนนค่าเฉลี่ย 3.41 -4.20	หมายถึง	เปิดรับมาก
คะแนนค่าเฉลี่ย 2.61 -3.40	หมายถึง	เปิดรับปานกลาง
คะแนนค่าเฉลี่ย 1.81 -2.60	หมายถึง	เปิดรับน้อย
คะแนนค่าเฉลี่ย 1.00 -1.80	หมายถึง	เปิดรับน้อยที่สุด

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. นำแบบสอบถามไปทำการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนที่สุ่มตัวอย่างได้ รวม 400 คน โดยผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลในกรุงเทพมหานครที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง
2. หลังจากเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาแล้ว ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม โดยเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำผลการตอบไปวิเคราะห์ข้อมูล
3. เครื่องมือรวบรวมข้อมูล ใช้คอมพิวเตอร์ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล
4. การรวบรวมข้อมูล
 - 4.1 นำแบบสอบถามที่ได้จากการเก็บข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์
 - 4.2 นำข้อมูลมาลงรหัส (coding) และบันทึกลงในเครื่องคอมพิวเตอร์
 - 4.3 ตรวจสอบผลการบันทึกรหัส ประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและเชิงอนุมานต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยมีดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) เพื่ออธิบายข้อมูลประชากรศาสตร์ พฤติกรรมการเปิดรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชามหาอาเซียน และการเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชามหาอาเซียน โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment-Correlation Coefficient) ใช้หาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เป็นอิสระต่อกัน โดยหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ในการสร้างการรับรู้ของประชาชนเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ เพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และเพื่อศึกษาการเปิดรับสื่อโทรทัศน์กับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

ลักษณะของการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากผู้ปฏิบัติงานในสถานีโทรทัศน์ทั้ง 6 สถานี (ช่อง 3 5 7 โมเดิร์นไนน์ทีวี สทท.11 และไทยพีบีเอส) จำนวน 12 คน และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน จำนวน 3 คน

ส่วนการศึกษารับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนผ่านสื่อวิทยุโทรทัศน์ของประชาชน ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาสำหรับแบบสอบถามเป็นกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ ช่อง 3 5 7 โมเดิร์นไนน์ทีวี สทท. 11 และไทยพีบีเอส
2. การเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

การเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ช่อง 3 5 7

โมเดิร์นไนน์ทีวี สทท.11 และไทยพีบีเอส

การเตรียมความพร้อมบุคลากร

จากการวิจัยการเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ พบว่า องค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ มีการเตรียมความพร้อม ดังต่อไปนี้

1. อบรมภาษาอังกฤษให้กับบุคลากร

จากการวิจัยการเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ พบว่าทั้ง 6 สถานี (ช่อง 3 5 7 โมเดิร์นไนน์ทีวี สทท.11 และไทยพีบีเอส) ทุกช่องให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษ เนื่องจากเล็งเห็นความสำคัญในการทำงานด้านสื่อสารมวลชนในอนาคต ซึ่งจะต้องทำงานร่วมกับ นักข่าวในภูมิภาคอาเซียน ทั้ง 6 สถานีจึงเน้นเรื่องภาษาเป็นอันดับแรกของการเตรียมความพร้อม แต่ละสถานีจะมีรูปแบบการเตรียมความพร้อมที่แตกต่างกัน ช่อง 3 5 7 มีการเตรียมความพร้อม ให้กับบุคลากรของตนเอง ด้วยการเชิญวิทยากรผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษเข้ามา สอนในสถานีที่ทำงาน โดยแทรกอยู่ช่วงโหม่งการทำงาน ส่วนช่องโมเดิร์นไนน์ทีวี สทท.11 และไทยพีบี เอสจะให้ความสำคัญในเรื่องภาษาอังกฤษเหมือนกัน แต่มีรูปแบบการบริหารจัดการแตกต่างกัน รายละเอียดแต่ละสถานีมีดังต่อไปนี้

1.1 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3

เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทางสถานีจึงมี การส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ทั้งนักข่าว และเจ้าหน้าที่ที่ทำงานในสถานีมีความรู้ด้าน ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นมา โดยทางสถานีได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ทางด้าน ภาษาอังกฤษด้วยการเปิดโอกาสให้นักข่าวได้เข้าอบรมภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง โดยใช้เวลาเรียน ร่วมกับเวลาทำงาน มีเงื่อนไขว่าผู้ที่เข้ามารับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่ทางสถานีฯ จัดขึ้นจะต้องได้ รับการอนุมัติจากหัวหน้างาน ได้รับการสอนโดยวิทยากรจากภายนอกเข้ามาอบรมในสถานีฯ

“อันดับแรกเลยเรื่องของภาษาสำคัญที่สุด ไม่ใช่เฉพาะนักข่าวที่ทำเรื่องอาเซียน อย่างเดียวที่ต้องเตรียมทุก ๆ ภาคส่วนเลยจะต้องได้ภาษาอังกฤษ ประเทศไทยเราก่อนข้างเสียเปรียบ

ประเทศเพื่อนบ้าน ทักษะด้านภาษาอังกฤษของนักข่าวไทยเรายังดีด้อยกว่าประเทศอื่น ๆ ถ้าเราได้ภาษาที่มีความชำนาญจะช่วยให้เรารายงานข่าวได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น ไม่ต้องเป็นการสื่อสารผ่านล่าม” (ณรงค์ เกสร, สัมภาษณ์ 5 ตุลาคม 2555)

1.2 สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5

ช่อง 5 เริ่มการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้วยการอบรมภาษาอังกฤษให้กับบุคลากร นักข่าว เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักข่าวสามารถใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ และเพื่อการเข้าถึงแหล่งข่าว ขั้นตอนการพัฒนาความรู้ทางด้านภาษาให้กับบุคลากรและนักข่าวมี 2 ขั้น คือ ขั้นพื้นฐาน กับขั้นระดับกลาง ฟัง พูด อ่าน เขียน นอกจากนั้นแล้วถ้าหากมีการอบรมเกี่ยวกับเรื่องอาเซียนจากหน่วยงานภายนอก ทางช่อง 5 จะส่งบุคลากร นักข่าว ที่มีความสนใจเข้าร่วมอบรมปฏิบัติการด้วยเพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้ในเรื่องนั้น ๆ

ทั้งนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลว่าทักษะการทำงานด้านข่าวเป็นความชำนาญเฉพาะด้านที่นักข่าวมีอยู่เดิมแล้ว ฉะนั้นการเตรียมความพร้อมจึงเน้นในเรื่องของภาษาอังกฤษเป็นหลัก ซึ่งเล็งเห็นว่ามีความสำคัญและจำเป็นในการทำงานด้านข่าวกับประเทศสมาชิกอาเซียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

“สื่อช่อง 5 เรามีข้อดีอยู่อย่างคือ เรื่องของภาษา เวลาที่เราออกไปทำข่าวนอกประเทศภาษานั้นจำเป็นมาก อย่างน้อยเราน่าจะได้ภาษาของประเทศนั้น เช่น ภาษาอินโดนีเซีย ภาษาเวียดนาม นอกจากนั้นแล้วภาษาอังกฤษก็สำคัญเพราะเป็นภาษาหลักที่คนทั่วโลกนอกจากคนในอาเซียนด้วยกันเองเข้าใจคนประเทศอื่น ๆ เขาก็เข้าใจด้วย” (จิระพรรณ อุดมกิจ, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2555)

1.3 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

ช่อง 7 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะความรู้บุคลากรเพื่อให้บุคลากรที่มีอยู่ ณ ปัจจุบันได้มีโอกาสก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำขององค์กร จากบุคลากรที่มีมากกว่า 1,200 คน ถูกคัดเลือก ขึ้นมาสลับหมุนเวียนเพื่อพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ให้เข้มข้นขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความคิดสร้างสรรค์ สำหรับงานทางด้านงานโทรทัศน์ ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีในการผลิตรายการโทรทัศน์ โดยทาง สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ได้เชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถจากภายนอกเข้ามาให้ ความรู้กับบุคลากรภายในองค์กรอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็น การอบรมความรู้ ทักษะ การสื่อสาร ด้านภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่เน้นย้ำเพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงานข่าวในภูมิภาค เอเชีย ซึ่งจะต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลในการสื่อสารและการเข้าถึงแหล่งข่าว

“การที่เราจะประสานงานกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นสิ่งจำเป็นอย่างน้อย ภาษาอังกฤษต้องมาก่อน ถ้าได้ภาษาของประเทศเพื่อนบ้านเพิ่มขึ้นมาด้วยแล้วยิ่งจะส่งผลดีต่อ การทำงานข่าวของเรา ถ้าใครได้มากกว่าภาษาอังกฤษด้วยแล้วน่าจะเป็นตัวเลือกอันดับแรกของเรา ที่จะคัดเลือกเข้ามาทำงานกับช่อง 7 ถ้าเป็นบุคลากรที่ทำงานมานานแล้วทางผู้บริหารมีนโยบาย สั่งการลงมาให้เปิดคอร์สสอนภาษาอังกฤษสั้นๆประมาณ 2-3 เดือน เพื่อให้พนักงานไปลงทะเบียน เรียนในเวลาการทำงานด้วยโดยหัวหน้างานในฝ่ายนั้น จะต้องขอมปถ่ายให้พนักงานคนนั้น ไปเรียนได้” (รวีพร แด่งนโยบาย, สัมภาษณ์ 16 ตุลาคม 2555)

2. เปิดรับนักข่าวที่มีความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ

สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี และสถานีโทรทัศน์ ไทยพีบีเอส มีรูปแบบการเตรียมความพร้อมบุคลากร ด้วยการเปิดรับนักข่าวที่มีความรู้ ความสามารถด้านภาษาอังกฤษเพื่อเข้ามาประจำโต๊ะข่าวอาเซียนที่เหมือนกัน โดยการเปิดรับนักข่าว รุ่นใหม่ที่มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษ ทั้งทักษะการพูด การเขียน การฟัง และการอ่าน เข้ามาทำงาน ทั้งนี้ทั้งสามสถานีต่างให้เหตุผลที่เหมือนกันว่า การทำข่าวเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนจะต้องตั้งทีม ข่าวขึ้นมาใหม่โดยใช้บุคลากรใหม่เพิ่มขึ้นมา เพราะเป็นเหมือนงานที่ต้องเพิ่มขึ้นมาจากงานข่าวที่มีอยู่เดิม จึงมีความจำเป็นในการจัดตั้งทีมงานเพื่อเข้ามาทำงานด้านข่าวอาเซียนโดยเฉพาะและต้องมี บุคลากรที่มีความ

2.1 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3

สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ได้เล็งเห็นความสำคัญของการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนบุคคลากรที่จะรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้วยการ เปิดรับพนักงานปฏิบัติการสายข่าว เพื่อเข้ามาทำงานเป็นผู้สื่อข่าวประจำโต๊ะข่าวอาเซียน โดยตั้งเกณฑ์รับสมัคร นักข่าวที่เข้ามาใหม่จะต้องมีคุณสมบัติมีความรู้ ความสนใจ และเข้าใจประชาคมอาเซียนเป็นอย่างดี และจะต้องมีทักษะภาษาอังกฤษดีเยี่ยมทั้ง ทักษะการพูด การฟัง และการเขียน ทั้งนี้การขยายงานข่าวเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนที่กำลังจะเปิดอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2558 ทางช่อง 3 ได้แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับนักข่าวที่เปิดรับเข้ามาใหม่ได้ทำหน้าที่รับผิดชอบเพื่อค้นคว้าข้อมูลเชิงลึกของแต่ละประเทศในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจต่อประเทศนั้น ๆ และมีการหมุนเวียนกันไปศึกษาแต่ละประเทศต่อไป

2.2 สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี

การเตรียมความพร้อมของบุคลากรของสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี เนื่องจากบุคลากรส่วนหนึ่งของสถานีฯเคยมีประสบการณ์ในการทำงานข่าวในสถานีทีวีอาเซียนซึ่งเคยเป็นส่วนหนึ่งของสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี (ปัจจุบันนี้ได้ถูกยกเลิกไปแล้ว) ฉะนั้นเรื่องบุคลากรเดิมที่มีอยู่จึงมีความพร้อมในการทำข่าวอาเซียนอยู่แล้ว บุคลากรเหล่านี้จะรู้ว่าการทำข่าวเกี่ยวกับต่างประเทศโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกัน เพราะมีประสบการณ์มาแล้ว ส่วนความรู้ความสามารถในการทำงานข่าวนั้น นักข่าวจะต้องมีทักษะของการเป็นผู้สื่อข่าว หรือมีทักษะของคนทำงานสื่อโทรทัศน์อยู่แล้ว ฉะนั้นจึงไม่ต้องเตรียมอะไรมากมายนอกจากเรื่องของภาษาที่เป็นสิ่งจำเป็น การเตรียมความพร้อมด้านภาษาของสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวีจะเน้นไปที่การคัดเลือกคนที่เข้ามาร่วมงานรุ่น

“เรามีการคัดเลือกนักข่าวที่มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษเข้ามาทำงานเป็นอย่างดี เน้นว่าจะต้องสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ดีมาก สามารถรายงานข่าว เขียนข่าวได้ดี หากเป็นเด็กรุ่นใหม่ที่จบมาจากเมืองนอก หรือมาจากเรียนโรงเรียนอินเตอร์ เราจะเปิดโอกาสให้คนเหล่านี้ก่อน เพราะเขาจะมีทักษะภาษาที่ดีเยี่ยม” (นรพล ฐานเจริญ, สัมภาษณ์ 18 ตุลาคม 2555)

2.3 สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

ถึงแม้ว่าจะมีข้อจำกัดในเรื่องบุคลากรที่ทำให้เป็นอุปสรรคในการทำงานของโต๊ะข่าวอาเซียน ในกระบวนการเตรียมความพร้อมบุคลากรนั้น จะต้องค่อย ๆ มีการปรับเปลี่ยนกันต่อไป เนื่องจากไทยพีบีเอสเป็นสถานีสาธารณะการดำเนินการอะไรบางอย่างจะต้องมองในเรื่องของความคุ้มค่าเป็นหลัก เพราะงบประมาณที่ได้มาเป็นของสาธารณะ ถึงแม้ว่าส่วนงานที่รับผิดชอบด้านอาเซียนยังมีจำนวนน้อย แต่ผู้บริหารก็ยังให้ความสำคัญจะต้องจัดตั้งทีมงานขึ้นมาใหม่ในส่วน of ฝ่ายข่าวอาเซียน

“ตอนนี้อยู่สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส อยู่ในช่วงของการสร้างทีมข่าวอาเซียน มีทั้งเปิดรับสมัครนักข่าวหน้าใหม่เข้ามาร่วมงาน ตอนนี้นักที่ทำงานข่าวเกี่ยวกับอาเซียนก็ต้องพัฒนาทักษะทางด้านภาษาไปด้วย เช่น พยายามคุยข่าว ฟังข่าว จากสำนักข่าวที่เป็นภาษาอังกฤษ อยู่บ่อย ๆ นอกจากภาษาอังกฤษที่มีความจำเป็นแล้วภาษาถิ่นในภูมิภาคอาเซียนก็มีความจำเป็น เหมือนกัน เพราะว่าต่อไปเวลาออกไปทำข่าวแหล่งข่าวจะต้องใช้ภาษาท้องถิ่นของประเทสนั้น มากกว่าภาษาอังกฤษเหมือนกัน” (มณีนารถ อ่อนพรรณา, สัมภาษณ์ 12 พฤศจิกายน 2555)

“ภาษาของนักข่าวไทยอาจจะไม่แข็งแรงในระดับหนึ่งที่จะเข้าไปคุยหรือไปถก ไปวิเคราะห์เรื่องที่เป็นเนื้อหาจริง ๆ คือ ไปทำข่าว ไปสัมภาษณ์อะไรอย่างนี้มันก็ประมาณหนึ่ง แต่ถ้าเกิดต้องเข้าไปนั่งร่วมวิเคราะห์ความเป็นอาเซียนคนไทยมองอาเซียนยังงั้น บทบาทของอาเซียนระดับภูมิภาคเลยของเราเป็นยังงั้นอย่างนี้คิดว่าคงต้องพัฒนา” (ณัฐฐา โกมลวาทิน, สัมภาษณ์ 12 พฤศจิกายน 2555)

3. การหมุนเวียนนักข่าวจากสื่อวิทยุมาทำข่าววิทยุโทรทัศน์

สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยมีความแตกต่างด้านการเตรียมความพร้อมบุคลากร ในด้านภาษาอังกฤษ โดยมีการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ในส่วนของนักข่าวที่ทำงานด้านวิทยุกระจายเสียง เนื่องจากบุคลากรที่ทำงานด้านวิทยุกระจายเสียงส่วนหนึ่งมีความรู้ด้านภาษาอังกฤษดี จึงได้ให้เข้ามาช่วยทำงานด้านสื่อโทรทัศน์ ทั้งนี้ด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณในการจ้างวิทยากร มาสอนภาษาอังกฤษ จึงแก้ปัญหาเฉพาะหน้า โดยการหมุนเวียนบุคลากรที่มีอยู่เข้ามาช่วยทีมข่าว ที่ทำข่าวอาเซียนไปก่อน แต่ในอนาคตคาดว่าจะมีการอบรมเรื่องภาษาอังกฤษและภาษาในประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนต่อไป

“จริง ๆ แล้ว สทท.11 เรามีบุคลากรที่มีความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษอยู่แล้ว เพียงแต่ว่านักข่าวเหล่านั้นจะอยู่ในส่วนของวิทยุกระจายเสียง ซึ่งก็เป็นส่วนหนึ่งของกรมประชาสัมพันธ์ เหมือนกัน ฉะนั้นเราก็ขอตัวบุคลากรเหล่านั้นให้เข้ามาช่วยงานด้านโทรทัศน์ไปก่อน”
(จิตติมา วุฒิ, สัมภาษณ์ 21 ตุลาคม 2555)

4. ส่งนักข่าวศึกษาดูงานต่างประเทศ

การเตรียมความพร้อมบุคลากร โดยการส่งนักข่าวไปศึกษาดูงานการทำงานของ สถานีโทรทัศน์ในต่างประเทศนั้น จากการสัมภาษณ์ในเชิงลึก มีกล่าวถึงอยู่ 3 สถานี ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (สทท.11) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3

โครงการศึกษาดูงานต่างประเทศ เป็นอีกโครงการหนึ่งที่เน้นย้ำเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้เกิดขึ้นกับนักข่าวที่จะออกไปปฏิบัติภารกิจด้านข่าวในอนาคตของช่อง 3 โดยการส่ง นักข่าวไปศึกษาดูงานต่างประเทศสัปดาห์ละ 1 ประเทศ เพื่อให้นักข่าวเกิดความรู้ที่หลากหลาย ในแต่ละ ครั้งนักข่าวที่ไปศึกษาดูงานแต่ละประเทศจะเอาข้อมูลมาแลกเปลี่ยนพูดคุยกัน ว่าประเทศไหนมีเรื่อง อะไรบ้างที่น่าสนใจบ้าง ส่วนหนึ่งจะได้เห็นมุมมองการนำเสนอของนักข่าวเอง เป็นการพัฒนา บุคลากรของช่อง 3 ทั้งนี้การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบให้กับนักข่าวได้ดูแลและหาข้อมูลแต่ละประเทศ นั้น เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้นักข่าวเกิดความรับผิดชอบและเกิดการแข่งขันกัน ในการทำงาน

4.2 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

นอกจากการเตรียมความพร้อมฝึกอบรมภาษาอังกฤษให้กับนักข่าวแล้ว ทางสถานีฯ ยังได้ส่งผู้สื่อข่าวไปศึกษาดูงานการทำงานของสถานีโทรทัศน์ในต่างประเทศเพื่อให้ได้เรียนรู้และ ได้ประสบการณ์ใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ในองค์กรของโครงการแบบนี้ทางสถานีฯ ได้ทำมา 2-3 ปี แล้ว และประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี หากบุคลากรที่มีความสนใจจริงและมีความคิดสร้างสรรค์ ใหม่ ๆ ทางสถานีฯ จะเปิดโอกาสให้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่เพื่อนำความรู้ความสามารถของ มาประยุกต์ใช้เพื่อให้อัดคล้องกับเทคโนโลยีที่สถานีฯ มีอยู่

“การเปิดโอกาสให้ไปศึกษาดูงานต่างประเทศเป็นเหมือนการสร้างแรงบันดาลใจให้เขาได้คิดสิ่งใหม่ ๆ เกิดไอเดียใหม่ ๆ พอเขาได้ตรงนี้แล้ว เขาจะเอามาปรับใช้กับงานที่เขาทำอยู่ทุกวันได้เป็นอย่างดี พอเขาได้ไอเดียใหม่ ๆ เราก็มีหน้าส่งเสริมเปิดโอกาสให้เขาได้ลงมือปฏิบัติต่อไป” (ศรัณย์ วิรุฒมวงค์, สัมภาษณ์ 2 พฤศจิกายน 2555)

4.3 สถานีวิทยุโทรทัศนแห่งประเทศไทย (สทท.11)

ทางสถานีฯ ได้ส่งบุคลากรของช่องไปศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับทุกประเทศในอาเซียนอยู่บ่อย ๆ มีการเดินทางไปทำข่าวในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว อินโดนีเซีย พม่า มีการแลกเปลี่ยนศึกษาดูงานระหว่างองค์กรสื่อระหว่างประเทศ เช่น ไปศึกษาดูงานสถานีโทรทัศน์ประเทศเวียดนาม สถานีโทรทัศน์ประเทศกัมพูชา บุคลากรที่ไปศึกษาดูงานต่างประเทศพอถึงเวลากลับมาแล้วจะต้องนำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนให้กับเพื่อนร่วมงาน

นอกจากไปศึกษาดูงานกับประเทศเพื่อนบ้านแล้วทาง สทท. 11 ยังได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบุคลากรในการเข้าไปฝึกประสบการณ์ระหว่างสถานีโทรทัศน์ด้วยกันเอง ที่ผ่านมาได้เริ่มทำแล้ว คือ พม่า ลาว กัมพูชา และในอนาคตจะมีการขยายออกไปอีก

5. อบรมความรู้เรื่องประชาคมอาเซียนให้กับนักข่าว

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้ง 6 สถานี มี 3 สถานีเท่านั้นที่ให้ข้อมูลเรื่องการอบรมให้ความรู้เรื่องประชาคมอาเซียนกับนักข่าวที่เหมือนกัน คือ ช่อง 3 5 7 โดยการเชิญวิทยากรจากภายนอกองค์กรที่มีความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาคมอาเซียนมาให้ความรู้ เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง

ส่วนช่องโมเดิร์นไนน์ทีวี สทท.11 และไทยพีบีเอส ให้ความเห็นคล้าย ๆ กันว่าในเรื่องการอบรมความรู้เรื่องอาเซียนนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่านักข่าวได้ไปทำข่าวในงานอบรมสัมมนาตามหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น นักข่าวที่ไปทำข่าวในเรื่องเหล่านั้นน่าจะได้เรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน และน่าจะมีความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนขึ้นมาบ้าง เนื่องจากในงานสัมมนาที่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนจัดขึ้นมีความหลากหลายประเด็น น่าจะเพียงพอสำหรับให้นักข่าวได้เรียนรู้ในประเด็นเหล่านั้น

การเตรียมความพร้อมเทคโนโลยี

ในประเด็นเรื่อง การเตรียมความพร้อมเทคโนโลยีขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์นั้น พบว่าทุกสถานีฯ ได้มีการเตรียมความพร้อมอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากว่าเทคโนโลยีในงานสื่อวิทยุโทรทัศน์จะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาให้มีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา เพื่อเตรียมรับกับความเปลี่ยนแปลงและเทคโนโลยีที่เข้ามาอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นในประเด็นดังกล่าวทุกช่อง ทุกสถานี ต่างมีการเตรียมความพร้อมอยู่ตลอดเวลา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. พัฒนาและปรับปรุงให้มีความทันสมัยเทียบเท่าสากล

1.1 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3

การเตรียมความพร้อมในเรื่องเทคโนโลยีการผลิตหรืออุปกรณ์ของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 นั้น โดยปกติแล้วการเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์ในการทำงานของสถานีฯจะมีการปรับปรุงอยู่เสมอเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ฉะนั้นจึงไม่มีปัญหาในเรื่องอุปกรณ์ เครื่องมือในการทำงานของนักข่าว จะมีบ้างก็เล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น หากต้องไปทำงานภาคสนามมากขึ้น ต้องเดินทางไปทำข่าวต่างประเทศมากขึ้น จะต้องปรับเปลี่ยนอุปกรณ์การทำงานเพื่อให้สอดคล้องกับการเดินทางที่สะดวกขึ้นกว่าเดิม

“ถ้าพูดถึงเทคโนโลยีที่ช่อง 3 เรามีอยู่ตอนนี้ถือว่ามีความทันสมัยมาก เครื่องมือการทำข่าวของเราเทียบเท่าต่างประเทศได้อย่างสบาย เราสามารถที่จะรายงานสดจากสถานที่จริงได้อย่างสบาย ส่วนหนึ่งมาจากการที่ผู้บริหารของช่อง 3 เห็นความสำคัญของข่าว และมีนโยบายที่ชัดเจนในการเอื้ออำนวยให้คนทำงานได้ทำงานอย่างคล่องตัว” (ณรงค์ เกสร, สัมภาษณ์ 5 ตุลาคม 2555)

1.2 สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5

สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ได้มีการเตรียมความพร้อมในเรื่องเทคโนโลยีต่างๆ อาทิ อุปกรณ์การทำงานของนักข่าวภาคสนามในการรายงานข่าวเข้ามายังสถานีฯ รวมทั้งการเตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์ เทคนิคต่าง ๆ และเทคโนโลยีขั้นสูงที่มีอยู่ในสถานีฯ เพื่อรองรับการทำงานที่จะเกิดขึ้นในปีที่ พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นปีที่จะมีการรวมตัวกันของประเทศในภูมิภาคเอเชีย

แปซิฟิก เป็นประชาคมอาเซียนอย่างสมบูรณ์แบบ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 มีการตื่นตัวอยู่เสมออาจจะเนื่องมาจากเป็นสถานีโทรทัศน์เพื่อความมั่นคงของประเทศ มีหน้าที่รักษาความมั่นคงของประเทศ จึงมีความตระหนกอยู่เสมอในเรื่องของการตรวจสอบความพร้อมอยู่เสมอ หากประเทศตกอยู่ในสภาวะวิกฤติทางสถานีก็มีความพร้อมที่จะรายงานสถานการณ์ข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชนได้รับรู้อย่างทั่วถึง

1.3 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาทางสถานีฯ ได้เตรียมความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีอย่างจริงจัง หากย้อนไปเมื่อ 3 ปีที่แล้วจะเห็นเทคโนโลยีที่ใช้เป็นแบบธรรมดา แต่ ณ ปัจจุบันนี้ทางสถานีมีการปรับเปลี่ยนมาใช้ระบบวีลด์ซว (Versual) คือใช้ระบบเสมือนจริง ทุกอย่างใช้เสมือนจริง ถ้าดูข่าวทางช่อง 7 ทุกวันนี้ทุกอย่างจะใช้ระบบเสมือนจริงทั้งหมด ยกตัวอย่างในห้องข่าวจะเห็นว่ามันมีมิติของความลึกและกว้างมาก แต่ความเป็นจริงแล้วห้องเล็กไม่ใหญ่อย่างที่เห็น นี่คือการสร้างฉากเสมือนจริง เพราะฉะนั้นฉากเสมือนจริงมันเข้ามามีบทบาทในงานโทรทัศน์มากขึ้น เพราะมันประหยัด ไม่ต้องลงทุนไปซื้อฉากจริงในราคาเป็นล้าน ๆ ฝ่ายรายการก็เช่นเดียวกัน มีการเปลี่ยนการผลิตจากอนาล็อกเป็นไฮเดฟฟินิชัน การผลิตรายการไม่ว่าจะเป็นนอกสถานที่หรือในห้องส่งของช่อง 7 จะเป็นระบบไฮเดฟฟินิชันภาพจะมีความคมชัด อันนี้คือความเปลี่ยนแปลงใน 2-3 ปีที่ผ่านมา แม้กระทั่งละครที่ออกอากาศทุกวันนี้ก็เป็นระบบไฮเดฟฟินิชันเพราะต้องส่งไปออกอากาศยังต่างประเทศ ถ้าหากไม่ทำแบบนี้ต่างประเทศจะรองรับสิ่งที่ทางสถานีฯ จะส่งออกไปไม่ได้เพราะต่างประเทศเขามีระบบไฮเดฟฟินิชันมานานแล้ว เรื่องเทคโนโลยีที่มีอยู่เชื่อได้ว่ามีความทันสมัยไม่แพ้ช่องอื่น ๆ อย่างแน่นอน กลัวเรื่องคนมากกว่าที่จะต้องเรียนรู้ให้ทันเรื่องเทคโนโลยีใหม่ ๆ อยู่เสมอ

1.4 สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี

เนื่องจากสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี เป็นสถานีในระบบรัฐวิสาหกิจ เป็นองค์กรขนาดใหญ่ในระดับมหาชน จึงมีการลงทุนในเรื่องอุปกรณ์การทำงานในสถานีค่อนข้างมาก ดังนั้นในการเตรียมความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีในปัจจุบันนี้จึงไม่ใช่เรื่องใหม่ เป็นเรื่องปกติของทางสถานีฯ ที่จะต้องเตรียมการในเรื่องเหล่านี้อยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อตอบสนองการทำงานของบุคลากรในองค์กร อาทิ อุปกรณ์การทำงานของนักข่าวภาคสนาม รถถ่ายทอดสด ซึ่งหากเกิดเหตุการณ์สำคัญ ๆ ขึ้น ทางสถานีพร้อมที่จะส่งรถถ่ายทอดสดที่มีอยู่ออกไปยังพื้นที่และ

สามารถที่จะส่งสัญญาณรายงานจากจุดเกิดเหตุเข้ามายังสถานีฯ ได้พร้อมกันที่หลาย ๆ จุดจึงไม่มีความกังวลในเรื่องอุปกรณ์การทำงาน เพราะมีการปรับปรุงและเตรียมการให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

“การเตรียมความพร้อมทางเทคโนโลยี โมเดิร์นไนน์ทีวี พร้อมเกือบที่สุดเลยในประเทศสำหรับอุปกรณ์หลายอย่างในการทำงาน เราไม่เป็นรองใคร เราสั่งเข้ามาใหม่อยู่เสมอ”
(นรพล ฐาเจริญ, สัมภาษณ์ 18 ตุลาคม 2555)

1.5 สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย

นับตั้งแต่มีการให้นโยบายเรื่องเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนทางสถานีค่อนข้างให้ความสำคัญเรื่องการเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะเรื่องเทคโนโลยีอุปกรณ์การทำงาน เพื่อให้ทันกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ ถึงแม้ว่าสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยจะเป็นสถานีในการกำกับดูแลของรัฐ อาจจะมีปัญหาติดขัดบ้างในเรื่องงบประมาณในการพัฒนาและปรับปรุงอุปกรณ์เครื่องมือการทำงานต่าง ๆ แต่ก็มีความมั่นใจได้ว่าในเรื่องเทคนิคนั้นทางสถานีฯ มีความพร้อมที่จะทำงานรายงานสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะหากต้องทำงานรายงานข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนซึ่งเป็นงานใหม่ที่จะเข้ามาในปี พ.ศ. 2558 นี้

1.6 สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส เป็นสถานีโทรทัศน์สาธารณะที่มีการลงทุนเรื่องอุปกรณ์และเทคโนโลยีค่อนข้างสูงมาก การดำเนินงานด้านโทรทัศน์ทางสถานีให้ความสำคัญในด้านความพร้อมของเทคโนโลยี เนื่องจากเทคโนโลยีมีส่วนสำคัญในการแพร่ภาพ การออกอากาศของสถานีมีความทันสมัยมากเทียบเท่าสากลได้เลย สามารถออกอากาศในระบบสากลที่โทรทัศน์ในโลกนี้มีอยู่ ซึ่งในขณะนี้ทางสถานีกำลังศึกษาเรื่องการออกอากาศในระบบไฮเดฟฟินิชันที่จะมีความคมชัดมากกว่าที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ และที่สำคัญไปกว่านั้นการเตรียมการเรื่องทีวีดิจิตอลทางสถานีกำลังทำอยู่ ถ้าหากมีการกำหนดเงื่อนไขชัดเจนจาก กสทช. ทางสถานีไทยพีบีเอสก็พร้อมที่จะออกอากาศระบบดิจิตอลได้ บางส่วนก็ได้มีการทดลองออกอากาศไปบ้างแล้ว แต่ก็ยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

2. เตรียมพร้อมเข้าสู่ยุคที่วีดิจิตอล

จากการสัมภาษณ์ในเชิงลึกจากบรรณาธิการข่าวอาเซียนในแต่ละสถานี พบว่า มีอยู่ 2 สถานีเท่านั้นที่กล่าวถึงการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ยุค ที่วีดิจิตอล คือ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 และสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5

นอกจากนั้นแล้ว ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ยังให้ความสำคัญกับการก้าวเข้าสู่ยุคที่วีดิจิตอลที่กำลังจะมาถึงในอนาคตอันใกล้นี้ ด้วยการลงทุนปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ โดยการสั่งซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ในงานโทรทัศน์ระบบดิจิตอลเข้ามาติดตั้งใหม่ พร้อม ๆ กับการเตรียมการก่อสร้างอาคารสำนักงานแห่งใหม่ซึ่งจะใช้เป็นที่ตั้งของสถานีแห่งใหม่ อยู่ภายในพื้นที่เดียวกันกับที่ทำการเดิม และในอนาคตอันใกล้นี้ทางสถานีจะต้องแพร่ภาพด้วยระบบดิจิตอลซึ่งเป็นระบบเดียวและเป็นระบบสากลที่โลกใช้ในงานโทรทัศน์

“นอกจากการเตรียมความพร้อมเรื่องของภาษาอังกฤษ แล้วในอนาคตที่จะเข้ามาถึงนี้ทางสถานีเราได้เตรียมเรื่องทีวีดิจิตอลที่กำลังจะเข้ามา ถ้าหากว่าทีวีดิจิตอลเข้ามา ทางสถานีเราก็มีความพร้อมในการออกอากาศในระบบดิจิตอลได้เลย ขณะนี้มีอยู่ระหว่างการสั่งซื้ออุปกรณ์ต่างเข้ามาติดตั้ง” (จิตินันท์ วัฒนุชชา, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2555)

2.2 สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส.

นอกจากความทันสมัยของเทคโนโลยีการออกอากาศที่เทียบเท่าสากลแล้ว สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ยังให้ความสำคัญในการเตรียมการเรื่องทีวีดิจิตอล ถึงแม้ว่าจะยังไม่มี ความชัดเจนจากสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) และหากมีการกำหนดเงื่อนไขชัดเจนจาก กสทช. ทางสถานีไทยพีบีเอสก็พร้อมที่จะออกอากาศระบบดิจิตอลได้ ซึ่งในขณะนี้บางส่วนก็ได้มีการทดลองออกอากาศไปบ้างแล้ว แต่ก็ยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

“ทุกวันนี้เราก็มีเทคโนโลยีรองรับการออกอากาศในระบบดิจิทัลอยู่แล้ว เร็ว ๆ นี้จะมีการทดลองออกอากาศในระบบดิจิทัล ซึ่งจะมีความคมชัดมากกว่าที่เห็นอยู่ ทางผู้บริหารก็เริ่มที่จะเปิดตัว คาดว่าเร็ว ๆ นี้เราคงได้ใช้งานทีวีดิจิทัลอย่างสมบูรณ์ ถ้าอรรถก็คงต้องรอกทางด้านกฎหมายของ กสทช.ที่จะต้องออกมากำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ” (ณัฐฐา โกมลวาทิน, สัมภาษณ์ 12 พฤศจิกายน 2555)

การเตรียมความพร้อมด้านรูปแบบเนื้อหาการนำเสนอ

1. นำเสนอในรูปแบบสืู่ปข้าว

รูปแบบการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคม สถานีโทรทัศน์ทั้ง 6 สถานี มีรูปแบบการนำเสนอที่เหมือน ๆ กัน ส่วนมากจะนำเสนอในรูปแบบสืู่ปข้าวสั้น ๆ โดยแทรกอยู่ในช่วงข่าวค่ำประจำวัน ซึ่งเนื้อหาที่นำเสนอจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจของประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียน และเรื่องสังคมวัฒนธรรม ส่วนเรื่องการเมืองนั้นมีการนำเสนอค่อนข้างน้อย ทั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละสถานีให้ความเห็นที่ตรงกันว่า การนำเสนอเรื่องการเมืองเป็นเรื่องละเอียดอ่อนมาก การเมืองเป็นเรื่องภายในของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะประเด็นความขัดแย้ง เช่น ความขัดแย้งในข้อพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร สื่อมวลชนจะต้องเพิ่มความระมัดระวังในการนำเสนอประเด็นดังกล่าว เพราะอาจจะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทั้งสองประเทศ ในแต่ละช่องจะมีการนำเสนอดังต่อไปนี้

1.1 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3

รูปแบบการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนทางช่อง 3 นำเสนอในรูปแบบสืู่ปและข่าวทั่วไปเน้นในเรื่องเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยเฉพาะวันจันทร์ข่าวเราจะนำเสนอเรื่อง AEC เต็มเป็นวัน จะไม่มีข่าวอื่นนอกจากข่าว AEC ที่ไปทำมา มียุทธศาสตร์การทำข่าวเรื่อง AEC ไปจนถึงวันที่มีการเปิด AEC เต็มตัว พอครบ 10 ประเทศจะเริ่มโครงการใหม่เป็นโครงการสองภายใต้กรอบที่ว่าจะพาไปดูการลงทุนในประเทศอาเซียน ข้อเด่นที่นำลงทุน ข้อจำกัดที่ควรระมัดระวังหากนักลงทุนจะเข้าไปลงทุนในประเทศอาเซียน และสุดท้ายนักลงทุนจะต้องเตรียมความพร้อมอย่างไรบ้าง จะนำเสนอให้แคบลงเพื่อเจาะกลุ่มอาชีพโดยเฉพาะ

ประเด็นการนำเสนอจะเน้นเรื่องเศรษฐกิจก่อนเพราะมีความโดดเด่นกว่าเรื่องอื่น และเกี่ยวข้องกับคนมากที่สุด ไกล่ตัวมากที่สุดตัวอย่างเสาที่หนึ่ง การเมืองความมั่นคง ทหาร ตำรวจ ชาวบ้านบอกว่ามันไกลตัว จริง ๆ แล้วมันก็เกี่ยวแต่มันไกลตัวเกิน ส่วนเสาที่สองเรื่องสังคม วัฒนธรรมก็เกี่ยวแต่ว่าผลกระทบที่จะเกิดขึ้นมันน้อย แต่เรื่องเศรษฐกิจมันใกล้ตัว ใกล้ครอบครัว แม้กระทั่งชาวบ้านที่ใช้แรงงานก็จะเกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานซึ่งมันเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจทั้งนั้น

“เรื่อง AEC เราจะเดินทางไปทำข่าวทั้งหมด 10 ประเทศ ซึ่งตอนนี้เราไปมาแล้ว 7 ประเทศ ล่าสุดเราไปเขมรมาและเร็ว ๆ นี้เราจะไปลาวต่อ ก่อนไปเราจะมานั่งทำการบ้านนั่งพูดคุยกันในที่ทีมงานว่าประเทศที่เราจะไปเขาซุทธศาสตร์เขาว่าอย่างไร อย่างประเทศเขมรที่เราเพิ่งไปมา เขาซุทธศาสตร์เรื่องการท่องเที่ยวเพราะเขาเด่นเรื่องนครวัดนครพนม เราก็นำเสนอประเด็นเรื่องการเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมระดับล่าง เรานำเสนอเรื่องยุทธศาสตร์ของเขาเพื่อให้คนไทยเราได้เห็นตัวอย่างของการพัฒนาประเทศเพื่อนบ้านด้านการท่องเที่ยว” (ณรงค์ เกสร, สัมภาษณ์ 5 ตุลาคม 2555)

1.2 สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5

นอกจากการนำเสนอหาอาเซียนในประเทศแล้วทีมข่าวต่างประเทศ ได้ส่งผู้สื่อข่าวไปต่างประเทศ เช่นไปประเทศมาเลเซีย และผลิตเป็นสื่อบ้างเพื่อนำเผยแพร่ต่อไป จะเป็นลักษณะการเข้าไปเจาะประเด็นในเชิงลึกของประเทศเพื่อนบ้านว่าเขาได้มีการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนทางไหนบ้าง มากน้อยแค่ไหน เพื่อนำเสนอให้คนถึงความสำคัญในการเตรียมความพร้อมของประเทศเพื่อนบ้าน เนื้อหาที่พยายามที่จะให้ชาวบ้านเข้าใจได้ง่าย ๆ เช่น นำเสนอเรื่องแรงงาน เพราะเป็นเรื่องใกล้ตัวมากที่สุดและจำเป็นที่จะต้องรู้เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เน้นสร้างความเข้าใจ ให้ชาวบ้านดูและเข้าใจได้ง่าย ๆ การนำเสนอข่าวแรงงานเพื่อต้องการให้กลุ่มแรงงานที่จะเดินทางไปทำงานต่างประเทศได้มีความรู้เรื่องกฎหมายของประเทศนั้น ๆ เพราะแต่ละประเทศในอาเซียนมีกฎหมายการกระทำความผิด มีโทษหนักเบาแตกต่างกันไป

การนำเสนอของผ่านสื่อโทรทัศน์มีหลายรูปแบบ เช่น นำเสนอแบบสื่อบ้าง และเกร็ดความรู้สั้น ๆ เรียกว่าอาเซียนราวด์อัพ เป็นข่าวเล็กๆ 10-15 วินาทีต่อ 1 ข่าว เรียงร้อยกันเป็นซีรีส์ จากนั้นจะตามด้วยสื่อบ้าง ล่าสุดมีการนำเสนอโดยการแบ่งเป็นวัน เช่น วันจันทร์เป็นซีรีส์ของประเทศมาเลเซียยาวจนจบ เป็นต้น

1.3 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

การเตรียมความพร้อมด้านรูปแบบเนื้อหาการนำเสนอทางสถานีฯ ให้มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าด้านอื่น ๆ การสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนคนดูนั้น จะต้องพิจารณาจากหลาย ๆ เงื่อนไข เพราะมีข้อจำกัดค่อนข้างมากในเรื่องของ ภาษา วัฒนธรรม ที่แตกต่างกันของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เช่น การสร้างการรับรู้เรื่องอาเซียนในมิติวัฒนธรรม หากจะนำละครสักเรื่องหนึ่งเข้ามาให้รับชมนั้นก็ต้องพิจารณา ส่วนการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียน ไม่ว่าจะเป็นข่าวสาร การเตรียมความพร้อมของหน่วยงานต่าง ๆ ในประเทศไทย และนำเสนอหลายหลายประเด็นทางสถานีทางช่องก็บทบาทและหน้าที่ของสื่อปกติ คือ นำเสนอตามความเป็นจริง สำหรับประเด็นเรื่องอาเซียนมีทีมข่าวที่เกาะติดเรื่องอาเซียนโดยเฉพาะ และเกาะติดมาโดยตลอด

“ช่อง 7 ของเราก่อนข้างจะระมัดระวังเรื่องการนำเสนอ เราจะตระหนักเสมอว่า เรื่องที่เราได้นำเสนอนั้นจะส่งผลเสียต่อประเทศเราไหม จะกระทบต่อสังคมส่วนรวมหรือไม่ ทุกเรื่องที่จะนำเสนอออกไปเราจะต้องชั่งน้ำหนัก คิดให้รอบคอบ ถ้าหากออกไปแล้วเกิดผลเสียต่อประเทศชาติเราก็ไม่ทำ” (คุณศรัณย์ วิรุฒมวงศ์, สัมภาษณ์ 2 พฤศจิกายน 2555)

1.4 สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี

การนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนผ่านสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวีนั้น เนื้อหาที่นำเสนอจะมีพัฒนาการของมัน เริ่มแรกจะทำความรู้จักกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยตั้งสมมติฐานไว้ว่าคนไทยรู้จักประเทศเพื่อนบ้านน้อย และเป็นการบ้านสำหรับคนทำงานว่าจะทำอย่างไรให้คนไทยได้รู้จักประเทศเพื่อนบ้าน 9 ประเทศนี้มากขึ้น สร้างการตระหนักรู้ในแง่ภูมิไหนก็ได้เพื่อให้เกิดการเข้าใจดี เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว พม่า กัมพูชา เป็นต้น รวมถึงทัศนคติที่มองประเทศเพื่อนบ้านด้วยจะนำเสนออย่างไรก็ได้ให้รู้สึกได้ว่า 10 ประเทศในภูมิภาคอาเซียนกำลังจะเป็นประชาคมหนึ่งเดียว ให้รู้จักกันมากขึ้นในแง่ที่เป็นบวกและเข้าใจกัน

เนื้อหาที่นำเสนอผ่านช่องจะถูกพัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ มีการเจาะประเด็นสำคัญ ๆ เช่น ประเด็นการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ยกตัวอย่างประเทศลาว เขามีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจไปถึงไหนแล้ว ประเทศกัมพูชาไทยรู้เรื่องเศรษฐกิจไหมนอกจากเรื่องประสาทเขาพระวิหาร รู้ไหมว่ามีใครเข้าไปลงทุนในประเทศเขาบ้างแล้ว ประเทศฟิลิปปินส์เขามีการเตรียมความพร้อมของคนเขา

อย่างไรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เขาวางเรื่องระบบการศึกษาในอีก 2-3 ปีข้างหน้าอย่างไรบ้าง เมื่อเทียบกับประเทศไทย

ถ้าพูดถึงสามเสาหลักเรื่องที่น่าเสนอมากที่สุดคือเรื่องเศรษฐกิจเพราะเป็นเรื่องที่มีผลกระทบ เป็นเรื่องปากท้องใกล้ตัวและพูดถึงมากที่สุด ส่วนเรื่องการเมืองความมั่นคง วัฒนธรรม มันเป็นเรื่องกว้างมากการที่จะรวมตัวกันมันก็ยังไม่เป็นรูปธรรมและยังไม่ส่งผลกระทบเท่าไร เช่น การรวมตัวเรื่องความมั่นคงมันเป็นเรื่องของแต่ละประเทศเป็นเรื่องของบทบาททหารในของแต่ละประเทศ แต่มันจะมุ่งไปในลักษณะการช่วยเหลือกันในยามภัยพิบัติมากกว่า ส่วนเรื่องวัฒนธรรม เป็นเรื่องที่ยากมากเพราะอาเซียนมีทั้งหมด 10 ประเทศ แม้แต่องค์กรที่ทำงานในอาเซียนยังหาอัตลักษณ์ยังไม่เจอ

“อะไรก็ตามที่นำเสนอแล้วกระทบความสัมพันธ์ หรือภาพอะไรก็ตามแต่ที่นำเสนอแล้วเกิดภาพลบต่อประเทศเพื่อนบ้าน เรื่องความขัดแย้งในอดีตจะไม่นำมาให้เกิดความขัดแย้งอีก เช่น ถ้าไปทำข่าวเกี่ยวกับประเทศกัมพูชา จะหลีกเลี่ยงประเด็นที่กำลังเป็นความขัดแย้งอยู่ จะเลี่ยงไปนำเสนอในเรื่องที่ก่อให้เกิดความเข้าใจกันของ 2 ประเทศมากกว่า ในฐานะที่เป็นสื่อมวลชน จะต้องทำหน้าที่สร้างเสริมความเข้าใจอันดีต่อกัน” (นรพล ฐาเจริญ, สัมภาษณ์ 18 ตุลาคม 2555)

1.5 สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย

การนำเสนอข่าวความเคลื่อนไหวของประเทศเพื่อนบ้าน ทางสถานีได้ส่งนักข่าวเดินทางไปทำสตู๊ปในแต่ละประเทศแล้วนำมาออกอากาศ เนื้อหาที่นำเสนอ จะให้น้ำหนักไปที่เรื่องของวัฒนธรรม การท่องเที่ยว ความเคลื่อนไหวของประเทศเพื่อนบ้าน เหตุการณ์ทางสังคม เหตุการณ์ทางการเมือง โดยเฉพาะข่าวสารทางการเมืองของประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียน จะเลือกนำเสนอในประเด็นทางบวก เช่น การนำเสนอเกี่ยวกับการกิจเยี่ยมเยือนประเทศเพื่อนของผู้นำแต่ละประเทศเพื่อสานสัมพันธ์ไมตรี เป็นต้น

“จะเลือกข่าวที่มีผลกระทบน้อยที่สุด ข่าวความขัดแย้งทางศาสนา จะไม่นำเสนอ ข่าวข้อพิพาทระหว่างประเทศจะพยายามไม่นำเสนอถ้าไม่จำเป็น เราจะนำเสนอข่าวพวกนี้ก็ต่อเมื่อมีการประชุมอาเซียน ถ้าเป็นการนำเสนอในภาวะปกติก็จะเป็นข่าวท่องเที่ยว ภาพลักษณ์ของประเทศ ความเจริญทางเศรษฐกิจของไทย นำเสนอในภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศเท่านั้น” (จิตติมา วุฒิวัฒน์, สัมภาษณ์ 21 ตุลาคม 2555)

1.6 สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

สิ่งแรกที่ไทยพีบีเอส ทำคือต้องให้ความรู้ในการเตรียมพร้อมของคนไทยในรูปแบบสฤ์ปข่าว และแทรกอยู่ในช่วงของข่าวหลัก เพื่อต้องการให้คนดูรู้ก่อนเลยว่าคนไทยกำลังจะต้องเจอกับความเปลี่ยนแปลงอะไรภาคธุรกิจ ภาคการศึกษา คนรุ่นใหม่จะต้องเจอกับความเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างในอาเซียนและการเตรียมพร้อมของไทยพีบีเอส อีกด้านหนึ่งไทยพีบีเอสเองก็มีหน้าที่ไปดูว่าเทียบเคียงกันว่าประเทศเพื่อนบ้านเขาเตรียมพร้อมกันไปถึงไหนแล้วเขาตื่นตัวกับเรื่องอาเซียนขนาดไหน แล้วปัญหาหรือว่าความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเพื่อนบ้านจริง ๆ ตอนนี้เป็นยังงี้ก็เป็นสิ่งที่ไทยพีบีเอสจะพยายามที่จะเทียบเคียงกันให้เห็นว่าสิ่งที่ไทยกำลังเจอการเตรียมพร้อม แล้วความพร้อมของบ้านอื่นก็เรียกว่ามองเขมองเราสำหรับ 10 ประเทศอาเซียนว่ากำลังจะเกิดอะไรขึ้น

เนื้อหาหรือประเด็นที่น่าเสนอผ่านไทยพีบีเอสจะเป็นกระแสที่เกิดขึ้นในช่วงนั้น ๆ ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ เช่น ประเด็นเรื่องเขื่อนไซบุรี ที่ประเทศลาว ประเด็นเรื่องนักสิทธิมนุษยชนของลาวที่ถูกลักพาตัวไป หรือประเด็นเรื่องสถาบัน เอไอที ซึ่งเป็นสถาบันที่มีชื่อเสียงของไทยที่กำลังมีปัญหาอยู่ ประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านี้จะมีนักข่าวที่ติดตามความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องถ้าเรื่องไหนที่กำลังติดตามอยู่มีความเคลื่อนไหว ก็จะมีการนำมาพูดคุยกันเพื่อนำเสนอสู่สาธารณะต่อไป

“เราพยายามที่จะให้ความรู้หรือว่าช่วยเปิดประเด็น อย่างเช่น ตอนนี้งาชิริยี้ไว้ว่าให้ผู้สื่อข่าวไปคุยกับหมอ พยาบาล ทันตแพทย์ นักสำรวจ นักบัญชี นักธรณีวิทยา ว่าเขารู้หรือยังว่าเข้าอาเซียนจะเป็นอาชีพที่สามารถเดินทางไปมาหาสู่กันได้ของไทยเตรียมความพร้อมยังงี้ กฎเกณฑ์ที่ไทยตั้งไว้ถ้าคนอื่นต้องการจะเข้ามาทำงานในไทยจะต้องทำยังงี้ ประเด็นเหล่านี้มันคือชีวิตคนจริง ๆ พยาบาลต้องเตรียมตั้งรับยังงี้ หมอพื้นต้องเตรียมตั้งรับยังงี้ อันนี้คือสิ่งที่จำเป็นต้องรู้” (ณัฏฐา โกมลวาทิน, สัมภาษณ์ 12 พฤศจิกายน 2555)

การเตรียมความพร้อมนโยบายขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์

ในประเด็นการเตรียมความพร้อมด้านนโยบายขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ ส่วนมากผู้บริหารจะให้การสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเหมือนกันทุกสถานี จะมีบางประเด็นที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าระบบโครงสร้างองค์กร

เช่น องค์กรสื่อโทรทัศน์ที่อยู่ในการกำกับดูแลของหน่วยงานราชการ และองค์กรสื่อโทรทัศน์ที่เป็นของเอกชน จะมีความแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

1. องค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์มีนโยบายสนับสนุนและส่งเสริมการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกบรรณาธิการข่าวและนักข่าว ทั้ง 6 สถานี โดยส่วนใหญ่ทุกสถานีความคิดเห็นตรงกันในเรื่องของนโยบายการสนับสนุนการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีการมอบหมายนโยบายจากผู้บริหารสูงสุดลงมาสู่ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งแต่ละสถานีจะมีการรับนโยบายลงมาปฏิบัติแตกต่างกันไปตามรูปแบบขององค์กรสื่อ นั้น ๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3

การเตรียมความพร้อมด้านนโยบายของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ผู้บริหารระดับสูงจะเปิดกว้างให้พนักงานได้นำเสนอความคิดอย่างเสรีภาพ เปิดโอกาสให้นำเสนอความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ให้โอกาสนำเสนอในเรื่องที่อยากนำเสนอ เช่น ถ้าหากนักข่าวที่ประเด็นหรือมุมมองในเรื่องเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนที่น่าสนใจ ทางผู้บริหารจะรับฟังและมอบหมายให้กลับไปค้นคว้าข้อมูลในเชิงลึกเพื่อนำมาเสนอต่อประเด็นต่อไป ภายใต้สโลแกนของช่อง 3 “ก้าวสู่ความเป็นสากล” ก่อนหน้านี้นักข่าวเกี่ยวข้องกับเรื่องเขียนทางสถานีจะเจอตลาดในประเทศไทยได้แล้วทั้งตลาดบนและตลาดล่าง ก้าวต่อไปจึงเป็นก็เลยคิดถึงเรื่อง AEC มาเพราะมันเด่นเลยนำเสนออยู่ในกรอบนี้ แต่ก็มีพ่วงเรื่องวัฒนธรรมเข้ามาบ้างเพื่อเป็นสีสันในการนำเสนอ

“ช่อง 3 ก่อนข้างที่จะเปิดโอกาสและให้อิสระในการทำข่าวอย่างเต็มที่ ถึงแม้บางทีดูแล้วอาจจะมีดมนสับสนอยู่บ้างแต่ทางสถานีก็เปิดโอกาสให้เราได้ลงมือทำอย่างเต็มที่ ถ้าอันไหนที่ทำไปแล้วมันไม่ไหวจริง ๆ สถานีก็จะส่งสัญญาณว่าไม่ไหวแล้วนะ เราก็จะปรับเปลี่ยนแผนของเรา” (ณรงค์ เกสร, สัมภาษณ์ 5 ตุลาคม 2555)

1.2 สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5

เรื่องนโยบายการเตรียมความพร้อมนั้นผู้อำนวยการใหญ่สถานีกองทัพบกช่อง 5 มีนโยบายลงมาให้ความสำคัญกับการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน จึงเริ่มต้นจากคอลัมน์ประชาคมอาเซียน 58 เริ่มมาตั้งแต่สิ้นปี 2554 ในช่วงแรกนั้นยังคงดำเนินการอยู่ในช่วงของข่าวต่างประเทศจะมีช่วงที่นำเสนอในส่วนของ “อาเซียนราວພັ” เป็นข่าวความเคลื่อนไหวของหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ที่จัดกิจกรรมเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ผู้บริหารได้เน้นให้ความสำคัญเพิ่มขึ้นไปอีก โดยระบุว่าขอให้เป็นจันทร์ถึงศุกร์ จากเดิมจะมีแค่อาทิตย์ละ 2 วันในช่วงของข่าวภาคค่ำ และอยู่ในส่วนของข่าวต่างประเทศ เมื่อเดือนตุลาคมที่ผ่านมาเริ่มก็เริ่มออกอากาศตั้งแต่วันจันทร์ ถึงวันศุกร์ และขยับมาอยู่ในช่วงของข่าวในประเทศในช่วงของก่อนข่าวพยากรณ์อากาศ เนื้อหาที่นำเสนอยังคงเหมือนเดิมยังเป็นความเคลื่อนไหวของหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ก็จะเป็น “อาเซียนราວພັ” ไม่จำกัดในประเทศอย่างเดียว ถ้ามีความเคลื่อนไหวในประเทศสมาชิกอาเซียน เราก็จะเอามาอัพเดทสถานการณ์

“นโยบายของสถานีฯ ได้เอื้อให้นักข่าวผู้ปฏิบัติงานได้ทำงานอย่างเต็มที่กับหน้าที่และความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน พอมีนโยบายสั่งการลงมา ก็มีการแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบตามสายงานของแต่ละฝ่าย” (จิตตินันท์ วัฒนุชชา, สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2555)

1.3 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

ผู้บริหารของช่อง 7 เน้นย้ำให้ความสำคัญในทุก ๆ ด้าน เพราะในปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2554) และปีนี้ (พ.ศ. 2555) จะมีการเริ่มต้นอย่างจริงจัง ทางสถานีฯ ได้เตรียมความพร้อมรับมือในหลาย ๆ ด้าน เร็ว ๆ นี้ทางสถานีมีการเตรียมรับการเปลี่ยนผ่านระบบออกอากาศจากอนาล็อกเป็นดิจิตอล เพื่อรองรับความเป็นสากล อันที่สองเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 พอเปิด AEC แล้วก็ต้องเตรียมความพร้อมกันอีกครั้งหนึ่ง สิ่งที่เราเริ่มเตรียมพร้อมในตอนนี้คือ การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรเป็นอันดับแรก เพราะนโยบายของสถานีฯ ให้ความสำคัญกับบุคลากรมากที่สุด

1.4 สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี

นโยบายการเตรียมความพร้อมของสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวีเริ่มมาตั้งแต่ปี 2552 แล้ว ที่เป็นจริงเป็นจัง ในสมัยรัฐบาล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรีตอนนั้น สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวีก็ให้ความสำคัญกับการนำเสนอข่าวอาเซียนอย่างน้อยก็มีหลายอย่างที่บ่งชี้ว่าให้ความสำคัญกับอาเซียน เช่น การเปิดตัวสถานีโทรทัศน์อาเซียน ที่ใช้ชื่อว่า อสมท. อาเซียนทีวี ซึ่งตอนนั้นมันเปลี่ยนไปแล้วเป็น MCOT NEWS เวิร์ด วาย เปลี่ยนมาตั้งแต่เดือนสิงหาคม 53 และมีการนำเสนอข่าวเรื่องอาเซียนโดยเฉพาะทุกอย่างที่เป็นเรื่องของอาเซียน แม้กระทั่งข่าวก็เป็นเรื่องของอาเซียนโดยเฉพาะ สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวีให้ความสำคัญโดยการตั้งกองบรรณาธิการข่าวอาเซียนขึ้นมาโดยเฉพาะ อาจจะเป็นกองบรรณาธิการข่าวอาเซียนช่องแรกก็ได้ตั้งมาเมื่อปลายปี 52 โดยตั้งอยู่ในสำนักข่าวต่างประเทศ สำนักข่าวไทย

“มันสะดวกตอนที่รัฐบาลชุดใหม่เข้ามา คณะกรรมการบริหารชุดใหม่เขาเข้ามา ก็มาขยับสถานีอาเซียน ที่นำเสนอเรื่องอาเซียนโดยเฉพาะ แล้วเปลี่ยนเป็น MCOT WORLD ให้มันกว้างไกล ไม่ได้เจาะเรื่องอาเซียนนำเสนอทั่วโลก ข่าวอาเซียนที่ทำอยู่ก็ไม่ได้ยากได้ ไม่ได้ให้ความสำคัญ ไม่พูดถึง ไม่ให้ความสำคัญต่อเนื่อง เกรงว่าถ้าขาดความต่อเนื่องด้านนโยบายบทบาทการทำข่าวเกี่ยวกับอาเซียน การแข่งขันด้านการทำข่าวจะขาดหายไปจากช่อง 9” (นรพล ฐาเจริญ, สัมภาษณ์ 18 ตุลาคม 2555)

2. นำเสนอข่าวสารตามบทบาทการทำหน้าที่ของสื่อ

จากการสัมภาษณ์พบว่า สื่อมวลชนทั้ง 6 ช่องมีแนวทางและบทบาทในการนำเสนอข้อมูลข่าวตามหลักของสื่อมวลชนที่เหมือนกัน โดยเน้นให้ข้อมูลข่าวสาร และความรู้ แต่ละสถานีมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3

ถ้ามองในเรื่องบทบาทการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างการรับรู้ให้กับประชาชน ทางสถานีตระหนักในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนอยู่เสมอ ทั้งนี้บทบาทของสื่อมวลชนที่กระทำอยู่ตอนนี้ คือ การให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ และให้ข่าวสารกับประชาชน ยกตัวอย่างข้อมูลที่นำเสนอออกไปถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับสังคม จะเป็นการนำเสนอว่าประเทศเพื่อนบ้าน

มีการเปลี่ยนแปลง มีวิถีวัฒนธรรมความเป็นอยู่อย่างไร แต่ถ้าเป็นเรื่องเศรษฐกิจจะเป็นการรายงานให้รับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน

ที่ผ่านมามีข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอผ่านช่อง 3 ทางสถานีฯ ยังไม่ได้มีรูปแบบการประเมินเพื่อเป็นตัวชี้วัดคนที่ดูข่าวสารอย่างเป็นทางการมากนัก มีเพียงเสียงสะท้อนของคน ที่ดูทีวีโทรเข้ามาขอข้อมูลในเรื่องที่นำเสนอแล้วคนดูมีความสนใจเป็นพิเศษ ตัวชี้วัดหนึ่งที่สามารถวัดได้คือมีคนเข้าไปดูข้อมูลข่าวสารในเฟสบุ๊กครบถ้วนข่าวสาม กรณีล่าสุดเรื่องที่น่าสนใจคือเรื่องร้านกาแฟที่เวียตนาม มีคนเข้ามากดไลค์เป็นจำนวนมากซึ่งจากสถิติที่เคยมีการกดไลค์ที่มากที่สุดของเฟสบุ๊กช่อง 3

2.2 สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5

บทบาทการทำหน้าที่ของช่อง 5 ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างการรับรู้ให้กับประชาชน จะให้ความสำคัญในเรื่องของการให้ความรู้เป็นอันดับแรก กรณีที่มีการนำเสนอในประเด็นของแรงงาน จะเน้นย้ำในการให้ความรู้กับกลุ่มแรงงานที่จะเดินทางไปทำงานในยังประเทศกลุ่มสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะการให้ความรู้ในเรื่องของกฎหมายของแต่ละประเทศ ที่กลุ่มผู้ใช้แรงงานควรจะต้องรับรู้ เนื่องจากประเทศ 10 ประเทศในประชาคมอาเซียนมีความแตกต่างกันทางด้านกฎหมายเป็นอย่างมาก ฉะนั้นบทบาทการสร้างการรับรู้ในเรื่องเหล่านี้จึงเป็นเรื่องสำคัญ และทางสถานีกำลังทำบทบาทตรงนี้อยู่

2.3 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

ด้านบทบาทการนำเสนอของช่อง 7 คงไม่มีอะไรแตกต่างไปกว่าการทำหน้าที่ของสื่อโดยทั่วไปในการให้ข้อมูลข่าวสารครบถ้วนรอบด้าน รวมทั้งการให้ความรู้เข้าใจในเรื่องที่ประชาชนทั่วไปต้องรู้ เช่น ขณะนี้กระแสการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 หลาย ๆ หน่วยงานก็มีการเตรียมความพร้อม การทำหน้าที่และบทบาทของช่อง 7 ก็นำเสนอให้เห็นว่าทุกภาคส่วนมีการเตรียมความพร้อมอย่างจริงจังจึงเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการตื่นตัวและเข้าใจในเรื่องประชาคมอาเซียน

2.4 สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี

การทำหน้าที่บทบาทของสื่อมวลชนของ สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี คงไม่มีอะไรแตกต่างไปมากกว่าที่เคยปฏิบัติกันมา หน้าที่หลัก ๆ ที่ให้ความสำคัญคือ การให้ข้อมูลข่าวสารที่ครบทุกด้าน เพื่อสร้างให้ประชาชนที่ติดตามข่าวสารทางสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี เกิดความรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ ในที่นี้อาจจะหมายถึง การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ที่กำลังจะเกิดขึ้น สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี ก็พยายามนำเสนอให้มีความหลากหลายประเด็น และคิดว่าข้อมูลข่าวสารที่สื่อออกไปน่าจะสร้างให้เกิดการรับรู้ได้เป็นอย่างดี จุดเด่นของสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี คือมีหลายสื่อ มีทั้งสื่อวิทยุ สื่อออนไลน์ สื่อครบวงจรทุกสื่อ ก็พยายามที่จะนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับอาเซียนมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะว่าอาเซียนที่จะรวมตัวกัน 2 ปีเศษ ๆ นี้เป็นหนึ่งในพันธกิจของสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี

2.5 สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย

ในฐานะที่เป็นสื่อวิทยุโทรทัศน์ในหน่วยงานของรัฐบาล การทำหน้าที่นำเสนอ นโยบายของรัฐบาลสู่ประชาชนจึงเป็นภารกิจหลักของสถานี ซึ่งขณะนี้นโยบายเรื่องการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนกำลังเป็นที่สนใจของหลาย ๆ หน่วยงาน ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของช่อง สทท.11 ที่จะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้ถูกต้องและทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐให้มากที่สุด ในการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 ทั้งนี้ที่ผ่านมามบทบาทและการทำหน้าที่ของ สทท.11 ยังคงยึดตามหลักการทำงานของสื่อ คือ ให้ข้อมูลข่าวสาร ให้ความรู้ สร้างความเข้าใจจากภาครัฐสู่ประชาชน เป็นต้น

2.6 สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

ด้านบทบาทการทำหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส (ThaiPBS) นั้นคงไม่มีอะไรแตกต่างไปกว่าการทำหน้าที่ของสื่อในการรายงานสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วไป ให้ข้อมูลข่าวสาร และให้ความรู้กับประชาชน ขึ้นอยู่กับว่า ณ สถานการณ์ตอนนั้นบทบาทต้องทำอะไร เช่น ปัจจุบันนี้ กระแสเรื่องประชาคมอาเซียนกำลังมาแรง บทบาทของไทยพีบีเอสก็เน้นในเรื่องให้ความรู้กับประชาชนว่าประเทศเพื่อนบ้านตอนนี้เขาทำอะไรบ้างแล้วในการเตรียมความพร้อมที่จะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งมีการนำเสนอให้เห็นในส่วนของข่าวทุกวัน โดยนำเสนอในหลากหลายมุมมอง เช่น เรื่องการศึกษา เรื่องวัฒนธรรม เรื่องการเมือง และเรื่องเศรษฐกิจ โดยพยายามนำเสนอให้ครบทุกด้านเพื่อให้ประชาชนที่รับชมได้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

ตารางที่ 2 เปรียบความเหมือน-แตกต่างของการเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์
การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร

ประเด็น	องค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์					
	3	5	7	โมเดิร์นฯ	สทท.11	ไทยพีบีเอส
1. ฝึกอบรมภาษาอังกฤษให้นักข่าว	✓	✓	✓	-	-	-
2. รับนักข่าวรุ่นใหม่ที่มีความรู้ ภาษาอังกฤษและภาษาอื่น ๆ ในอาเซียน	✓	-	-	✓	-	✓
3. เชิญวิทยากรผู้มีความรู้ด้าน อาเซียนมาให้ความรู้กับนักข่าว	✓	✓	✓	-	-	-
4. ส่งนักข่าวศึกษาดูงานต่างประเทศ	✓	-	✓	-	✓	-
5. บริหารจัดการบุคลากรเดิมที่มี ความรู้ภาษาอังกฤษ	-	-	-	-	✓	-

ตารางที่ 3 เปรียบความเหมือน-แตกต่างของการเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์
การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยี

ประเด็น	องค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์					
	3	5	7	โมเดิร์นฯ	สทท.11	ไทยพีบีเอส
1. พัฒนาและปรับปรุงให้ ความทันสมัยเทียบเท่าสากล	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. เตรียมพร้อมเข้าสู่ยุคทีวีดิจิทัล	-	✓	-	-	-	✓

ตารางที่ 4 เปรียบความเหมือน-แตกต่างของการเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์
การเตรียมความพร้อมด้านรูปแบบและเนื้อหาในการนำเสนอ

ประเด็น	องค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์					
	3	5	7	โมเดิร์นฯ	สทท.11	ไทยพีบีเอส
1. นำเสนอในรูปแบบสืู่ป้าวแทรก ในข่าวประจำวัน	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. ให้ความสำคัญเรื่องเศรษฐกิจ เป็นหลัก	✓	-	-	-	-	-
3. นำเสนอหลายหลายประเด็น	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4. หลีกเลี่ยงประเด็นความขัดแย้ง	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 5 เปรียบความเหมือน-แตกต่างของการเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์
การเตรียมความพร้อมด้านนโยบายขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์

ประเด็น	องค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์					
	3	5	7	โมเดิร์นฯ	สทท.11	ไทยพีบีเอส
1. นโยบายองค์กรสนับสนุนและ ส่งเสริม	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. มีข้อจำกัดด้านผู้ปฏิบัติงาน	-	-	-	✓	✓	-
3. นำเสนอข่าวสารตามบทบาท หน้าที่สื่อ	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกในมุมมองและความคิดเห็นของนักวิชาการที่มีต่อการเตรียม
ความพร้อมของสื่อวิทยุโทรทัศน์ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พบว่า

1. การเตรียมความพร้อมของสื่อวิทยุโทรทัศน์

การนำเสนอข่าวเรื่องประชาคมอาเซียนของสื่อมวลชนในปัจจุบันที่ถูกนำเสนอผ่าน
สื่อวิทยุโทรทัศน์ นักข่าวโทรทัศน์โดยเฉพาะไม่เข้าใจคำว่า “ประชาคมอาเซียน” ทุกวันนี้วงการ

โทรทัศน์ทำงานแบบฉาบฉวย นักข่าวที่รายงานข่าวก็เป็นนักข่าวที่จบใหม่ยังไม่ค่อยมีความรู้ในการทำข่าว เน้นเอาความเร็ว ผลิตถูกว่ากันทีหลัง

โดยภาพรวมสื่อทุกวันนี้ก็มีความพร้อม และตื่นตัวที่หันมาสนใจในประเด็นเรื่องอาเซียน แต่ก็ยังน้อย อาจจะใกล้ ๆ ถึงจะจริงจังมากกว่านี้ แต่ก็มีสื่อที่กระตือรือร้นที่จะต้องเตรียมความพร้อมตั้งแต่ตอนนี้แล้ว อย่างเช่น ช่องไทยพีบีเอส ช่อง 3 โมเดิร์นไนน์ทีวี ถ้าเปรียบเทียบกับสื่ออื่น ๆ ในอาเซียนแล้ว สื่อไทยมีโอกาสเยอะกว่าไม่ว่าจะเป็นหลาย ๆ ด้าน แต่จะด้อยอยู่บ้างในเรื่องของการรายงานข่าวเป็นภาษาอังกฤษ ยังไม่มีนักข่าวที่เก่งภาษาอังกฤษถึงขั้นที่รายงานข่าวเป็นภาษาอังกฤษได้ดี แต่ก็คาดหวังว่าเด็กรุ่นใหม่ที่จบออกมาจะทำได้ เพียงแต่ว่าคนที่ดูแลอย่าง Producer ต้องเข้ามาดูแลอย่างเข้มงวดในเนื้อหา ถ้าจะสร้างคนรุ่นใหม่ไปแข่งขันกันในเรื่องอาเซียนด้วยกันต้องบอกเขาว่าห้ามใส่ความคิดเห็นส่วนตัวเข้าไปโดยเด็ดขาด เพราะเท่าที่ผ่านมา นักข่าวรุ่นใหม่ที่พูดภาษาอังกฤษได้เขาจะมีอีโก้ ชอบใส่ความคิดของตัวเองลงไป

“โดยพื้นฐานสำหรับสื่อวิทยุโทรทัศน์ไทยเอง ความรู้เรื่องอาเซียนค่อนข้างน้อย เมื่อก่อนที่ทำช่องอาเซียน คนจะมองว่าเป็นช่องภาษาอังกฤษมากกว่าที่จะมองเป็นช่องอาเซียน ซึ่งตอนนั้นที่ทำอยู่บนพื้นฐานที่ต้องการให้ความรู้ใน 10 ประเทศที่รวมกันแล้วมีความเข้าใจในพื้นฐานทางด้านวัฒนธรรม ภาษา เศรษฐกิจ วิถีชีวิตจริง ๆ แท้จริง ๆ แล้วรัฐบาลไทย สื่อไทย คนไทยมีความเข้าใจตรงนี้น้อย ตอนนั้นที่ช่อง 9 ทำช่องอาเซียน ก็ยังไม่เข้าใจมากพอ ทำขึ้นมาเพื่อนที่จะถ่ายทอดอาเซียนชมมิด หลังจากนั้นทุกอย่างจบเพราะไม่มีเพลนลิ่งที่ทำต่อมา คือเอารายการไทยมาแล้วใส่ไตเติ้ลภาษาอังกฤษ ทุกคนจะเข้าใจว่าอาเซียนคือช่องภาษาอังกฤษ” (ศิริตรา เตียงวิโรจน์รัตน์, สัมภาษณ์ 26 พฤศจิกายน 2555)

2. การเตรียมความพร้อมด้านเนื้อหาการนำเสนอ

ในด้านเนื้อหาการนำเสนอของสื่อมวลชนในการสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนนั้น สื่อมวลชนมักนำเสนอผิด สื่อมวลชนโทรทัศน์เมื่อนำเสนอเรื่องประชาคมอาเซียนมักจะพูดถึงประเด็นเรื่องเออีซี (AEC) จนทำให้เป็นที่เข้าใจผิดกันทั้งในวงการนักข่าวด้วยกันเองและประชาชนทั่วไปที่เป็นผู้รับสาร โดยเข้าใจผิดว่าประชาคมอาเซียนคืออันเดียวกันกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในความเป็นจริงแล้ว ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือเออีซี เป็นเพียงหนึ่งในสามเสาหลักของประชาคมอาเซียนเท่านั้น

การนำเสนอที่ก่อให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนอีกประเด็นหนึ่งก็มักจะรายงานกันว่า “เรากำลังเตรียมตัวหรือต้องเร่งเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 บางคนก็บอกว่าเรากำลังตั้งรับเพราะประชาคมอาเซียนกำลังจะมาถึง” โดยความเป็นจริงแล้วขณะนี้ประชาคมอาเซียนยังไม่มี ยังไม่เปิด สื่อมวลชนคิดว่าอาเซียนมันปิดอยู่มันกำลังจะเปิด ตรงนี้เป็นการสร้างความเข้าใจที่ผิด ที่มันผิดเพราะประชาคมอาเซียนมันเกิดทันทีที่ลงนามก่อตั้งประชาคมอาเซียน มันเกิดทันทีโดยอัตโนมัติ แต่เขาอาจจะไม่เรียกมันว่าประชาคมอาเซียนตั้งแต่วันที่ 8 สิงหาคม 2510 ที่เป็นวันเกิดอาเซียนครั้งแรก เขาเรียกมันว่าประชาคมแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ถ้าเล่นด้วยศัพท์ด้วยคำอาเซียนอาเซียนมันเกิดขึ้นทันทีที่มีการลงนาม ถ้าจะพูดให้ถูกก็คือ “เรากำลังจะก้าวเข้าสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น”

ในปัจจุบันนี้การนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียนสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์จะนำเสนอข่าวสารที่ต่อเนื่องเมื่อมีการประชุมใหญ่ต่าง ๆ เช่น การประชุมซัมมิต รายงานข่าวอาเซียนในมุมมองการประชุมสัมมนา เช่น ภาคเอกชนประชุมสัมมนา ให้ความเห็นสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เป็นข่าวปรกติมีข่าวใครพูดอะไรก็รายงานมา ถ้าจะให้ไปวิเคราะห์เจาะลึก ว่าอาเซียนมีปัญหาอะไร อาเซียนกำลังมีปัญหาเส้นผู้นำ อาเซียนถูกประเทศเพื่อนบ้านตำหนิ ไม่มีข่าวเหล่านี้เลย เป็นเพราะว่านักข่าวทั่วไปไม่มีเวลาทำการบ้าน ดั้นเข้ามาก็ออกไปหาข่าวตกเย็นก็กลับมา ได้อะไรจากคนเขาบอกมาก็เขียนไปตามนั้น รายงานไปตามนั้น เพราะฉะนั้นการทำข่าวของสื่อมวลชนไทยเขาแข่งกับเวลา แข่งกับการปิดต้นฉบับ ปิดหน้า หรือจะต้องรีบติดต่อออกอากาศทำให้ข่าวสั้น ฉาบฉวย ทำได้เพียงแค่สอบถามสัมภาษณ์ มุมเล็กๆ ก็จะมี ปัจจัยอื่นก็จะเป็นเรื่องงบประมาณขององค์กรสื่อ นั้น ๆ ที่จะมาช่วยสนับสนุนการเดินทางไปทำข่าวในประเทศเพื่อนบ้านในขณะที่ตอนนี้มีเรื่องความแตกแยกของอาเซียนเรื่องหมู่เกาะสเปร์พาราเซล ในทะเลจีนใต้ ไม่มีสื่อใดรายงานว่าอาเซียนกำลังเกิดความขัดแย้งภายใน ไม่มีสื่อใดนำเสนอประเด็นเหล่านี้ และไม่มีสื่อช่องไหนลงไปถ่ายภาพหมู่เกาะสเปร์พาราเซล เพื่อมานำเสนอให้ประชาชนได้รับทราบถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

การนำเสนอเรื่องอาเซียนผ่านสื่อโทรทัศน์ ณ ปัจจุบันนี้วิธีการรายงานของสื่อเอาความเร็วสู้กัน สื่อไหนรายงานเร็วมักจะมองว่าได้เปรียบกว่า ด้วยการแข่งขันด้านความเร็วทำให้ไม่ได้ฝึกให้นักข่าวคิดก่อนที่จะรายงาน บางทีรายงานผิดรายงานถูกยังไม่รู้ด้วยซ้ำ อีกทั้งคนเสกก็ไม่รู้ว่าอันไหนถูกต้องไม่ถูกต้อง ความเร็วในงานข่าวนั้นเป็นเรื่องที่ดี แต่ไม่ได้มาเป็นที่หนึ่งแต่ความถูกต้องมากกว่าควรจะเป็นที่หนึ่ง ต้องฝึกให้คนรุ่นใหม่ฝึกคิด วิเคราะห์ ประเด็นของนักข่าวในปัจจุบันนี้เป็นเรื่องคำตอบแทนที่น้อย และหมายข่าวในแต่ละวันเยอะ ทุกคนต้องทำงานแข่งกับเวลาอย่างที่ว่า

ไม่ควรจะเป็นไปได้ นักข่าวหนึ่งคนอาจจะทำหน้าที่ เช่น ถ่ายภาพด้วย เขียนข่าว ส่งข่าว ทวิตข่าวด้วยในเวลาเดียวกัน ควรหันกลับมาดูโครงสร้างองค์กรว่าควรจะให้ นักข่าว ได้มีเวลาหยุดคิด เพื่อจะได้มีเวลาเรียบเรียงความคิดในสิ่งที่ได้ไปสัมผัสพบเจอมา ที่สำคัญที่สุดคนที่ เป็นบรรณาธิการ ข่าวควรมาตรวจดูความถูกต้องของข่าวก่อนที่จะออกอากาศก่อน เพราะเมื่อผิดตอนที่ออกอากาศไปแล้วมันแก้ไขได้ยาก

ส่วนการนำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ช่องต่างๆจะเห็นว่าการนำเสนอในรูปแบบการรายงานข่าวเชิงสารคดี แต่ก็จะมีข้อเสียอยู่บ้างครั้งอาจจะไม่น่าสนใจ ถ้าเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่สอดแทรกความบันเทิงเข้าไปจะทำให้มีความน่าสนใจมากขึ้น

การเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนกับการรับรู้ข้อมูลข่าวเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ในการสร้างการรับรู้ของประชาชนเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” ด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 400 คน ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านลักษณะประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย อาชีพ

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนกับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

ตอนที่ 3 ผลทดสอบข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานทางการวิจัย

- การเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านลักษณะประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย อาชีพ

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะทางประชากร เพศ

ลักษณะทางประชากรศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	173	43.3
หญิง	227	56.8

จากตารางพบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.8 เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 43.3

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะทางประชากร อายุ

ลักษณะทางประชากรศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
น้อยกว่า 25 ปี	255	63.8
25 - 35 ปี	71	17.8
36 - 45 ปี	40	10.0
46 - 55 ปี	25	6.3
มากกว่า 55 ปี	9	2.3

จากตารางพบว่า อายุผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงต่ำกว่า 25 ปี คิดเป็น ร้อยละ 63.8 อายุ 25-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.8 และอายุ 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 10

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะทางประชากร
ระดับการศึกษา

ลักษณะทางประชากรศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	19	4.8
มัธยมศึกษาตอนต้น	17	4.3
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	21	5.3
อนุปริญญาตรี/ปวส.	18	4.5
ปริญญาตรี	310	77.5
อื่น ๆ	15	3.8

จากตารางพบว่า ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 77.5 และต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 22.7

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะทางประชากร รายได้

ลักษณะทางประชากรศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ย		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	223	55.8
10,001-20,000 บาท	102	25.5
20,001-30,000 บาท	36	9.0
30,001-40,000 บาท	24	6.0
40,001-50,000 บาท	8	2.0
50,001 บาท ขึ้นไป	7	1.8

จากตารางพบว่า รายได้ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 55.8 รองลงมา คือ 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.5 และมากกว่า 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 18.8

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะทางประชากร อาชีพ

ลักษณะทางประชากรศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	227	56.8
ข้าราชการ	23	5.8
พนักงานบริษัท	83	20.8
ค้าขาย	23	5.8
ธุรกิจส่วนตัว	14	3.5
อื่น ๆ	30	7.5
กลุ่มประชากรตัวอย่าง	400	100

จากตารางพบว่า อาชีพ ร้อยละ 56.8 เป็นนักเรียน/นักศึกษา รองลงมา คือ พนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 20.8 และประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 9.3

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนกับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความถี่ในการเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์

ความถี่ในการเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์	จำนวน	ร้อยละ
1-2 วันต่อสัปดาห์	74	18.5
3-4 วันต่อสัปดาห์	61	15.3
5-6 วันต่อสัปดาห์	36	9.0
รับชมทุกวัน	229	53.7

จากตารางพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 53.7 เปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์ทุกวัน รองลงมา คือ 1-2 วันต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 18.5 และ 3-4 วันต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 15.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระยะเวลาในการเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เฉลี่ยต่อวัน

ระยะเวลาในการเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 30 นาที	42	10.6
มากกว่า 30 นาที - 1 ชั่วโมง	108	27.0
มากกว่า 1 ชั่วโมง - 2 ชั่วโมง	121	30.3
มากกว่า 2 ชั่วโมง	129	32.4

จากตารางพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 62.4 เปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์โดยเฉลี่ยมากกว่า 1 ชั่วโมงต่อวัน และน้อยกว่า 1 ชั่วโมงต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 37.6

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทรายการที่ได้เปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์

ประเภทรายการ	จำนวน	ร้อยละ
รายการข่าว	348	87.0
รายการเกมโชว์	213	53.3
รายการสารคดี	157	39.3
รายการละคร	278	69.5
รายการกีฬา	127	31.8
รายการอื่น ๆ	37	9.3

จากตารางพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 87 รับชมรายการข่าว รองลงมาคือ ละคร คิดเป็นร้อยละ 69.5 และรายการเกมโชว์ คิดเป็นร้อยละ 53.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานีโทรทัศน์ที่เปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เป็นประจำ

สถานีโทรทัศน์	จำนวน	ร้อยละ
สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3	371	92.8
สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7	235	58.8
สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5	139	43.8
สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี	196	49.0
สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย(สทท.11.)	89	22.3
สถานีโทรทัศน์ ไทยพีบีเอส	200	50.0

จากตารางพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 92.8 เปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์จากรายการต่าง ๆ ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 เป็นประจำ รองลงมา คือ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 คิดเป็นร้อยละ 58.8 สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส คิดเป็นร้อยละ 50 สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี คิดเป็นร้อยละ 49.0 และสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 คิดเป็นร้อยละ 43.8 ส่วนสถานีโทรทัศน์ที่มีผู้รับชมน้อยที่สุด คือ สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 22.3

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับของการเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร (ต่อสัปดาห์)

สถานีโทรทัศน์	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
สถานีฯ ไทยทีวีสีช่อง3	3.48	1.05	มาก
สถานีฯ กองทัพบกช่อง5	2.42	1.02	น้อย
สถานีฯ สีกองทัพบกช่อง7	2.70	0.99	น้อย
สถานีฯ โมเดิร์นไนน์ทีวี	2.69	1.14	น้อย
สถานีฯ แห่งประเทศไทย	2.51	1.21	น้อย
สถานีฯ ไทยพีบีเอส	3.06	1.26	ปานกลาง
รวม	2.81	0.83	ปานกลาง

จากตารางพบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์กับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคม (ต่อสปปคพ) อยู่ในระดับปานกลาง และหากพิจารณาแยกตามสถานีโทรทัศน์ พบว่า ความถี่ในการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อยู่ในระดับมาก ช่องไทยพีบีเอส อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนช่อง 5, 7, โมเดิร์นไนน์ทีวี อยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามช่วงเวลาของรายการข่าวที่เปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนกับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

รายการข่าว	จำนวน	ร้อยละ
ข่าวเช้า ตั้งแต่ 06.00-10.59 น.	184	46.0
ข่าวเที่ยง-บ่าย ตั้งแต่ 11.00-15.59 น.	140	35.0
ข่าวเย็น-หลังข่าวภาคค่ำ ตั้งแต่ 16.00-20.59 น.	262	65.5
ข่าวภาคดึก-ข่าวเที่ยงคืน ตั้งแต่ 21.00-23.59 น.	122	30.5
ข่าวหลังเที่ยงคืน-ช่วงเช้ามีด ตั้งแต่ 24.00-05.59 น.	43	10.8

จากตารางพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 65.5 เปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์ในรายการข่าวในช่วงเย็น-หลังภาคค่ำ ตั้งแต่ 16.00-20.59 น. รองลงมา คือ ข่าวเช้า ตั้งแต่ 06.00-10.59 น. คิดเป็นร้อยละ 46 และข่าวเที่ยง-บ่าย ตั้งแต่ 11.00-15.59 น. คิดเป็นร้อยละ 35 ตามลำดับ

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนกับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามรูปแบบของข่าว

รูปแบบรายการ	จำนวน	ร้อยละ
สารคดี	112	28.0
สื่อบุคคล	225	56.3
ข่าวสั้นข่าวโม่ง	71	17.8
ข่าวประจำวัน	225	56.3

จากตารางพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์จากรายการข่าว และ
สื่อบันเทิงในส่วนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 56.3 รองลงมา คือ รายการสารคดี คิดเป็นร้อยละ 28
และรายการข่าวต้นชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 17.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคม
อาเซียนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามรูปแบบของข่าว
จำแนกตามข่าวสารในด้านต่าง ๆ

ด้านที่น่าสนใจ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่	226	56.5
ด้านประเพณีและวัฒนธรรม	200	50.0
ด้านการเมืองการปกครอง	197	49.3
ด้านการค้าการลงทุน	296	73.8

จากตารางพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์ในด้านการค้าการลงทุน
คิดเป็นร้อยละ 73.8 รองลงมา คือ ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ คิดเป็นร้อยละ 56.5 ด้านประเพณีและ
วัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 50 และด้านการเมืองการปกครอง คิดเป็นร้อยละ 49.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ
ประชาคมอาเซียน

ประเด็นการรับรู้	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1. ท่านรับรู้่ว่าประเทศไทยกำลัง จะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 อย่างสมบูรณ์	3.81	0.93	มาก
2. ท่านรับรู้ว่าประเทศสมาชิกอาเซียน ประกอบด้วย 10 ประเทศ	3.64	1.11	มาก
3. ท่านรู้จักตราสัญลักษณ์ประจำอาเซียน	3.37	1.18	ปานกลาง
4. ท่านรู้จักคำขวัญอาเซียน	2.15	1.01	น้อย
5. ท่านรู้จักเพลงประจำอาเซียน	2.02	1.09	น้อย

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ประเด็นการรับรู้	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
6. ท่านรู้จักธงประจำอาเซียน	2.78	1.15	น้อย
7. ท่านรับรู้ว่ามีอาเซียนประกอบด้วย 3 เสาหลัก (ประชาคมเศรษฐกิจ ประชาคมการเมือง ประชาคมสังคม และวัฒนธรรม)	3.07	1.14	ปานกลาง
8. ท่านรับรู้ว่ามี 7 สาขาวิชาชีพ สามารถ เคลื่อนย้ายทำงานใน 10 ประเทศ อาเซียนได้อย่างถูกกฎหมาย	3.08	1.23	ปานกลาง
9. ท่านรับรู้ว่าการรวมเป็นประชาคมอาเซียน แล้วทำให้เดินทางไปประเทศสมาชิก อาเซียนง่ายขึ้น	3.34	1.25	ปานกลาง
10. ท่านรับรู้ว่าการรวมตัวเป็นประชาคม อาเซียน จะทำให้สินค้าปลอดภาษี	3.05	1.35	ปานกลาง
11. ท่านรับรู้ว่าการรวมตัวเป็นประชาคม อาเซียน ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก ที่ใช้ในการสื่อสาร	4.09	1.07	มาก
12. การรวมเป็นประชาคมอาเซียน ทำให้เกิดความมั่นคงทางการเมือง	2.92	1.08	ปานกลาง
13. ความร่วมมือกันของประเทศสมาชิก นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการคุ้มครอง และสวัสดิการสังคมสิทธิและ ความยุติธรรมทางสังคมความยั่งยืน ด้านสิ่งแวดล้อมการสร้างอัตลักษณ์ อาเซียนและการลดช่องว่างทางการพัฒนา	2.89	1.12	ปานกลาง

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ประเด็นการรับรู้	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
14. การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ ประชาคมอาเซียนผ่านสื่อโทรทัศน์ สร้างการรับรู้ให้กับท่านได้เป็นอย่างดี	3.17	0.96	ปานกลาง
15. ท่านรับรู้ถึงผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	3.02	1.25	ปานกลาง
รวม	3.09	0.74	ปานกลาง

จากตารางพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ในด้านข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เช่น ประเทศสมาชิกอาเซียนประกอบด้วย 10 ประเทศ การสื่อสารภายในประชาคมอาเซียนจะใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก และประเทศไทยจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 อย่างสมบูรณ์ ประชาชนส่วนใหญ่มีการรับรู้อยู่ในระดับมาก ส่วนเรื่องผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เช่น สินค้าปลอดภาษี ความมั่นคงทางการเมือง และการลดช่องว่างทางการพัฒนามนุษย์ และสังคม ส่วนใหญ่มีการรับรู้ในระดับปานกลาง

นั่นคือ ประชาชนส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนเฉพาะเรื่องพื้นฐาน ส่วนเรื่องผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ข้อมูลเหล่านี้ประชาชนส่วนใหญ่ยังรับรู้ไม่แพร่หลายเท่าที่ควร และข้อมูลที่ประชาชนรับรู้มีน้อยที่สุด คือ คำขวัญอาเซียน, เพลงประจำอาเซียน และธงประจำอาเซียน

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

ตารางที่ 20 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนกับการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

	การเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์	P-Value
การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	0.399**	0.00

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางพบว่า การเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งหมายความว่า หากเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์มาก จะส่งผลให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ในการสร้างการรับรู้ของประชาชนเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ เพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้คำถามแบบเจาะลึกสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ บรรณาธิการข่าวและนักข่าวในองค์กรสถานีโทรทัศน์ ช่อง 3 5 7 โมเดิร์นไนน์ทีวี สทท.11 และไทยพีบีเอส จำนวน 12 คน และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน จำนวน 3 คน ทำการรวบรวมข้อมูลจากการถอดเทปบันทึกเสียงสัมภาษณ์ จากนั้นนำมาแยกแยะประเด็น จัดกลุ่มวิเคราะห์ และวิเคราะห์เชิงพรรณนา ต่อไป

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ประชากรเพศชายและหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจไปประมวลผลโดยใช้คอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความสัมพันธ์ (Correlation) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายลักษณะทางประชากรกลุ่มตัวอย่าง การเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์กับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายข้อมูลประชากรศาสตร์ พฤติกรรมการเปิดสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าความสัมพันธ์ (Correlation) ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย “การเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ในการสร้างการรับรู้ของประชาชนเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” สรุปผลได้ดังนี้

การเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ 6 สถานี (ช่อง 3 5 7 โมเดิร์นไนน์ทีวี สทท. 11 ไทยพีบีเอส)

1. การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร

สถานีโทรทัศน์ทั้ง 6 สถานี ให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมด้านภาษากับบุคลากรโดยมีรูปแบบการเตรียมความพร้อมที่เหมือนและแตกต่างกันไป การเตรียมความพร้อมทางด้านภาษาส่วนใหญ่จะเชิญวิทยากรจากภายนอกองค์กรเข้ามาสอนภาษาอังกฤษให้กับนักข่าว และการให้ความสำคัญในเรื่องความรู้เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยการส่งนักข่าวไปศึกษาดูงานประเทศในกลุ่มสมาชิกประชาคมอาเซียน เพื่อนำความรู้ที่ได้มาพัฒนางานข่าวของสถานีต่อไป

2. การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยี

ทั้ง 6 สถานีให้ความสำคัญเรื่องเทคโนโลยีที่ใช้ในการทำงานผลิตด้านข่าวอยู่ตลอดเวลา ทุกสถานีให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีและอุปกรณ์การทำงานการอยู่ตลอดเวลา มีการสำรวจความพร้อมของอุปกรณ์การทำงานก่อนออกเดินทางไปทำข่าวอยู่เสมอ และมีการพัฒนาทางด้านเทคนิคเพื่อรองรับเทคโนโลยีในอนาคต เช่น ทุกสถานีเตรียมความพร้อมรองรับการออกอากาศในระบบไฮเดฟฟินิชัน และทีวีดิจิตอลที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้

3. การเตรียมความพร้อมรูปแบบเนื้อหาการนำเสนอ

พบว่า การนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ทุกสถานียะนำเสนอในรูปแบบสปีปข่าว โดยแทรกอยู่ในข่าวหลักของแต่ละวันเน้นให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ส่วนเรื่องการเมืองหากเป็นประเด็นความขัดแย้งสื่อวิทยุโทรทัศน์ทุกสถานีจะหลีกเลี่ยงการนำเสนอ โดยให้เหตุผลที่ตรงกัน คือ เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นระหว่างประเทศ

4. การเตรียมความพร้อมนโยบายองค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์

องค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ทุกช่องต่างตระหนักในการทำหน้าที่และบทบาทของสื่อมวลชนอยู่เสมอ โดยเน้นย้ำบทบาทการให้ความรู้ ความเข้าใจ ข้อมูลข่าวสารกับประชาชนได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ในเรื่องของนโยบายการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ผู้บริหารทั้ง 6 สถานีต่างเล็งเห็นความสำคัญและเร่งรัดนโยบายเพื่อให้บุคลากรและนักข่าวขององค์กรตนเองได้นำไปปฏิบัติได้อย่างครบถ้วน

5. การเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ในมุมมองของนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน

นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนได้ให้ความเห็นว่า ในการเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ในการสร้างการรับรู้ของประชาชนเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน นักข่าวยังเข้าใจเรื่องประชาคมอาเซียนน้อย อาจจะมาจากสาเหตุที่นักข่าวไม่มีเวลาในการศึกษาหาข้อมูลก่อนออกไปทำข่าวจริง อาจจะมาจากการงานที่ได้รับมอบหมายมีมากเกินไป เห็นได้ชัดเจนจากการสื่อสารออกมาจะเป็นไปในทิศทางเดียวกันเกือบทุกสถานี กล่าวคือ เมื่อพูดถึงประชาคมอาเซียนมักใช้คำว่าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิด ก่อให้เกิดความเข้าใจว่า ประชาคมอาเซียนหมายถึง ประชาคมเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ซึ่งความเป็นจริงแล้วยังมีด้านการเมือง สังคมและวัฒนธรรม นอกจากนั้นแล้วประเด็นเรื่องภาษาอังกฤษของนักข่าวไทยก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนให้ความเห็นไว้ว่า ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของสื่อวิทยุโทรทัศน์ยังไม่มีภาระลึก วิเคราะห์สถานการณ์ให้เห็นชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักข่าวยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องภาษาอังกฤษ หรือใช้ภาษาอังกฤษไม่คล่องเลยทำให้ไม่กล้าที่นำเสนอวิเคราะห์เจาะลึกประเด็นที่น่าสนใจออกมาให้เห็น

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ การเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

สรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนผ่านสื่อโทรทัศน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 57.3 รับชมโทรทัศน์ทุกวัน รองลงมา คือ 1-2 วันต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 18.5 และ 3-4 วันต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 15.3 ตามลำดับ
2. ร้อยละ 62.4 รับชมโทรทัศน์โดยเฉลี่ยมากกว่า 1 ชั่วโมงต่อวัน และน้อยกว่า 1 ชั่วโมงต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 37.6 ร้อยละ 87 รับชมรายการข่าว รองลงมาคือละคร คิดเป็นร้อยละ 69.5 และรายการเกมโชว์ คิดเป็นร้อยละ 53.3 ตามลำดับ
3. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 92.8 เปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์จากรายการต่าง ๆ ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 เป็นประจำ รองลงมา คือ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 คิดเป็นร้อยละ 58.8 สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส คิดเป็นร้อยละ 50 สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี คิดเป็นร้อยละ 49.0 และสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 คิดเป็นร้อยละ 43.8 ส่วนสถานีโทรทัศน์ที่มีผู้รับชมน้อยที่สุด คือ สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (สทท 11.) คิดเป็นร้อยละ 22.3
4. กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน (ต่อสัปดาห์) อยู่ในระดับปานกลาง และหากพิจารณาแยกตามสถานีโทรทัศน์ พบว่า ความถี่ในการเปิดรับข่าวสารผ่านสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อยู่ในระดับมาก ช่องไทยพีบีเอส อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนช่อง 5, 7, โมเดิร์นไนน์ทีวี อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 65.5 รับชมรายการข่าวในช่วงเย็น-หลังภาคค่ำ ตั้งแต่ 16.00-20.59 น.รองลงมา คือ ข่าวเช้า ตั้งแต่ 06.00-10.59 น. คิดเป็นร้อยละ 46 และข่าวเที่ยง-บ่าย ตั้งแต่ 11.00-15.59 น. คิดเป็นร้อยละ 35 ตามลำดับ
5. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่เปิดรับจากรายการข่าว และสื่ूपข่าว ในสัดส่วนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 56.3 รองลงมา คือ รายการสารคดี คิดเป็นร้อยละ 28 และรายการข่าวต้นชั่วโมง เป็นร้อยละ 17.8 ตามลำดับ

6. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะด้านการค้าการลงทุน คิดเป็นร้อยละ 73.8 รองลงมา คือ ด้านวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ คิดเป็นร้อยละ 56.5 ด้านประเพณีและวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 50 และด้านการเมือง การปกครอง คิดเป็นร้อยละ 49.3 ตามลำดับ ประชาชนส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนเฉพาะเรื่องพื้นฐาน ส่วนเรื่องผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ข้อมูลเหล่านี้ประชาชนส่วนใหญ่ยังรับรู้ ไม่แพร่หลายเท่าที่ควร และข้อมูลที่ประชาชนรับรู้้น้อยที่สุดคือ คำขวัญอาเซียน, เพลงประจำอาเซียน และธงประจำอาเซียน

7. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ 0.399

อภิปรายผล

จากการศึกษาในหัวข้อ “การเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ในการสร้างการรับรู้ของประชาชนเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” พบว่า

1. การเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ทั้ง 6 สถานี (ช่อง 3 5 7 โมเดิร์นไนน์ทีวี สทท.11 และไทยพีบีเอส) ต่างให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร โดยเฉพาะการส่งเสริมความรู้ทักษะด้านภาษาอังกฤษ ถึงแม้ว่าแต่ละสถานีจะมีรูปแบบการดำเนินการส่งเสริมความรู้ด้านภาษาอังกฤษให้กับนักข่าวหรือบุคลากรที่แตกต่างกัน แต่ทุกสถานีได้เห็นความสำคัญของการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลในการสื่อสารหากเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ เรื่องการส่งเสริมให้บุคลากรได้ไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ เพื่อนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานจากต่างประเทศมาถ่ายทอดให้กับเพื่อนร่วมงาน และพัฒนาองค์กรในการเตรียมความพร้อมด้านภาษาอังกฤษสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวีและสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส จะมีข้อแตกต่างจากสถานีอื่น ๆ ทั้งสองสถานียังกล่าวจะไม่มีการอบรมให้ความรู้กับบุคลากรหรือนักข่าวแต่จะเปิดรับสมัครนักข่าวรุ่นใหม่ที่มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษโดยเฉพาะเข้ามาทำงาน ทั้งนี้บุคลากรด้านข่าวที่มีอยู่เดิมก็มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษอยู่แล้ว จึงทำให้ทั้งสองสถานียังกล่าวไม่มีการเชิญวิทยากรจากภายนอกมาอบรมให้ความรู้กับนักข่าว ทั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของประภัสสร เทพชาตรี (2555) ที่กล่าวไว้ว่า การเตรียมความพร้อมของหน่วยงานราชการไทยจะต้อง

รู้เรื่องอาเซียนให้มากขึ้น ต้องสร้างคนรุ่นใหม่ให้มีความสำคัญกับประเทศเพื่อนบ้าน ต้องรู้จักภาษา ประเทศเพื่อนบ้านให้มากขึ้นและต้องปรับปรุงตัวมากขึ้นในด้านภาษาอังกฤษ และสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554) ได้เสนอแนะแนวทางการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 กล่าวไว้ในข้อที่ 5 ดังนี้ การเตรียมความพร้อมบุคลากรในสาขาต่าง ๆ อาทิ ภาษาอังกฤษ ภาษาท้องถิ่น เนื่องจากอาเซียนใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการประสานงาน ส่วนภาษาอังกฤษใช้ในการติดต่อสื่อสาร และอำนวยความสะดวกต่อประชาชนและนักท่องเที่ยวของสมาชิก

ด้านการเตรียมความพร้อมเทคโนโลยีนั้นทุกช่องต่างพัฒนาและเตรียมการเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นอยู่เสมอ มีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการออกอากาศที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้นี้ได้แก่ การเตรียมความพร้อมในการออกอากาศในระบบไฮเดฟฟินิชัน ซึ่งจะมีความคมชัดมากกว่าเดิม และเตรียมความพร้อมเข้าสู่ยุคทีวีในระบบดิจิตอล การเตรียมความพร้อมด้านการนำเสนอ ทั้ง 6 สถานีมุ่งเน้นการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ในรูปแบบสตู๊ปข่าว แทรกอยู่ในข่าวประจำวันในช่วงเวลา 16.00-20.59 น. ของทุกวัน เน้นให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประเทศสมาชิกอาเซียน ด้านวัฒนธรรม สังคม การเมือง เศรษฐกิจ และข่าวสารการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานต่าง ๆ ในประเทศ ซึ่งข้อมูลข่าวสารที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อวิทยุโทรทัศน์มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ วรพจน์ กิจรุ่งเรือง (2553) ซึ่งได้รวบรวมแนวคิดคนสำคัญของโลกที่ได้ให้ความหมายของ Globalization ไว้ดังนี้ “แนวคิดโลกาภิวัตน์สะท้อนถึงสถานะที่การสื่อสารในระดับโลกได้ขยายออกไปกว้างไกล รวมถึงขอบเขตตลาดโลกก็เช่นกัน ทั้งสองมิติได้เป็นปรากฏการณ์ที่เป็นรูปธรรมและเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วกว่าในช่วงระยะแรกของสถานะสมัยใหม่” (Fredric Jameson) และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ เปรี๊อง กิจรัตน์กร (2554) ได้ศึกษาการเตรียมความพร้อมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในการเข้าร่วมประชาคมอาเซียน ปี 2558 พบว่า จะต้องมีการเผยแพร่วิถีทัศนคติความรู้ การเข้าประชาคมอาเซียนให้รวดเร็ว กว้างขวาง รวมทั้งเรียนรู้สังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ ตลอดจนทักษะภาษาของประเทศเพื่อนบ้านให้อาจารย์และนักศึกษาเพิ่มขึ้น

การเตรียมความพร้อมบทบาทของสื่อโทรทัศน์และนโยบายองค์กร สถานีโทรทัศน์ทั้ง 6 สถานี ให้ความสำคัญกับการทำหน้าที่และบทบาทของสื่อมวลชนในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน สอดคล้องกับ สมควร กวียะ (2547) ศึกษาพบว่า บทบาทหน้าที่ของการสื่อสาร คือ การให้ข่าวสาร (Information) ซึ่งหมายถึง การเก็บ การรวบรวม การประมวลข่าวสารเพื่อเผยแพร่ในรูปของข่าว ข้อมูล รูปภาพ ข้อเท็จจริง และข้อคิดเห็น เพื่อยังผลให้บุคคลเกิด

ความเข้าใจและมีปฏิริยาอย่างถูกต้องตามสภาวะของบุคคล สภาพแวดล้อม ประเทศ และสังคม นานาประเทศ นอกจากนี้ยังจะช่วยนำไปสู่การตัดสินใจที่เหมาะสม ส่วนนโยบายในการเตรียมความพร้อมนั้นทุกสถานี่ต่างเน้นย้ำการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน แต่มีบางสถานี่ เช่น สทท. 11 และโมเดอร์นไนน์ทีวี ทั้งสองสถานี่นี้ยังมีข้อติดขัดในระดับผู้ปฏิบัติงาน ทั้งนี้ อาจจะเป็นสาเหตุมาจากทั้งสองสถานี่อยู่ในการควบคุมของหน่วยงานภาครัฐ ถึงแม้ว่าจะมีนโยบายให้มีการเตรียมความพร้อม แต่ในส่วนของผู้บริหารที่ปฏิบัติงานต่างมีปัญหาในเรื่องของความไม่ชัดเจน ในนโยบายขององค์กร บุคลากรในระดับหัวหน้างานยังไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ และการเปลี่ยนผู้บริหารก็เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลให้เกิดความไม่ต่อเนื่องทั้งนโยบายและการทำงานของบุคลากร จากข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ประภัศร์ เทพชาติ (2555) ได้พบว่า แผนปฏิบัติการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานราชการไทย จะต้องเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร งบประมาณ เตรียมความพร้อมด้านองค์กร เตรียมความพร้อมด้านยุทธศาสตร์และจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ สร้างกลไกควบคุม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานและติดตามความคืบหน้า การดำเนินงานตามแผนของหน่วยต่าง ๆ ในส่วนราชการ ประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูล และเปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนสู่อาเซียน เมื่อเปรียบเทียบกับสถานี่โทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ซึ่งอยู่ในการควบคุมของทหาร ในด้านนโยบายการเตรียมความพร้อมกับผู้ปฏิบัติงานจะเห็นได้ว่าไม่มีปัญหา ทั้งนี้เป็นเพราะว่าระบบอยู่ในระบบการสั่งการของทหารที่มีผู้บังคับบัญชาชัดเจน สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ดวงทิพย์ วรพันธุ์ และคณะ (2542) ได้ศึกษาวิจัยโครงสร้างและการบริหารงานองค์กรสื่อมวลชน พบว่า องค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ มีลักษณะมีคณะกรรมการบริหาร อำนาจสั่งการสูงสุดอยู่ที่สถานี่ มีรองผู้อำนวยการสถานี่ สำนักช่วยดำเนินการตามลำดับชั้น เช่น สถานี่โทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. และสถานี่โทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5

ข้อค้นพบที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกจากนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน พบว่า สื่อมวลชนมีความสนใจในการเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์และมีความพร้อมที่จะนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนเพื่อให้เกิดการรับรู้กับประชาชนได้เป็นอย่างดีจะเห็นได้ว่าทุกช่องมีการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนออกมาบ้างแล้ว แต่ยังมีข้อที่น้าเป็นห่วงในประเด็นความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนที่นำเสนอออกสู่ประชาชน เช่น นักข่าวด้านสื่อวิทยุโทรทัศน์ยังมีความรู้ความเข้าใจเรื่องประชาคมอาเซียนน้อยมาก อาจจะเป็นเพราะนักข่าวไม่ได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านทำให้รู้เพียงแค่ผิวเผินเท่านั้น นอกจากนั้นแล้วการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนยังไม่เห็นช่องไหนที่มี

การวิเคราะห์เจาะลึกในประเด็นที่กำลังเป็นข้อพิพาท เช่น ความขัดแย้งในหมู่เกาะทะเลจีนใต้และหมู่เกาะสแปรตลีย์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักข่าวยังไม่มีความรู้มากพอที่จะวิเคราะห์ และยังไม่ชำนาญเรื่องภาษาอังกฤษ จึงทำให้การนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนยังไม่วิเคราะห์ เจาะลึก เท่าที่ควร ประเด็นที่น่าเป็นห่วง คือ หลายช่องนำเสนอเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในเรื่องของประชาคมอาเซียน โดยมุ่งนำเสนอเรื่องประชาคมเศรษฐกิจประเด็นเดียว จนทำให้สื่อนำเสนอไปในทำนองเดียวกันว่าหากจะรายงานเรื่องประชาคมอาเซียนจะพูดว่าประชาคมเศรษฐกิจหรือเออีซี ทั้ง ๆ ที่คำว่า ประชาคมเศรษฐกิจหรือเออีซี เป็นเพียงเสาหลักเพียงเสาเดียว ยังมีเสาเรื่องสังคมวัฒนธรรม และการเมืองอีกที่ไม่ได้กล่าวถึง จากข้อค้นพบนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ อรณัฐ เลิศจรรยา (2547) ได้ศึกษาในหัวข้อ “สังคมข่าวสารและการพัฒนาสื่อในอนาคต” พบว่า มีความจำเป็นอย่างมากที่สุดจะต้องฝึกทักษะผู้ผลิตเนื้อหาสารและผู้รับสารให้มีความรู้ความสารและคุณธรรม จริยธรรมในการผลิตและเลือกใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อเตรียมพร้อมในการเข้าสู่ยุคสังคมข่าวสาร และต้องมีการส่งเสริมให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม โดยมุ่งประโยชน์ของผู้รับสารเป็นหลัก

2. ผลการทดสอบสมมติฐาน การเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นได้ว่า ถ้ากลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนมากย่อมส่งผลให้เกิดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนมากขึ้น จากข้อมูลการวิเคราะห์ทางสถิติแสดงให้เห็นว่าประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครมีความสนใจในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนเพิ่มมากขึ้น ดังเช่น ทฤษฎีการรับรู้ (Perceptions Theory) กล่าวไว้ว่า ในยุคที่ต้องใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อประกอบการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตประจำวันมนุษย์จึงต้องอาศัยข้อมูลข่าวสารและแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความคิดเห็น ความรู้ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เมื่อมนุษย์เกิดความไม่แน่ใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ความต้องการค้นหาข่าวสารที่ถูกต้อง จึงเป็นเพราะมนุษย์ต้องการนำข่าวสารนั้นมาเป็นปัจจัยเพื่อประกอบการพิจารณาความคิด และการตัดสินใจของตนเอง สอดคล้องคำกล่าวของ Wagner and Hollenbeck (2005: 72) กล่าวไว้ว่า การรับรู้ คือ กระบวนการที่ปัจเจกบุคคลเลือก (select) จัดการ (organize) เก็บ (store) และรับ (retrieve) ข้อมูล ซึ่งมีกระบวนการสำคัญ

จากการวิจัย การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน พบว่า ในด้านข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เช่น การรับรู้ว่ายประเทศไทยกำลังจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 อย่างสมบูรณ์ คำขวัญประจำอาเซียน เพลงประจำอาเซียน และประเทศสมาชิกประกอบด้วย 10 ประเทศ ประชาชนยังรับรู้อยู่ในเกณฑ์ที่น้อยมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การนำเสนอของสื่อมวลชนวิทยุโทรทัศน์เน้นให้ความสำคัญในเรื่องเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยให้ความสำคัญในการนำเสนอในประเด็นการค้าระหว่างประเทศ การลงทุนข้ามประเทศ วิธีการดำรงชีวิตประเพณีของประเทศเพื่อนมากมากเกินไป ซึ่งข้อมูลข่าวสารที่ถูกนำเสนอออกไปไม่ได้ให้ความรู้ที่เป็นเกร็ดความรู้เล็ก ๆ น้อย ๆ เกี่ยวกับคำขวัญ ธงประจำอาเซียน หรือเพลงประจำอาเซียน จึงทำให้ประชาชนทั่วไปไม่ได้รับความรู้เหล่านี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ อรพรรณ สีลาวาณิช (2554) ซึ่งได้ศึกษาในหัวข้อความพร้อมของนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์กับการเข้าสู่ตลาดแรงงานประชาคมอาเซียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไปที่สื่อนำเสนอต่อสาธารณะอยู่อย่างสม่ำเสมอ ในทางกลับกันกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับรายละเอียดเชิงลึกของการเคลื่อนย้ายแรงงานและข้อตกลงที่อาเซียน ได้จัดทำขึ้นเพื่อนเตรียมการสำหรับการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีในปี พ.ศ. 2558

นอกจากนั้น ในประเด็นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนผ่านสื่อโทรทัศน์ในการสร้างการรับรู้ พบว่า มีการรับรู้อยู่ในระดับ ปานกลาง ซึ่งหมายความว่า ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครอาจจะไม่ได้เปิดรับจากสื่อวิทยุโทรทัศน์เพียงอย่างเดียว อาจจะมีสื่อทางเลือกอื่นๆเช่น สื่ออินเทอร์เน็ต เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ หรือสื่อสังคมออนไลน์ ข้อมูลเหล่านี้อาจสะท้อนให้สื่อมวลชนได้ทบทวนการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนผ่านสื่อทางเลือกอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับทฤษฎีการเปิดรับสื่อ (Selective Exposure) อธิบายไว้ว่า การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) หมายถึง แนวโน้มของคนเราที่จะเลือกสนใจหรือเปิดรับข่าวสารที่สอดคล้องกับความคิด ความเห็น และความสนใจที่มีอยู่เดิม รวมทั้งพยายามหลีกเลี่ยงไม่สื่อสารสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับความรู้ ความเข้าใจของตน หรือทัศนคติที่มีอยู่เดิม

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยในหัวข้อ การเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ในการสร้างการรับรู้ของประชาชนเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายการเตรียมความพร้อม เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานในระดับผู้ปฏิบัติงาน โดยเฉพาะองค์กรสื่อโทรทัศน์ที่อยู่ในการดูแลของรัฐ จากการวิจัยผู้ให้สัมภาษณ์ได้สะท้อนมุมมองและปัญหาในการทำงานที่คล้ายกัน คือ นโยบายสั่งการให้เตรียมความพร้อมแต่ในทางปฏิบัติแล้ว การทำงานของพนักงานในระดับปฏิบัติการยังติดขัดในข้อจำกัดบางอย่าง ทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่กล้าตัดสินใจ ซึ่งอาจจะทำให้ขาดโอกาสในการนำเสนอข่าวสารสู่ประชาชน
2. การเตรียมความพร้อมทางด้านรูปแบบเนื้อหาการนำเสนอ จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการข่าวและนักข่าว และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า รูปแบบการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ควรมีรูปแบบที่หลากหลาย เช่น มีการนำเสนอในรูปแบบการ์ตูน สารคดี โดยเนื้อหาที่นำเสนอควรเป็นเรื่องพื้นฐานที่เกี่ยวกับอาเซียน เช่น เพลงประจำอาเซียน ตราสัญลักษณ์ต่าง ๆ เป็นต้น
3. นักข่าวควรมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะการใช้ภาษาในการรายงานข่าว อย่างน้อย 3 ภาษา อาทิ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อจะได้นำเสนอข้อมูลข่าวสารในเชิงวิเคราะห์เจาะลึกได้ ทั้งนี้สถานวิทยุโทรทัศน์ก็ควรจะมีนักข่าวที่มีความรู้ด้านภาษาทั้ง 3 ภาษาประจำสถานี เพื่อให้การรายงานข่าวมีความน่าเชื่อถือ

ข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัย

สำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ควรศึกษาเพิ่มเติมดังนี้

1. ศึกษารูปแบบการเตรียมความพร้อมองค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์เพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในเชิงเปรียบเทียบระหว่างองค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ในการกำกับดูแลของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชน ซึ่งทำให้ทราบว่าองค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ในการกำกับดูแลของรัฐบาลและเอกชน มีรูปแบบการเตรียมความพร้อมแตกต่างกันอย่างไร

2. ศึกษาสภาพปัญหาการทำงานของสื่อวิทยุโทรทัศน์ในการกำกับดูแลของหน่วยงาน
รัฐบาล โดยศึกษาเจาะลึกแต่ละสถานี เช่น ศึกษาเฉพาะสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย
เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาที่ก่อให้เกิดอุปสรรคในการปฏิบัติงาน
3. ศึกษาพฤติกรรม的开รับสื่อเพื่อรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน
เพื่อแสดงให้เห็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในสังคมปัจจุบันที่มีสื่อทางเลือกมากมาย ในการรับรู้ข้อมูล
ข่าวสารในเรื่องต่าง ๆ
4. ศึกษาการแสวงหาสารสนเทศเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของประชาชน เพื่อใช้เป็น
แนวทางในการสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนของสื่อมวลชน

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. 2553. บทบาทสื่อมวลชนกับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน (Online). www.mfa.go.th/asean/th/home, 14 เมษายน 2555.

กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. 2554. **ASIAN MINI BOOK**. กระทรวงการต่างประเทศ.

กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. 2555. การเตรียมความพร้อมของประเทศไทยสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ปี 2558 (Online). www.ocsc.go.th/ocsc/th/files/asean%20Thai%20Readiness.pdf, 25 กรกฎาคม 2555.

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2555. แนวทางการจัดทำแผนการปฏิบัติการเตรียมความพร้อมภาคการเกษตรสู่ประชาคมอาเซียน (Online). http://moac2aec.moac.go.th/ewt_news.php?nid=62, 18 กรกฎาคม 2555.

กาญจนา แก้วเทพ. 2552. การวิเคราะห์สื่อแนวคิดและเทคนิค. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

_____. 2553. สื่อสารมวลชนทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กันยา สุวรรณแสง. 2540. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์รวมสาส์น.

เกษียร เตชะพีระ. 2537. “ความเป็นไทยที่เปลี่ยนแปลงตอนโลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรม,” ใน วัฒนธรรมไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ชุด โลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

คณะกรรมการการต่างประเทศ สถาบันบัญญัติแห่งชาติ. 2550. **กฎบัตรอาเซียน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์สำนักเลขาธิการวุฒิสภา.

คมคิด งามวิริยะพงศ์. 2546. ผลกระทบทางการค้าและสวัสดิการภายหลังการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จิตติมา ภูติโยธิน. 2541. ผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนต่อการลงทุนโดยตรงของประเทศไทยในอาเซียน. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ดวงทิพย์ วรพันธุ์ และ มาลี บุญศิริสัมพันธ์. 2541. รายงานวิจัยโครงสร้างการบริหารงานองค์กรสื่อมวลชน. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชิบ จิตนิคม. 2534. ความต้องการข่าวสาร การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของประชาชนผู้ให้บริการเคเบิลทีวี: ศึกษาเฉพาะสมาชิกของบริษัทอินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล บรอดคาสต์ติ้ง จำกัด (ไอบีซี). วิทยานิพนธ์วารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2537. โลกานุวัตรกับอนาคตประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: นำเจริญการพิมพ์.

ณัฐิกา ณ ระนอง. 2548. การนำเสนอข่าวประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอาเซียนทางหน้าหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน. วิทยานิพนธ์วารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. 2539. โลกทัศน์ 2000 ยุคศรีอาริยะ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.

ธีระภัทร์ เอกผาชัยสวัสดิ์. 2551. ประชากรศึกษา (Online). <http://computer.pcru.ac.th/emoodldata/19/>, 20 กรกฎาคม 2555.

ปรมะ สตะเวทิน. 2546. การสื่อสารมวลชน: กระบวนการและทฤษฎี. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.

ประภัสสร เทพชาตรี. 2555. ประชาคมอาเซียน 2015 กับการเตรียมความพร้อมของหน่วยงาน
ราชการไทย (Online). www.opdc.go.th/uploads/files/ASEAN_Community2015.pdf,
20 กรกฎาคม 2555.

เป็รื่อง กิจรัตน์กร. 2554. การเตรียมความพร้อมของมหาวิทยาลัยราชภัฏในการเข้าร่วม
ประชาคมอาเซียน ปี 2558 (Online). http://web62.sskru.ac.th/UserFiles/File/cufst2011_005.pdf, 20 กรกฎาคม 2555.

พรทิพย์ วรกิจโกคาทร. 2540. เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและทฤษฎีการสื่อสาร. พิมพ์ครั้งที่ 2.
นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. 2545. การวิเคราะห์ผู้รับสาร. กรุงเทพมหานคร: คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร:
นามมีบุ๊คส์ พับลิเคชั่นส์.

รัชนิกร พันธุ์วิชิต. 2544. การศึกษาการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพของพนักงานรัฐวิสาหกิจ
ภายหลังการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิภา อุดมจันท. 2544. โลกของสื่อ. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

วีระ สมบูรณ์. 2551. โลกาภิวัตน์ สิทธิมนุษยชนและความเป็นธรรมระหว่างประเทศ ประเด็น
มุมมองและทฤษฎีทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร: กรีนพรีน.

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2555. ประชาคมอาเซียนกับการคาดหวังของคนไทย

(Online). <http://nidapoll.nida.ac.th/main/index.php/en/poll-new/nidapoll-2555/237-poll-24-2555>, 15 พฤษภาคม 2555.

สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2548. เอเชีย: สิ่งท้าทายใหม่และการปรับตัว.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศรีบุรณค้อมพิวเตอร์-การพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554. แนวทางการเตรียม

ความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 (Online).

<http://beid.ddc.moph.go.th/intranet2/images/file/asian.pdf>, 19 มิถุนายน 2555.

สำนักสภาความมั่นคงแห่งชาติ. 2552. นโยบายการเตรียมความพร้อมแห่งชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

สมควร กวียะ. 2547. การสื่อสารมวลชน: บทบาท สิทธิ เสรีภาพ ความรับผิดชอบ. พิมพ์ครั้งที่ 6.

กรุงเทพมหานคร: โกสินทร์.

สมเกียรติ อ่อนวิมล. 2555. โครงการนำเสนอผลการฝึกงานนิสิตสื่อสารมวลชน,

27 กุมภาพันธ์ 2555.

สุขสมาน ยอดแก้ว. 2545. “สื่อโทรทัศน์กับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม”. วารสารเผยแพร่

ความรู้ทางวิชาการและงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ.

สุปราณี แก้วสีนวน. 2547. ทักษะในการประเมินคุณภาพของกลุ่มผู้ผลิตรายการโทรทัศน์: ศึกษา

เฉพาะกรณีรายการไฮไทยแลนด์. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรัตน์ ตรีสกุล. 2548. หลักนิเทศศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ พ.ศ.

พัฒนา.

วรพจน์ กิจรุ่งเรือง. 2553. โลกาภิวัตน์ ความรู้ฉบับพกพา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์

Openworlds. แปลจาก Manfred Steger. 2009. Globalization: A very short Introduction, second edition. English: Oxford university.

ศศิวิมล บริบุญวงศ์. 2558. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ปี 2558. กรุงเทพมหานคร: กรมประชาสัมพันธ์.

ศิริรัตน์ นาคทองแก้ว. 2542. ความพร้อมของผู้ปกครองในการดูแลบุคคลปัญญาอ่อนที่บ้าน. วิทยานิพนธ์พัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อรนุช เลิศจรยารักษ์. 2547. สังคมข่าวสาร สื่อ และการพัฒนาสื่อสารในอนาคต. คณะวารสารศาสตร์และการสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อรรพรรณ สีลาวณิช. 2554. ความพร้อมของนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์กับการเข้าสู่ตลาดแรงงานประชาคมอาเซียน. วิทยานิพนธ์พัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อาคม เดิมพิทยาไพสิฐ. 2554. การเตรียมความพร้อมก้าวสู่ประชาคมอาเซียน (Online). www.nesdb.go.th/Portals/0/news/PPT/12/PPT_0335040112.pdf, 18 กรกฎาคม 2555.

อริสา แดงเอียด. 2552. การบริหารเพื่อการพัฒนาสถานีโทรทัศน์รัฐสภาผ่านดาวเทียม. รายงานเฉพาะบุคคลวารสารศาสตร์มหบัณฑิต สาขาการสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อุษามาศ เสียมภักดี. 2546. บทบาทของรัฐบาลชวน หลีกภัยด้านวิเทศนิมนุษยชนในอาเซียน: กรณีพม่า. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เอกราช อะมะวัลย์. 2558. การพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนช่างฝีมือทหารในการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558.

วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง, มหาวิทยาลัยบูรพา.

Becker, S. L. 1987. **Discovering Mass Communication.** Lllinois: Scott Foresman and Company Glenview.

Burgoon, M. 1974. **Small Group Communication: A Functional Approach.** New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc.

Cohen, B. J. 1979. **Introduction to sociology.** New York: McGraw-Hill.

Giddens, A. 1990. **The Consequences of modernity.** Cambridge: Polity Press.

Head, S. W. and T. McGregor. 2001. **Broadcasting in America: a survey of electronic media.** Boston: Houghton Mifflin.

Robbins, S. P. 2003. **Organizational behavior. 10th ed.** Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Robertson, R. 1991. **Social Theory Cultural Relativity and the problem of locality in culture, Globalization and the word system, A. King, ed.,** London: MacMillan.

Steger, M. B. 2009. **Globalization: A brief insight.** Chaina: Sterling Publishing.

Wagner, J. A. and J. R. Hollenbeck. 2005. **Organizational behavior: Securing competitive advantage. 5th ed.** Cincinnati, OH: South-Western.

Wilbur, S. 1973. **“Channels and Audiences”.** In **Handbook of Communication.** Cl Rand McNally College Publishing Company.

แบบสอบถาม

เรื่อง

การเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ในการสร้างการรับรู้ของประชาชน
เพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์และสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หน้าเลขข้อคำตอบที่ท่านเลือกหรือเติมข้อความลงในช่องว่าง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านลักษณะประชากรศาสตร์

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. อายุ

☐ น้อยกว่า 25 ปี

☐ 25-35 ปี

☐ มากกว่า 35-45 ปี

☐ มากกว่า 45-55 ปี

☐ 55 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

☐ ไม่ได้เรียนหนังสือ

☐ ประถมศึกษา

☐ มัธยมศึกษาตอนต้น

☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.

☐ อนุปริญญาตรี/ปวศ.

☐ ปริญญาตรี

☐ อื่น ๆ ระบุ.....

4. รายได้เฉลี่ย

☐ ต่ำกว่า 10,000 บาท

☐ 10,001-20,000 บาท

☐ 20,001-30,000 บาท

☐ 30,001-40,000 บาท

☐ 40,001-50,000 บาท

☐ 50,001 บาทขึ้นไป

5. อาชีพ

☐ นักเรียน/นักศึกษา	☐ ข้าราชการ
☐ พนักงานบริษัท	☐ ค้าขาย
☐ ธุรกิจส่วนตัว	☐ อื่น ๆ (ระบุ)

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

(โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่ท่านเลือก)

1. ท่านรับชมโทรทัศน์บ่อยแค่ไหน

☐ รับชมทุกวัน	☐ 1-2 วันต่อสัปดาห์
☐ 3-4 วันต่อสัปดาห์	☐ 5-6 วันต่อสัปดาห์

2. ท่านรับชมโทรทัศน์เฉลี่ยในแต่ละวันใช้เวลานานเท่าใด

☐ น้อยกว่า 30 นาที	☐ มากกว่า 30 นาที-1 ชั่วโมง
☐ มากกว่า 1 ชั่วโมง - 2 ชั่วโมง	☐ มากกว่า 2 ชั่วโมง

3. ประเภทรายการที่ท่านรับชมได้แก่รายการใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ รายการข่าว	☐ รายการเกมโชว์
☐ รายการสารคดี	☐ รายการละคร
☐ รายการกีฬา	☐ รายการอื่น ๆ (ระบุ)

4. สถานีโทรทัศน์ที่ท่านรับชมเป็นประจำได้แก่สถานีใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3
☐ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7
☐ สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5
☐ สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ (ช่อง 9)
☐ สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (สทท.11)
☐ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

5. ท่านเปิดรับสื่อวิทยุโทรทัศน์บ่อยแค่ไหน (ต่อสัปดาห์)

สถานีโทรทัศน์	บ่อยมาก (5)	บ่อย (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ไม่เคย (1)
ช่อง 3					
ช่อง 5					
ช่อง 7					
ช่อง 9					
ช่อง สทท. 11					
ช่อง ไทยพีบีเอส					

6. ข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนที่ท่านเปิดรับผ่านสื่อวิทยุโทรทัศน์มาจากรายการข่าวช่วงเวลาใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ รายการข่าวเช้า ตั้งแต่ 06.00-10.59 น.
- ☐ รายการเที่ยง-บ่าย ตั้งแต่ 11.00-15.59 น.
- ☐ รายการข่าวเย็น-หลังข่าวภาคค่ำ ตั้งแต่ 16.00-20.59 น.
- ☐ รายการข่าวภาคดึก-ข่าวเที่ยงคืน ตั้งแต่ 21.00-23.59 น.
- ☐ รายการข่าวหลังเที่ยงคืน-ช่วงเช้ามีด ตั้งแต่ 24.00-05.59 น.

7. ข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนนำเสนอผ่านสื่อวิทยุโทรทัศน์ในรูปแบบใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ สารคดี
- ☐ สกู๊ปข่าว.
- ☐ ข่าวต้นชั่วโมง
- ☐ ข่าวประจำวัน

8. ข่าวสารที่นำเสนอผ่านสื่อวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวข้องกับด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ด้านวิถีชีวิต ความเป็นอยู่
- ☐ ด้านประเพณีและวัฒนธรรม
- ☐ ด้านการเมืองการปกครอง
- ☐ ด้านการค้าการลงทุน

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

(โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่ท่านเลือก)

1. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนผ่านสื่อวิทยุโทรทัศน์ ท่านมีการรับรู้ระดับใดบ้างโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด
(5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด)

ประเด็นการรับรู้	ระดับการรับรู้				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ท่านรับรู้ว่ายประเทศไทยกำลังจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 อย่างสมบูรณ์					
2. ท่านรับรู้ว่ายประเทศสมาชิกอาเซียนประกอบด้วย 10 ประเทศ					
3. ท่านรู้จักตราสัญลักษณ์ประจำอาเซียน					
4. ท่านรู้จักคำขวัญอาเซียน					
5. ท่านรู้จักเพลงประจำอาเซียน					
6. ท่านรู้จักธงประจำอาเซียน					
7. ท่านรับรู้ว่ายอาเซียนประกอบด้วย 3 เสาหลัก (ประชาคมเศรษฐกิจ ประชาคมการเมือง ประชาคมสังคมและวัฒนธรรม)					
8. ท่านรับรู้ว่าย 7 สาขาวิชาชีพสามารถเคลื่อนย้ายทำงานใน 10 ประเทศอาเซียนได้อย่างถูกกฎหมาย					
9. ท่านรับรู้ว่ายการรวมเป็นประชาคมอาเซียนแล้วทำให้เดินทางไปประเทศสมาชิกอาเซียนง่ายขึ้น					

ประเด็นการรับรู้	ระดับการรับรู้				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
10. ท่านรับรู้ว่าการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนจะทำให้สินค้าปลอดภาษี					
11. ท่านรับรู้ว่าการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักที่ใช้ในการสื่อสาร					
12. การรวมเป็นประชาคมอาเซียนทำให้เกิดความมั่นคงทางการเมือง					
13. ความร่วมมือกันของประเทศสมาชิกนำไปสู่การพัฒนาทุนการคุ้มครองและสวัสดิการสังคมสิทธิและความยุติธรรมทางสังคมความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมการสร้างอัตลักษณ์อาเซียนและการลดช่องว่างทางการพัฒนา					
14. การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนผ่านสื่อโทรทัศน์สร้างการรับรู้ให้กับท่านได้เป็นอย่างดี					
15. ท่านรับรู้ถึงผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน					

โครงสร้างคำถาม (สำหรับบรรณาธิการข่าว)

**หัวข้อ “การเตรียมความพร้อมองค์กรสื่อโทรทัศน์ในการสร้างการรับรู้ของประชาชน
เพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน”**

1. ในองค์กรของท่านมีแนวนโยบายในการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างไร?

1.1 สื่อโทรทัศน์จะต้องเตรียมความพร้อมด้านใดบ้าง?

- การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร
- การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยี
- การเตรียมความพร้อมด้านรูปแบบและเนื้อหาในการนำเสนอ
- การเตรียมความพร้อมขององค์กรสื่อโทรทัศน์

2. ท่านคิดว่าสื่อโทรทัศน์ไทยมีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างไร?

2.1 มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลให้สื่อโทรทัศน์ต้องเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

- ปัจจัยภายในองค์กรสื่อโทรทัศน์มีอะไรบ้าง?
- ปัจจัยภายนอกองค์กรมีอะไรบ้าง?

2.2 ท่านคิดว่าการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อะไรบ้างที่จะเป็นอุปสรรคและปัญหาของสื่อโทรทัศน์ไทยหากเปรียบเทียบกับสื่อมวลชน หรือสื่อโทรทัศน์ในประเทศเพื่อนบ้าน

โครงสร้างคำถาม
(สำหรับนักวิชาการ)

**หัวข้อ “การเตรียมความพร้อมองค์กรสื่อโทรทัศน์ในการสร้างการรับรู้ของประชาชน
เพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน”**

1. ท่านคิดว่า ปัจจุบันนี้สื่อมวลชนไทย โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ของประเทศไทย (3 5 7 9 สทท. 11 และไทยพีบีเอส) มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเกี่ยวกับอาเซียนมากน้อยแค่ไหน?
2. สื่อสารมวลชนไทยโดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ (3 5 7 9 สทท. 11 และไทยพีบีเอส) จะต้องเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อย่างไร?
 - 2.1 การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร
 - 2.2 การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยี
 - 2.3 การเตรียมความพร้อมด้านรูปแบบและเนื้อหาในการนำเสนอ
 - 2.4 การเตรียมความพร้อมบทบาทการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน
3. ท่านคิดว่าอะไรบ้างที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สื่อโทรทัศน์ของไทยต้องปรับตัวและเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน?
4. ท่านคิดว่าองค์กรสื่อโทรทัศน์ควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนหรือไม่ อย่างไร?
5. ข้อเสนอแนะ ปัญหาอุปสรรคของสื่อมวลชนไทย

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ-นามสกุล	นายพุฒิพงษ์ รัปจันทร์
วันเดือนปีเกิด	4 มิถุนายน 2524
สถานที่เกิด	จังหวัดนครพนม
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีการศึกษา 2547

